

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL III ● NR. 41(142) ● 15-21 OCTOMBRIE 1992 ● 16 PAGINI ● 35 LEI

**Ideea de schimbare
a fost contraproductivă** pag. 12

MIHNEA BERINDEI

**Noul Parlament-liste
complete** pag. 8-9

"Dosarul CONSTANTIN NOICA"

ADRIAN MARINO pag. 14

Jurnal STEINHARDT

pag. 15

TOMA PAVEL

ANDREI PLEȘU

**"Alegerile n-au
fost atât câștigate
de Iliescu, cât
pierdute de
oposiție"**

Nici un război nu se încheie cu imaginea câmpului de luptă însîngerat, ci cu un episod de tratative și, de ambele părți, cu o interpretare analitică a victoriei și, respectiv, a înfrîngerii. Reflexul cel mai sănătos pe care ar trebui să-l aibă, acum, opoziția ar fi, de aceea, tocmai un examen al greșelilor proprii. Din păcate, ea găsește mai potrivit să se ocupe de greșelile "celorlalți" și să se recomande ca victimă: o psihologie mai curînd feminină și — după o expresie la modă — contraproductivă. A-ți inventaria propriile greșeli e un act de autoeducație pe care oricine trebuie să și-l impună, mai devreme sau mai târziu. Or, mă văd obligat să spun că, la acest capitol, în cei doi ani și jumătate care s-au scurs, opoziția n-a avut o evoluție firească. Și ea, și publicațiile care au susținut-o au practicat în permanență o inadmisibilă autocomplezență. S-a socotit că opoziția trebuie oblojită ca o ființă debilă, în ideea că, la noi, ea e încă firavă și persecutată. Pînă la un punct, lucrurile au stat într-adevăr așa și era de înțeles ca, în primele luni de reorganizare a vieții noastre politice, să i se acorde șansele de consolidare pe care nici Puterea, nici ambianța generală nu erau dispuse să i le acorde. Dar a trece mereu cu vederea erori grosolane sau a le califica drept neglijabile, dacă nu chiar legitime, e un mod de a **subrezi** o instituție, nu de a o consolida. S-a ajuns, pînă la urmă, la un fel de somnolență euforică, dispusă a expedia nonșalant vinovățiile numai în afară. În felul acesta nu se învață niciodată nimic, nu se face nici un progres. Părerea mea este că, de data aceasta, alegerile nu au fost atât câștigate de Iliescu, cât au fost pierdute de opoziție. Și, dacă opoziția vrea să aibă o șansă de aici încolo, trebuie să înceapă cu o severă identificare a părții ei de culpă în înfrîngerea suferită.

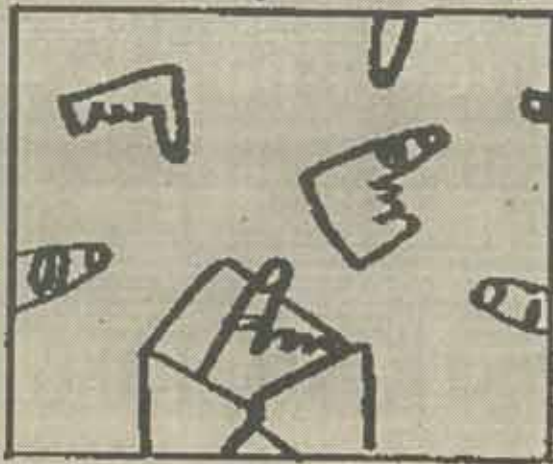
(Continuare în pag. 10)

ALEGERI '92
TURUL AL II LEA
REPORTAJE
PAG 6-7

**Ion Iliescu nu a fost votat
de 9. 124. 301 de cetățeni**

CURIER

PROSTIA
INTELIGENȚILOR

- ecou la un eseu -

A fost o vreme când inteligența era folosită și trezea interes. Avea trecere la psihologi, care o măsurau (Alfred Binet și alții), i se dedicau cărți, precum a făcut Jean Piaget într-o lucrare de referință a școlului nostru, iar eseistii de marcă își încercau puterea de a o prinde intactă și vie într-o formulă scripitoare (ca Mihail Ralea, care i-a definit miezul în neconfundarea punctelor de vedere).

De la o vreme însă, în topul preferințelor a trecut, se pare, prostia. După concretizarea unor cazuri de prostie ca încercările în proiect în câteva opere și poziții contemporane celebre, de către Gabriel Liiceanu, aflăm mai deunăzi și identificarea unei prostii a lui Platon în ideea de a alege în fruntea statului (cetății, Republicii) oameni care nu iubesc puterea. O face Liviu Antonesei, pornind de la premisa că oamenii mari nu sînt scușiți de prostii, iar acestea, datorită prestigiului emiștorilor lor, fac înconjurul lumii. Morala este că cine se amestecă în politică neapărat că iubeste puterea, totul e s-o iubească în limite normale, cum pare, după dînsul, cazul profesorului Emil Constantinescu, spre deosebire de președintele în exercițiu. Și cum nu e cazul domniei sale, care preferă libertatea și puterea spiritului și a scrisului. Dea Dumnezeu spiritului și scrisului putere, deși mare nevoie este și de putere a spiritului în parlament. Căci dacă ne pricopsim cu unul ca cel actual...

Nu că morala n-ar fi plauzibilă sau că premisa de care vorbeam ar fi falsă mă face să intervin în aceste rînduri. Ci, anume faptul că sfatul lui Platon nu e chiar o prostie. Sau nu e deloc o prostie. E mai curînd o păvire avizată, menită să apere cetatea de abuz și tiranie. Iar sensul avut în vedere de filosof pentru iubirea de putere nu este acela al simplei adeviziuni structurale (am spune azi) la ea, ci al situării acestei iubiri înaintea oricărei alte; căci numai în această din urmă ipostază toate celelalte ar putea fi sacrificate în numele ei. În vreme ce situarea ei pe un loc mijlociu într-o imagine "scară a iubirilor" o poate face la nevoie utilă pentru cetățeni, ceea ce este tocmai cazul să se petreacă.

Chestiunea pentru noi - de altfel și pentru Platon - nu e altă o iubire chiar normală, cum zice L.A., de putere, ci o competență acceptabilă sau foarte bună a exercitării ei. Pentru filosoful anticității, esențialul este calitatea prestării într-o ocupație, fie ea de agricultor, țesător, constructor sau paznic al cetății. A face un lucru bine este temeiul și sensul "oikeiopraxiei", acea diviziune a muncii care separă pe medic de simțlar, pe cizmar de constructor și dintre toți îl desemnează pe paznicul cetății. Căci dacă în toate trebuie să procepe, în conducerea cetății (statului) nu încapă nici glumă, nici abatere de la normă.

Revenind la ale noastre, vedem că se bate multă monedă pe tema luptei pentru putere, tratată peiorativ, chiar agresiv pe alocuri, dar plasată exclusiv în tabăra opoziției reunite în Convenția Democratică. Puterea instalată nu se obișnuiește cu opoziția. Și este oarecum firesc, dînd aici puterea obișnuinței deceniilor de comunism cu liniștea surdă a monologului ditirambic și cu muzica de cor bine strunit. Dar lupta pentru putere nu se vîdește oare la fel de bine, dacă nu și mai bine, la nivelul puterii înseși? Ține de tradiția socrato-platonică să divizăm iubirea de putere ca pe orice altceva în cîte putem. Mai întîi în două și vom rămîne

la ele, în acest context. Și unde este mai puternică lupta pentru putere și mai normală, la cei care o dețin deja sau la cei ce vor să o cucerească? La prima vedere la aceștia din urmă sau și la unii și la alții, din motive diferite. La o privire mai adîncă însă vom constata că e mai greu de păstrat puterea cucerită - mai ales cînd n-ai folosit-o bine - decît să o cucerești. Și nu va contesta nimeni că există mai multă forță, ipocrizie și anormalitate în legarea de putere a celor care o au, decît a celorlalți, a căror luptă a fost oprită, ale căror drepturi au fost uzurpate. Și nu va contesta apoi că există mai multă morală (adevăr, transparență, dreptate) în mijloacele acestora decît în cele folosite de primii, care dispun de forță specializată și de minciună organizată pentru a inscena diversiuni și a apărea la tribună ca lupul moralist, păzind ordinea publică sau sfîna.

Astfel că, în mod unilateral și total nedrept, este condamnată și privită cu ochi răi doar una din speciile luptei pentru putere, a celor care nu o au sau au pierdut-o din naivitate sau din alte motive, după împrejurări. Nașterea democrației dintr-o revoluție anticomunistă dovedindu-se complicată și cu multe efecte secundare. (...)

Cît despre disponibilitatea de dialog - ce mai e de spus?! Oare izvorul aceluia torent mineresc devastator care a uimit planeta n-a stat în obturarea unui canal de comunicare prin afirmația că tinerii, studenții (nu importă cine) nu sînt reprezentativi?! (...)

Nu, profesorul Emil Constantinescu nu iubeste puterea, nici în limitele normalului, sau nu e asta rațiunea suficientă a candidării sale la investitura supremă a statului nostru, căci la vreme normală n-ar fi făcut-o; nici la mers în linie, de care fel de mers am tot avut parte pînă mai deunăzi. Numai o răscruce de istorie l-a putut abate de la drumurile sale montane și de la popasurile prin ere geologice. Numai un (pre)sentiment al scufundării, cum au poate geologii, un simț complex al tectonicii pămîntului, ceva care, dacă nu e previziune e percepere complexă, avizată, premoniție, angoasă? (...) Căci ce altă putere poate amăgi pe rectorul celei mai mari Universități românești?! Ca oricare altul pe măsura sa, el știe bine că puterea politică nu se pune cu aceea a cărții și laboratorului. Iar întrebări precum "cine e mai mare, Pasteur sau Napoleon?" sînt fără de sens. Saltul în politică pe care îl face un profesor-cercetător este totdeauna oarecum "nevoit", purtînd în el conștiința tragică a urgenței și sacrificiului de sine. Că nouă ne cade de minune, pentru a ne redresa în ochii noștri și ai lumii, mai e nevoie să o spun? Că epoca sufocată de hîrlădeni, iliești și brucani, aflați în grație și dizgrație după timp și după capriciile fărâonului, a mai dat și oameni de calibrul românilor mari de altădată, sau specialiștilor de pretutindeni, jînși însă - în chip prudent pentru clasa conducătoare - în anonimat?!

Nu e nevoie să iubesti puterea, ci să simți că o poți exercita competitiv, ștergînd umiliința ultimelor decenii de a fi fost conduși de unul din ultimii oameni din țară, picat în fruntea bucatelor ca nuca-n perete și ca o bațocură națională. (...)

Și pentru că am pornit de la prostie, voi reveni în final la ea. Știm sau nu știm ce este (încercăm în proiect, rigiditate, percepere confuză, motivate fiziologic, material, educațional sau caracterial, și în ce doze anume combinate), prostia pare a fi cel puțin de trei feluri. Cea mai prestigioasă, prin vechime, este a mulțimii, cuprinsă în sintagma de celebritate națională "proști, dar mulți!". Este prostia nevinovată, sau e aici o vinovăție a istoriei? Specifică ei este nu doar confundarea punctelor de vedere, care se poate întîmpla oricui, ci chiar lipsa disponibilității de a le distinge, printr-o mîndră (fudulă, zice românul) inconștiență. Este apoi cea a inteligenților talentați care se joacă cu punctele de vedere, substituindu-le între ele, după umoare și trebuință de argumentare. Jocul te ametește și cazi în plasa propriei abilități. Vinînd o prostie - să zicem celebră, căci altfel nu merită osteneala - cazi prizonierul propriei prejudecăți aflate în terenul ei, și crezi în ea, căci fără convingeri nu ai caracter. Și e, în sfîrșit, prostia oamenilor mari, care te pune pe gînduri și pe treabă, căci ea e aproape mereu simplă și de bun simț.

Altminteri nu e decît un trist record. Dacă n-ar fi fals! Să doborî dintr-o singură lovitură doi filosofi - care sînt solidari între ei, cum astfel?! - și un onest și curajos geolog, cu care mai ești și de aceeași credință. Căci cum avem în literatură națională un fals tratat de vinătoare, avem și false vinători. A nu se confunda cu vinătorii de vrăjitoare, care au fost, din păcate, reale și sînt și astăzi o gogoriță. A nu se uita însă că vrăjitoarele au fost în opoziție. Iar în discursul electoral fedesenist (pesemist nu mai vorbesc), vrăjitoarele sînt domnii Corneliu Coposu și Ticu Dumitrescu, vrăjitoare peste orice este Convenția Democratică. De ce să mai facem din candidatul ei un iubitor (chiar normal) de putere?! De ce să pescuim în ape turburi? Nu-i atribuie destule păcate puterea? A fi fost secretarul adjunct de partid al unei catedre sau facultăți este echivalent cu a fi fost ministru sau păster de județ? Orice om cu mintea întregă să judece, avînd la dispoziție inteligența sa de toate zilele.

CORINA HRIȘCĂ
Baia Mare

IMPORTANT

Pînă la data de
1 noiembrie
abonamentele rămîn
la vechiul preț

Revista noastră asigură contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacției. Doritorii se pot abona în următoarele condiții: costul unui abonament ridicat de la sediul redacției (cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la redacție) este de 310 lei pe trimestru (deci cu o reducere de 14% în raport cu costul real).

Abonamentele pot fi expediate și prin poștă, dar la costul final se vor adăuga cheltuielile poștale. Costul abonamentului va fi de 430 lei pe trimestru (adică o reducere de 14%+120 lei cheltuieli de expediție).

Pentru pensionari, foști deținuți politici, veterani de război, profesori, studenți și elevi, costul unui abonament pe trei luni la revista "22" pentru cititorii din categoriile amintite va fi doar de 260 lei (indiferent dacă se expediază în București sau în provincie). Diferența de preț urmează a fi suportată de Institutul pentru Democrație în Estul Europei cu sediul la New York. Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 260 lei (pe adresa: Revista "22", cont 45 10 35 32, B.C.R. Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10), o adeverință sau un talon de pensie (valabile un an), pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, pentru serviciul difuzare.

Cititorii din străinătate se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

ÎN ATENȚIA
CITITORILOR NOȘTRI

Redacția revistei "22" anunță cititorii săi că oferă spre vînzare din stoc numere vechi, după cum urmează: din anul 1990 numerele 16, 18, 19, 20, 21, 23, 28, 33, 35, 37, 41, 49 și colecția completă a anilor 1991 și 1992 pînă în prezent. Exemplarele vechi din anii 1990 și 1991 vor fi comercializate la prețul de 25 lei/ex., indiferent de prețul de vînzare înscris pe ziar.

Redacția revistei "22" anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de redacția revistei "22" este interzisă.

Redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" și Ediția specială "22" - "Suspiciune de fraudă"

PRINCIPIUL "CONVERTIRII LIMITATE"

ANDREI CORNEA

Un sentiment destul de răspândit astăzi privește perioada în care am intrat la 22 decembrie 1989 ca pe un timp al convulsiilor, al contradicțiilor, al confuziei și chiar al haosului. Cu toate acestea, examinate de la o oarecare distanță, evenimentele principale ale acestei perioade se supun destul de bine unei scheme repetitive, unei ciclicități - așadar ele prezintă regularități remarcabile. Văzută în acest fel, cred că istoria noastră recentă devine ceva mai inteligibilă, "specificul românesc al tranziției" poate fi explicat și se poate chiar încerca un diagnostic și o prognoză.

Ciclu la care mă refer se compune din patru timpuri sau faze distincte pe care le-aș numi după cum urmează: 1. faza Opoziției; 2. faza Puterii; 3. faza "convertirii limitate"; 4. faza eroziunii. Acest ciclu s-a repetat de trei ori până acum, iar în momentul de față ne găsim, după opinia mea, în mijlocul celui de-al patrulea ciclu.

Ciclu 1 începe în ianuarie 1990, în momentul cînd Frontul decide să participe la alegeri. Opoziția în formare protestează contra acestei decizii ce încalcă o promisiune anterioară și trece la manifestații de stradă. Faza întâi a primului ciclu culminează cu marea demonstrație din 28 ianuarie, prin care se urmărește silirea Puterii la concesiile de esență. Urmează faza a doua: contramanifestația violentă din 29 ianuarie; speranțele Opoziției se prăbușesc. Faza a treia este constituită de compromisul realizat prin crearea CPUN-ului și promisiunea că reforma va fi continuată. Faza a patra: erodarea încrederii în compromisul realizat și apariția unor noi conflicte (februarie, martie). Ciclu 2 are drept primă fază marea manifestație din Piața Universității. A doua sa fază începe prin aflarea rezultatelor alegerilor din 20 mai 1990 - dezastruoase pentru Opoziție - și se încheie prin represiunea violentă din 13-15 iunie. Faza a treia se impune în momentul prezentării programului de guvernare FSN, extrem de reformist și care pare să recupereze câteva din ideile liberale ale Opoziției. Faza a patra: lunile următoare par să erodeze tot mai mult credibilitatea guvernului.

Ciclu 3 are o particularitate: el se joacă mai ales între guvernul Roman devenit tot mai

izolat și o putere conservatoare din jurul președintelui Iliescu. Faza întâi: Guvernul încearcă să accelereze reforma, răspunzînd în acest fel și aspirațiilor Opoziției. Faza a doua este reprezentată de mineriada din septembrie 1991 și de demiterea guvernului Roman. Faza a treia: alcătuirea cabinetului Stolojan, care include și membri ai fostului cabinet, cîț și membri ai Opoziției și care acționează pentru continuarea reformei mai ales în domeniul economic. Faza a patra: sentimentul tot mai acut că reforma este insuficientă, chiar blocată în anumite puncte, iar FSN devine un partid mai degrabă afiliat Opoziției.

Și iată în fine și ciclu 4, cel în mijlocul căruia ne aflăm: faza întâi este dată de creșterea puterii Opoziției, reunită mai cu seamă în Convenția Democratică, ce obține succese însemnate la alegerile locale, dar și de caracterul tot mai "opoziționist" al FSN-ului, după Convenția sa națională. Faza a doua este reprezentată de rezultatul dezamăgitor pentru Opoziție al alegerilor din 27 septembrie. Și iată acum și faza a treia, în interiorul căreia ne aflăm și care a fost anunțată chiar de Ion Iliescu cu ocazia ultimei înfîlniri televizate cu candidatul Opoziției, dl. Constantinescu: în mod surprinzător, în loc să-și atace cu violență și duritate adversarul și Convenția Democratică, așa cum făcuse cu o seară înainte, brusc președintele-candidat a început să laude programul economic al Convenției, sugerînd, în modul cel mai transparent cu putință, posibilitatea unei coaliții FDSN-CDR.

Dacă aceste regularități și corespondențe sînt acceptate, ne putem permite un scurt comentariu asupra amintitului fenomen ciclic în politica românească de după 22 decembrie: În faza întâi a fiecărui ciclu, influența și vocea Opoziției și a reformei se afirmă tot mai mult. Dar, de regulă, Opoziția își supraestimează forțele, manifestă deficiențe organizatorice și tactice, comite erori propagandistice. Faza a doua are, de aceea, și caracterul unui duș rece. În această fază, Puterea (mai exact grupul din jurul președintelui Iliescu și cei din actualul FDSN) uzează atît de mijloace legale (alegeri), cît și ilegale (violență, ca în primele trei cicluri, fraude electorale în

ultimul). Dacă faza a patra nu pune probleme deosebite, cea de-a treia pare a reprezenta un paradox: aș numi ceea ce se întîmplă "convertirea limitată a puterii". Într-adevăr, în urma evenimentelor fazei a doua, Puterea deține o superioritate clară, puțînd, aparent, exercita un control aproape total asupra societății, în stare, de asemenea, a bloca orice încercare de reformă. Or, ea nu face așa ceva, ci, preluînd cu rapiditate din ideile Opoziției, deschizîndu-se către o "uniune națională" la nivel guvernamental, ea pare să cedeze din pozițiile puternice de abia cîștigate. Se poate, firește, argumenta că această "convertire limitată" răspunde unor necesități pragmatice pe plan intern și extern: nevoia asigurării unei minime credibilități externe, riscul unor puternice conflicte interne, fragilitatea instituțiilor și amintirea tiranicidului acționează ca tot atîția factori de frînare a agresivității, înlesnind trecerea la faza a treia.

La toți acești factori, desigur importanți, se mai adaugă, cred, încă unul, decisiv: Puterea instalată după 22 decembrie 1989 și caracterizată de mulți ca "neo-comunistă" nu este, în realitate, ostilă reformelor economice și chiar politice, cu condiția ca acestea să se facă în avantajul ei, dacă nu exclusiv, măcar predominant. În aceste condiții, existența unei economii de piață, a unei Opoziții, a presei libere etc. reprezintă chiar un avantaj, atîta vreme cît este menținut controlul asupra unor instituții fundamentale: televiziunea, SRI-ul, puterea judecătorească supremă. Mi-aș permite o comparație: societatea românească comunistă semăna cu o firmă avînd un patron unic și exclusiv; societatea post-decembriștă seamănă cu o societate pe acțiuni, cu un număr mare de acționari, dar unde "pachetul de control" rămîne mereu în mîna unei oligarhii. Or, avantajele economice pe care le oferă o societate pe acțiuni sînt evidente. Iată de ce, dacă faza a doua a ciclului se explică prin nevoia Puterii de a păstra cu orice preț "pachetul de control", "convertirea limitată" ce caracterizează faza a treia se explică prin nevoia la fel de imperioasă de a salva caracterul de "societate pe acțiuni" al firmei și chiar de a-l lărgi prin atragerea de "noi acționari".

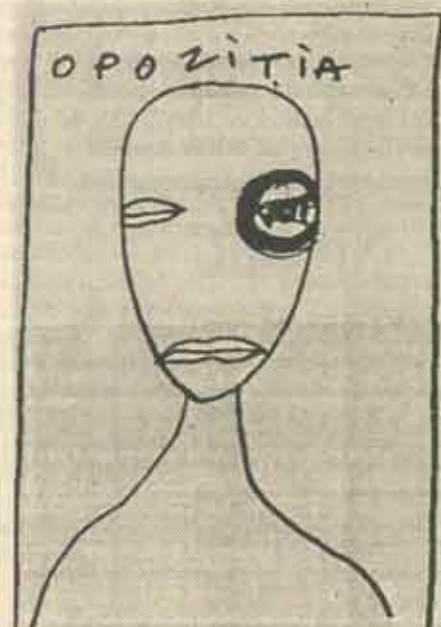
Dacă așa stau lucrurile, cîteva întrebări se

impun imediat:

1. Cum se explică aceste particularități ale cazului românesc? Cum a reușit, după căderea lui Ceaușescu, o parte din clasa politică a regimului să se adapteze la noile condiții, adoptînd principiul "convertirii limitate"?

2. Cît va mai dura această ciclicitate în dezvoltarea societății românești? Care sînt diferitele scenarii de ieșire din modelul amintit ce are unele analogii cu formele de psihoze ciclotimice?

Nu vom continua în acest moment analiza, dar nu putem încheia fără să observăm că, în principiu, există trei căi posibile de dezvoltare: 1. revenirea la "unicul proprietar" prin desființarea "societății pe acțiuni"; 2. menținerea acesteia și a ciclicității corespunzătoare o perioadă mai lungă; 3. dispariția monopolului asupra "pachetului de control". În esență, democratizarea reală a societății românești presupune evadarea din sistemul ciclic de evoluție pe cea de-a treia cale. Cum ar putea Opoziția forța o atare dezvoltare și evita recăderea în vreuna din fazele ciclicității - iată ceea ce s-ar cuveni a fi investigat. Căci bunul și vechiul principiu: o acțiune eficientă nu poate decurge decît în urma unei cercetări aprofundate și serioase, a fost în mare parte uitat.

ROMÂNIA, O ȚARĂ LIBERĂ?

LAVINIA STAN

Freedom Review, publica, în 1991, concluziile sondajului comparativ al libertății, condus cu scopul de "a monitoriza drepturile politice și libertățile civile" din 165 de națiuni și 62 de teritorii anexe. Acest sondaj încearcă, după opinia celor care l-au realizat, să aprecieze toate țările după același criteriu și să evidențieze importanța democrației și a libertății. **Democrația** este definită ca fiind, în forma sa minimală, un sistem politic în care oamenii își aleg liderii în mod liber dintre grupurile și indivizii nedeseamnați de guvern, care intră în competiție. **Libertatea** este, în accepția cea mai generală, posibilitatea de a acționa spontan într-o serie de domenii aflate în afara controlului guvernului și a celorlalte centre potențiale de dominație.

Drepturile politice le permit oamenilor să participe liber la procesul politic, adică este pe de o parte dreptul adulților de a vota și de a participa la competiția politică, iar pe de altă parte, dreptul reprezentanților aleși de a lua hotărîri decisive în sfera afacerilor publice. Un sistem este liber sau democratic în măsura în care oamenii au posibilitatea de a hotărî natura sistemului și a liderilor săi. Este examinată mecanica alegerilor, dacă alegătorii își pot investi reprezentanții aleși cu putere autentică sau dacă elemente nealtele reduc sau acaparează această putere, existența unei opoziții semnificative, autodeterminarea unei țări și "libertatea cetățenilor săi față de dominația militară, a puterilor străine, a partidelor totalitariste, ierarhiilor religioase, oligarhiilor economice sau orice alt grup", ca și drepturile minorităților.

Libertățile civile sînt libertățile de a dezvolta opinii, instituții și o autonomie personală în afara statului: mass-media, literatura, cultura; dreptul de a discuta liber; dreptul de a demonstra; de a avea organizații - partide politice,

asociații civice, grupuri ad-hoc, sindicate, organizații profesionale, întreprinderi libere, organizații și instituții religioase, egalitatea cetățenilor în fața legii. De asemenea, sînt examinate libertățile sociale ale individului: egalitatea între sexe, libertatea de mișcare, dreptul de a deține proprietăți, dreptul la rezidență etc. Tot în această categorie se include și libertatea față de indiferența sau corupția extremă a guvernului, care și ea poate afecta drepturile omului.

Drepturile politice și libertățile civile sînt înregistrate pe o scală de șapte puncte (1 reprezentînd cel mai liber teritoriu, 7 pe cel mai puțin liber). Astfel, țările sînt incluse în trei categorii: libere, parțial libere și cele care nu sînt libere.

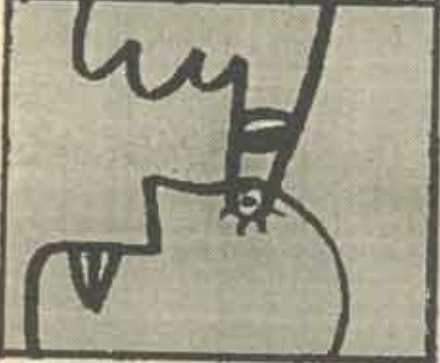
Despre România, raportul precizează că "a întîmpinat dificultăți serioase în atingerea atît a stabilității politice, cît și a legitimității. (...) Frontul Salvării Naționale, condus de foști comuniști, mulți dintre ei cu vechi legături cu Ceaușescu, a obținut o victorie zdrobitoare în alegerile din mai 1990. Dar Frontul folosește frecvent forța pentru a înăbuși protestele mișcărilor democratice".

În acest context, România, deși enumerată printre țările în care s-au înregistrat progrese la capitolul libertăților, rămîne încă în categoria celor care nu sînt libere (cu un scor de 6 pentru drepturile politice și 5 pentru libertățile civile). Alte țări ale fostului bloc comunist: Albania (7, 6) este considerată a nu fi liberă; Bulgaria (3, 4) parțial liberă; Cehoslovacia (2, 2) liberă; Ungaria (2, 2) liberă; Mongolia (4, 4) parțial liberă; Polonia (2, 2) liberă.

Să enumerăm acum și cîteva țări din fiecare categorie, fără a avea pretenția de a epuiza lista. În rîndul țrilor care nu sînt libere sînt înregistrate: Afganistan (7, 7), Cambodgia (7, 7), China (7, 7), Cuba (7, 7), Etiopia (7, 7), Irak (7, 7), Vietnam (7, 7), Coreea de Nord (7, 7). Țări cu același punctaj ca noi sînt Guineea, Indonezia și Liban.

Din categoria celor parțial libere mai fac parte, în afara celor deja menționate: Bangladesh (6, 4), Egipt (5, 4), Columbia (3, 4), Filipine (3, 3) și Nicaragua (3, 3).

De prisos să mai spunem că în categoria țărilor libere sînt incluse toate celelalte țări din Europa. Deci în 1991 am reușit performanța de a fi, alături de Albania, pata (oasis) neagră a Europei. Așteptăm cu interes publicarea rezultatelor în acest an.

ACTUALITATE
POLITICĂ

În circumscripția electorală nr. 41 - București, rezultatele alegerilor parlamentare din septembrie 1992 au fost cu mult sub nivelul rezultatelor din februarie-martie 1992 (32-33% în septembrie față de 43% în februarie), și aceasta dacă nu luăm în considerare rezultatul turului al doilea al alegerilor locale. Se poate observa că numărul votanților a avut, în perioada martie-septembrie, o scădere semnificativă, și aceasta după o campanie electorală al cărei scop este de a mări numărul de voturi acordate Convenției Democratice.

Cauzele care au dus la această cădere a Convenției sînt multiple și pot fi împărțite în două secțiuni, funcție de nivelul la care acestea au acționat:

A. Nivelul național

Convenția Democratică a ieșit din alegerile locale cu o imagine foarte bună, dar care nu a fost îndeajuns mediatizată, perimindu-se inevitabil în timp, la aceasta contribuind și alți factori precum:

- atitudinea netranșantă a Convenției față de părăsirea acesteia de către PNL;
 - inexistența unui sprijin acordat primarilor Convenției;
 - neaducerea la cunoștința opiniei publice a problemelor cu care se confruntă primăriile și a piedicilor pe care acestea le înfruntă din partea prefecturilor.
- Campania electorală a fost îngreunată și datorită următoarelor motive:
- desemnarea candidatului la președinție în ultimul moment;
 - irealismul cu care a fost făcută această desemnare - un candidat la o asemenea funcție publică trebuia să fie deja o personalitate în momentul depunerii candidaturii (lucru dovedit, dacă mai era nevoie, și de interviul d-lui Emil Constantinescu după anunțarea sondajelor INFAS-IRSOP, interviu în care, printre altele, regreta că nu a mai avut încă două luni la dispoziție). Aceasta a dus la orientarea preponderentă a campaniei electorale prezidențiale înspre construirea personalității candidatului și nu spre construirea imaginii acestei personalități;
 - motivul anterior a dus și la orientarea campaniei electorale a CDR către cursa prezidențială și la neglijarea campaniei pentru alegerile parlamentare;
 - construcția structurilor pentru campania electorală nu a fost făcută din timp;
 - la conducerea acestor structuri au fost numite persoane incompetente în problemele specifice unei campanii electorale, dintre acestea remarcându-se în primul rînd dl. Ilie Păunescu, care a pus în aplicare un model strategic incoerent, simplist și fără șanse de penetrare în rîndul electoratului ("Convenția = schimbarea" fiind strategia folosită la alegerile locale și

RAPORT PRIVIND CAMPANIA ELECTORALĂ DIN MUNICIPIUL BUCUREȘTI PENTRU ALEGERILE PARLAMENTARE DIN 27 SEPTEMBRIE 1992

erodată rapid din cauza imposibilității structurilor locale de a realiza într-adevăr o intervenție rapidă și spectaculoasă în problemele administrării locale, fiind cont că urma o campanie electorală), și care a distrus practic funcționalitatea Departamentului Național al Campaniei Electorale atît prin decizii luate fără consultarea coordonatorilor de comisii (de exemplu aprobări pentru machete de afișe electorale, aprobări luate de dl. Zaiș direct de la dl. Păunescu, fără consultarea d-lui Grabowski, coordonatorul Comisiei de Propagandă), cît și prin inexistența unei planificări clare la nivelul departamentului și al comisiilor;

- lipsa unei planificări a dus și la o foarte slabă utilizare a posibilităților de exprimare grafică. A intervenit astfel un blocaj al imprimeriei pe două tipuri de afișe cu caracter electoral, ambele cu același mesaj, astfel încît nu a mai fost posibilă utilizarea și a altor metode de propagandă grafică neapărat necesare în campanie (afișele de anunțuri de întruniri, fluturași, pliante);
- campania electorală a fost orientată către un model de electorat rezultat din propria părere a unor persoane, deci inevitabil subiectivă, și nu dintr-un studiu sociologic care ar fi relevat zonele sensibile ale electoratului, acest studiu impunîndu-se la începutul oricărei activități de tip electoral;

- 41% din electorat este preocupat de siguranța locului de muncă, deși numai 15% sînt amenințați de șomaj;

- 26-30% din electorat consideră că lucrul cel mai îngrijorător este creșterea prețurilor;
- numai 11% din electorat consideră ca deosebit de importantă situația politică;

- 81% din oamenii care au răspuns chestionarului se consideră obosiți.

Din acest sondaj efectuat de Institutul de Studii Sociologice al Academiei se poate vedea că ideea de schimbare a putut fi conștientizată numai de 11% din electorat, din acest procent numai o parte fiind electoratul favorabil CDR. Au lipsit astfel mesajele specifice diverselor categorii de electorat, care au devenit astfel ușor permeabile la promisiunile demagogice făcute de partidele concurente.

B. Nivelul local

La nivelul local, la problemele generate de slaba desfășurare a campaniei electorale la nivel național, s-au adăugat noi elemente care au dus la rezultatul nesatisfăcător obținut de CDR în alegeri.

Discuțiile îndelungi purtate cu dl. Ilie Păunescu au întârziat nepermis de mult numirea Directorului de campanie pe București și, implicit, demararea campaniei la acest nivel.

După desemnarea în funcție a subsemnatului și a d-lui Lucian Iordănescu am trecut la construirea structurilor necesare. Acestea au fost:

- Comisia Planificare
- Comisia Propagandă
- Comisia Mijloace Materiale
- Comisia Mass-Media
- Comisia Voluntari
- Comisia de Centralizare a Abuzurilor și Supraveghere Urne
- Comisia de Centralizare Rezultate

Constituirea comisiilor Planificare și Voluntari s-a făcut în următorul mod: de la fiecare formațiune politică au fost preluate liste cu voluntari, a fost făcută o distribuție a acestora pe comisii după criterii de meserie și vîrstă, apoi au fost contactați telefonic pentru ședința de constituire a comisiei. În această etapă s-a

ivit o problemă, și anume greutatea de desfășurare a comunicațiilor, și care s-a datorat inexistenței unui secretariat la nivelul CDR București. La sedile de constituire a fost făcut un mic instructaj, a fost prezentat coordonatorul de comisie care a preluat lucrul cu comisia respectivă.

Pentru constituirea celorlalte comisii au fost înmîinate coordonatorilor listele cu membrii comisiilor; contactarea acestora precum și ședința de constituire fiind preluate de către coordonatori.

Pe parcursul campaniei electorale, așa cum am promis și în ședințele CDR București, am adaptat aceste structuri astfel încît ele să nu dubleze activitatea dusă de comisiile naționale.

Astfel, Comisia de Centralizare Rezultate, precum și Comisia de Centralizare a Abuzurilor și Supraveghere Urne, avînd în vedere că duceau o activitate de centralizare de date, au fost racordate atît din punct de vedere informațional cît și ierarhic la comisiile

responsabililor campaniei pe București, ci doar o anunțare a CDR București, astfel încît să nu existe piedici în lansarea modelului. De altfel, întreaga atitudine a d-lui Zaiș în campania electorală a fost distructivă, punerea în practică a afirmațiilor de genul "Eu nu discut decît cu dl. Păunescu și cu dl. Coposu", "Eu am făcut campanie și în '46 și mă pricep mai bine", "Dacă dumneata ai alte idei decît ale mele, nu sînt de acord cu ele" ducînd astfel la blocarea campaniei electorale la nivelul Bucureștiului. Ba mai mult, deși d-lui Zaiș i-a fost înmînată foaia cu direcțiile în care comisia dînsului trebuie să-și desfășoare activitatea, deși comentariul dînsului a fost "Hirtia aia o știam de mult pe dinafară", totuși, în momentul în care i s-a spus că această comisie ar fi trebuit să construiască machetele de afișe, replica a fost "Nu cred!", ceea ce denotă o evidentă rea intenție care se adăuga la crasa necunoaștere a elementelor unei campanii electorale. Ca pentru a dovedi acestea, dl. Zaiș a refuzat pur și simplu

să alcătuiască planurile de desfășurare a întrunirilor, aceste planuri arătîndu-și necesitatea în momentul în care a fost abordată problema organizării acestor evenimente, fiind unul dintre motivele care au dus la reducerea numărului de întruniri cu electorii. În cele din urmă, planul de desfășurare a întrunirilor a fost alcătuit de Convențiile pe sectoare (vezi sectorul II).

Lipsa machetelor pentru afișele de anunț al evenimentelor electorale și a machetelor pentru fluturași a avut drept consecință eșecul propagandistic al adunărilor cu alegătorii, la aceste adunări participînd, cu unele mici excepții, doar membri de partid, deși o campanie electorală în condițiile României, cu un electorat instabil, trebuie să convingă în primul rînd electoratul nepartizan.

De asemenea, lipsa de machete de orice fel a avut drept consecință blocajul Comisiei de Mijloace Materiale care ar fi trebuit să se ocupe de multiplicarea lor, blocaj care a dus în cele din urmă la pierderea identității acestei comisii și la desființarea sa. Trebuie

spus că, la începutul activității Comisiei de Mijloace Materiale, au fost găsite toate elementele necesare pentru multiplicarea de material de propagandă, acestea neputînd fi folosite atît din cauzele arătate mai sus, cît și din lipsa de preocupare pentru existența unor fonduri financiare.

În consecință, cu o astfel de campanie electorală, Convenția Democratică din România nu a putut obține rezultatele necesare pentru a impune adevărată schimbare.

DANIEL GRUIA

(din partea P.A.C. - managerul electoral al C.D.R. pe Municipiul București)

naționale echivalente. Scopul Comisiei Mass-Media a fost acela de a lua legătura cu mijloacele de comunicare în masă de interes local (posturile de radio locale). Datorită faptului că aceste mijloace au intrat în atenția Comisiei Naționale de Mass-Media, Comisia locală nu a mai avut obiect de activitate, încetîndu-și existența.

Restul comisiilor ar fi trebuit să desfășoare activitatea de campanie la nivelul Bucureștiului. Acest lucru nu a fost posibil decît în cazul Comisiei Planificare, coordonată de d-ra Ioana Costescu. Apreciez că aceasta și cu Comisia de Centralizare a Rezultatelor condusă de dl. profesor Octavian Stănășilă au fost singurele care și-au îndeplinit sarcinile asumate.

În ceea ce privește Comisia de Propagandă, conform organizării recomandate de Departamentul Național al Campaniei Electorale, această comisie, al cărei coordonator a fost dl. Zaiș, avea următoarele atribuții fundamentale:

- a) să facă machete pentru afișe, pliante și fluturași;
- b) să construiască planuri de desfășurare a evenimentelor cuprinse în calendarul campaniei electorale.

Această comisie nu a furnizat nici o machetă de afiș pentru campania locală. A existat un model în două culori, de un dilettantism evident, cu totul nesatisfăcător din punct de vedere electoral, făcut de către dl. Zaiș, deși în echipa comisiei au existat și graficieni profesioniști. Acest model a fost dus spre aprobare d-lui Ilie Păunescu, fără ca dl. Zaiș să considere necesară și consultarea

OPOZIȚIA A PIERDUT PE MÎNA EI

ANDREEA PORA

Alegerile au fost pierdute. De opoziție în primul rând, iar în al doilea, deși poate părea paradoxal, chiar de FDSN. Amîndouă formațiunile sînt într-o situație la fel de dificilă, dar în analizarea pierderii, cred că, din punctul de vedere al FDSN-ului, interesează mai degrabă efectele, iar din cel al Convenției, cauzele.

FDSN-ul nu a obținut majoritatea, ceea ce îi va crea dificultăți și obligații atât în formarea guvernului, cît și în funcționarea efectivă a Parlamentului. Analizînd distribuția mandatelor pe țară, observăm că FDSN-ul va fi forțat să intre în alianțe exact cu partidele naționaliste, comuniste și extremiste; o colaborare cu partidele situate în celălalt spectru politic fiind practic imposibilă. La nivelul întregii țări, alianțele se prefigurează a fi următoarele: FDSN + PDAR + PSM + PRM + PUNR = 254 mandate din totalul de 470. Iar CDR + FSN + UDMR = 216 mandate. Diferența dintre "stînga" și "dreapta" este deci de 38 mandate, o diferență care va conferi o extremă fragilitate viitorului for legislativ, deoarece în fapt se pot produce "migrații" (în contextul inexistenței unei legi care să le oprească) atât din PUNR (aripa Cooncea) spre dreapta, cît și din FSN spre stînga. Există astfel pericolul blocării unor legi de importanță majoră atât la nivelul Camerei cît și al Senatului. În CAMERĂ situația fiind mai dificilă chiar decît în Senat: FDSN + PRM + PSM + PUNR = 175 mandate, față de CDR + FSN + UDMR = 152, diferența dintre cele două posibile grupări este doar de 23 mandate; în timp ce la SENAT aceasta este de 35 mandate (FDSN + PRM + PSM + PUNR + PDAR = 79; CDR + FSN + UDMR = 64). Desigur, multe se pot întîmpla, căci în ultimă instanță coalițiile sînt formate din oameni ale căror reacții pot fi imprevizibile. Dincolo de toate acestea, fără să facem speculații inutile la ora aceasta, este evident că legislativul este dominat de stînga conservatoare și nostalgică, iar guvernul va fi, la rîndul său, tribut ar acestei configurații.

În acest context, putem spune că situația este mai rea decît cea din ultimii doi ani și jumătate de dominație fesenișto-fedesenistă, pentru că acum comuniștii și extremiștii ocupă un număr suficient de locuri pentru a permite acea "restaurare" de care s-a vorbit. Totodată, credibilitatea României în exterior este puternic afectată (primele consecințe făcîndu-se deja simțite) și ea va depinde într-o măsură foarte mare de componența noului guvern. Aceasta este și motivul pentru care FDSN-ul și Ion Iliescu vorbesc tot mai des și cu nervozitate despre necesitatea "formării unui adevărat guvern de uniune națională", avînd ca bază un minim program economic. Cu alte cuvinte, ei doresc să atragă la guvernare Convenția Democratică (așa cum cu un an înainte au atras PNL-ul) nu din convingerea (pe care cu falsitate a enunțat-o dl. Iliescu) că există într-adevăr puncte comune între cele două programe, ci din obligația de a repara ceva din imaginea stîngistă a forului legislativ. Ei au nevoie de opoziție în guvern, iar dacă balanța în Parlament nu s-ar strica prin aruncarea peste bord a PSM-ului și PRM-ului, probabil că ar face-o. De aceea pretențiile cuplului PRM - PSM la Ministerul Apărării și la Interne nu vor fi satisfăcute, atât pentru că FDSN-ul va dori să țină în propria-i mînă aceste două pîrghii importante, cît și pentru a nu discredita definitiv restul de imagine

"democratică" a țării. Presupun că, în schimb, vor "oferi" CDR ministere ca: Finanțe, Economie, Agricultură. Este greu de spus ce ar trebui să facă, într-o asemenea situație, Convenția; în tot cazul, să-și vîndă cît mai scump pielea și să pună anumite condiții clare. De aceea, într-un fel, FDSN-ul nu a cîștigat alegerile pentru că este în imposibilitatea de a se descurca fără ajutorul Convenției, dacă nu vrea ca în numai cîteva luni întregul edificiu rezultat în urma alegerilor să se prăbușească...

Trecînd în tabăra opoziției, înfrîngerea este

doi ani, prezentarea unor liste pentru Senat și Cameră neconvîngătoare și impuse de la centru, campania electorală făcută numai pentru a convinge propriul electorat etc. Toate acestea vor trebui analizate cu sînge rece și luciditate în cadrul Convenției, iar oamenii care s-au făcut vinovați de situația creată să fie pur și simplu îndepărtați. Evident însă că stadiul analizei și invinovățirilor reciproce nu trebuie să dureze alți doi ani, nașterea unei noi Convenții și a unor noi partide cu o altă mentalitate și viziune politică fiind de maximă urgență.

cu ocazia desemnării d-lui Emil Constantinescu), care s-a dovedit fatal. Să vedem concret care este repartizarea mandatelor pe partide în cadrul CDR: CAMERĂ: PNTCD - 40; PSDR - 10; PAC - 13; PNL-AT - 11; PNL-CD - 3; PER - 4. Total 82. SENAT: PNTCD - 20; PAC - 8; PNL-AT - 1; PNL-CD - 4; PSDR - 1. Total 34. Acuzația de gerontocrație pe care a adus-o FDSN este și ea justificată, media de vîrstă în PNTCD pe aceste mandate fiind 65 ani (maxima ajungînd pînă la 90 ani).

Nu are rost să spunem că toți acești oameni (trecuți de 60 ani) fac și vor face (din nefericire) o politică "à la '46", cum de altfel s-a și văzut pînă acum, dar mă întreb ce "impresie" vor lăsa ei în Parlament... Oricum, mi se pare anormal ca la Senat să nu intre dl. Șt. Augustin Doinaș, aruncat pe locul 6 în urma unor "înțelegeri" ce au avut loc la acele interminabile negocieri ale pozițiilor pe liste, cînd dl. Corneliu Coposu a intrat pe locul 1, numit, nu "negociat" (ca să "aducă" voturi) și a promis (de față cu martori) că va demisiona ori el, ori dl. Ioan Lup după alegeri, în favoarea d-lui Doinaș. Desigur, dl. Coposu (mai puțin dl. Lup) are tot dreptul să se aștepte în Senat, dar... există acest "dar" al cuvîntului dat și al... eficienței. Căci va fi vorba nu numai de faptul că CDR este în minoritate, dar întrebarea este și cît de eficientă, de puternică prin ea însăși va fi această minoritate.

Scorul obținut atât la legislative, cît și la prezidențiale (dincolo de voturile "furate" ce nu depășesc însă cîteva procente) este în deplină concordanță cu realitatea, el este rezultatul politicii duse de la revoluție încocoare în special de "partidele istorice", al dezorganizării, autocomplezenței și obiceiului de a da vina mereu pe "ceilalți". Dacă se va continua pe aceeași linie, nu ne putem aștepta decît ca la alegerile de peste 4 ani să se repete situația de acum și Ion Iliescu să mai obțină încă un mandat. Nu trebuie să ne încălzească faptul că 4 milioane de oameni nu au votat cu "ei", ci să ne cutremure faptul că CDR nu a reușit să atragă celelalte milioane, care, pînă una-alta, constituie majoritatea. Iar cocoloșirea adevărului asupra acestei realități nu numai că nu-și mai are rostul, dar este chiar contraproductivă și dăunătoare. Din păcate, trebuie să tragem concluzia că de data aceasta opoziția a pierdut pe mîna ei.

Ion Iliescu nu a fost votat de 9.124.301 de cetățeni

Conform ultimelor date parțiale oferite de BEC, din 14.455 secții de votare (98,9 %) situația turului doi de scrutin din 11 octombrie '92 se prezintă astfel:

Ion Iliescu - 7.297.551 (61,27 %)

Emil Constantinescu - 4.613.058 (38,73 %)

- Total număr alegători înscriși pe listele permanente - 16.421.852

- Total număr alegători prezenți la urne - 12.028.440

- Total voturi valabil exprimate - 11.910.609

Din aceste cifre rezultă:

1) Numărul voturilor nule a fost la 11 octombrie de 117.831 față de 1.194.000 la 27 septembrie.

2) Numărul cetățenilor care nu l-au votat pe dl. Iliescu este de 9.124.301. Această cifră se obține astfel: 16.421.852 (total număr alegători înscriși pe listele permanente) - 7.297.551 (număr voturi Ion Iliescu).

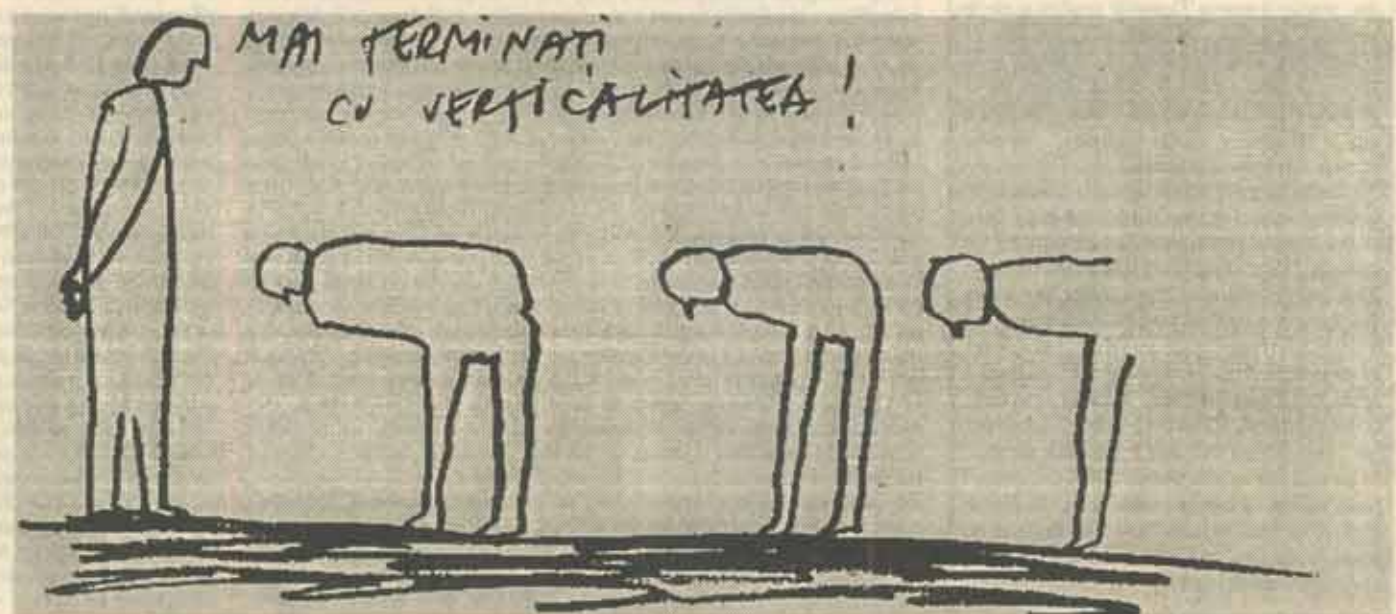
Cifra de 9.124.301 înglobează numărul absenteiștilor plus numărul celor care l-au votat pe dl. Emil Constantinescu.

Concluzie: Și în continuare dl. Iliescu rămîne un președinte minoritar (nu este greu de ghicit al cărei minorități, dacă avem în vedere numărul redus de tineri care s-a prezentat la urne), într-o țară cu un Parlament dominat de stînga.

clară și ea trebuie să se axeze pe analiza cauzelor și nu pe acuzarea "competitorilor". Înfrîngerea îmbrățișează două aspecte: unul care ține de concret, de realitățile care au generat-o (prezentate, după părerea mea, cu suficientă obiectivitate în Raportul pe municipiul București al PAC) și altul care se repercutează în chiar interiorul Convenției. Nu are rost să discutăm acum greșelile grosolane pe care le-a făcut Convenția: culcarea pe laurii (relativi) ai victoriei de la locale, ineficiența primarilor CDR, numirea cu întîrziere a candidatului la președinție, lipsa campaniei parlamentare, necunoașterea de fond a cerințelor electoratului, păstrarea aceluiasi tip de propagandă învechită timp de

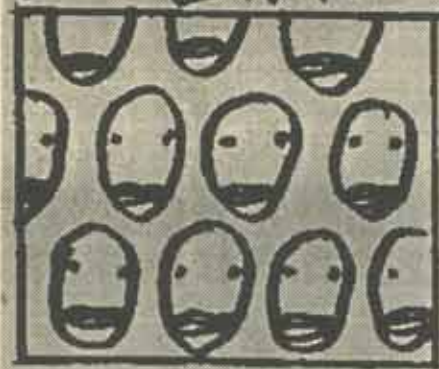
Importantă este însă și înfrîngerea din interiorul Convenției, unde oamenii tineri, personalitățile de valoare au fost împiedicate să se manifeste și să candideze pe locuri eligibile. Nu este admisibil ca, după doi ani de existență, opoziția să nu fie capabilă a produce adevărați lideri politici și să se prezinte în fața electoratului cu liste pe care nici "fanaticii" CDR nu le-au votat cu conștiința împăcată. Faptul că "dușmanii politici" au profitat de ocazie și au pus semnul egal între CDR și PNTCD este normal din punctul lor de vedere și perfect justificat de realitate, dar nu și scuzaibil din unghiul celorlalți partide din Convenție, care au acceptat compromisul (făcut probabil

ACTUALITATE POLITICA

SOCIETATE

"CUM O VREA BUNUL DUMNEZEU"

ANDREEA PORĂ

Dacă s-ar fi votat peste tot ca la Jilava, prezența la urne ar fi fost de 100%, iar opoziția ar fi câștigat detașat. Înșirați la perete, în haine vărgate sau halate de spital, îndemnați prin fluierături de gardieni, cei peste 500 electori cu drept de vot, "pensionarii" Spitalului penitenciar Jilava, aduși din pușcăriile din întreaga țară, aflați fie în cercetare, fie în așteptarea sentinței (care pentru mulți pare că va veni la calendele grecești), trec cuminiți prin fața urnei. Nimic nu tulbură pacea scrutinului... Sub ochii "celor cu șapcă", cițiva își spun tare, prea tare parcă pentru a fi și adevărat, că "vor vota cu Iliescu pentru că el a fost primul care a luat taurul de coarne" și că "el a fost de la început cu noi și va fi în continuare". Cum însă "șapca" se îndepărtează doi-trei pași, își șoptesc cu frică printre dinții strâși: "Speranța poporului, nu numai a noastră, trebuie să fie dl. Constantinescu, numai el poate schimba ceva, deși știa cu șapcă nu-l acceptă". Cițiva mai îndrăzneți își afirmă părerile în mod deschis: "Are țara nevoie de alt președinte, asta știm ce poate"; "Doi ani de zile ne-a dus cu șmechereaua și acum zice că poate pune țara pe picioare"; "Constantinescu e un om credincios, ăstălalțu' e un balungu, ne-a mîncat de vii". Li întreb dacă speră într-o amnistie. Un tânăr își răspunde privind în pămînt: "Nu pentru amnistie îl votăm pe Emil, de fapt să știți că treaba este vorbită din cameră, ci pentru că vrem să eliminăm toți comuniștii din procuratură și justiție, că numai comuniștii și oamenii incompetenți sînt". Ziare nu vin acolo, dar la televizor le dă voie să se uite și aproape toți au urmărit "finala" dintre cei doi. "Păi, ce să zic, s-a văzut clar că ăla are experiență de comunist, n-ai văzut cum dădea cu gura și nu-l lăsa pe Constantinescu să vorbească?! Mîinea în față, doamne!"

Cu totul alta este însă situația "la țară", unde secțiile de votare sînt pustii sau populate de cei cîțora dl. Iliescu le-a "dat pensii" și o să le mai dea, precum a promis. Comisiile se plîng și ele de prezența scăzută, cu mult sub cea din 27 septembrie, concluzionînd că "oamenii s-au plictisit de aștepta votării". Nu numai electorii par să fie plictisiți, dar și cei care ar fi trebuit să facă parte din comisii, mulți dintre aceștia nemaiprezentîndu-se la turul II. Plictiseala, apatia și ploaia mîruntă, mocănească, învăluie această zi de vot. Și ulițele sînt pustii. Doar cîteva babe stau chircite în fața porților pe scările: "Cum o vrea bunul Dumnezeu, că noi pe Iliescu am pus stampila". Surprinzător, dar printre ele găsești și o regalistă care își aduce aminte "ce bine era pe vremea boierului, cînd ai mei aveau camera plină, dar munceau nu glumă". Auzindu-i spusele, un grup de tineri încep să scandeze: "Iliescu să trăiești! Că tot tu vei fi ales". Babele tac. Tac și eu. Oricum n-ar mai fi fost nimic de spus. Se pare că într-adevăr numai "bunul Dumnezeu" poate pricepe ce este în mintea unora. Și cînd te gîndești că Penitenciarul Jilava este despărțit de secția 82 din satul cu același nume doar de cîteva rînduri de sîrmă ghimpată...

"Iliescu nu uita: / Iarna asta e a ta!"

Marți 13 octombrie

■ "Nu așteptați nici o nominalizare" i-a avertizat președintele nou ales Ion Iliescu pe ziaristii invitați marți 13 octombrie în aceeași sală a Palatului unde fuseseră prezenți și la primul tur (acum sala era și mai înșesată, iar aleile și mai pline de "băieți"). Dacă a refuzat să le spună ziaristilor ce îi interesa mai mult, adică numele viitorului prim-ministru (ceea ce nu i se poate reproșa, de vreme ce se află în plin proces de negociere cu partidele), în schimb Ion Iliescu a făcut de cîteva ori jocuri de cuvinte între "opoziție" și "o poziție": "Sper ca deosebirea de vederi să fie depășită într-o formă constructivă". "Sper să domine spiritul de cooperare, nu de revanșă", a mai adăugat, promișîndu-le celor ce l-au votat pe Emil Constantinescu să țină seamă și de opțiunile lor (cum, n-a mai precizat). Și chiar cu Emil Constantinescu, Ion Iliescu și-a exprimat speranța să se întîlnească în viitor, într-un "cadru util de consultare".

■ Nici cînd Radu Călin Cristea l-a întrebat despre o eventuală "soluție Panici" (o aluzie la zvonul privitor la posibilitatea de a-l avea pe Mihai Botez ca prim-ministru), președintele Ion Iliescu nu a oferit vreo precizare semnificativă. În schimb informațiile despre înființarea Consiliului Economic, inspirat de dezbaterile asupra proiectului de constituție și chiar modul în care a prezentat sarcinile noului guvern nu exclud o posibilă colaborare cu un specialist în perspectivă ca disidentul anticeaușt Mihai Botez (măsurile imediate pentru iarnă, bugetul pe '93; elaborarea planului de guvernare pe următorii 4 ani pentru

scoaterea țării din criză; prognoza economică; programele orientative pentru încurajarea investitorilor străini etc).

■ Nu față de nomenclatură au manifestat nemulțumiri oamenii ("să ne debarasăm de aceste sloganuri iefine") a mai spus actualul președinte, amintindu-și ceea ce ar fi auzit prin țară, în timpul turneelor sale electorale. Ceea ce contează pentru oameni este cîntecul, corectitudinea, așa că, cei ce au fost înlăturați din conducere, doar pe "motive politice" dar și-au dovedit în timp competența ar trebui reluați în funcții - sa subînțeles. Pentru că (și aici nu putem să-l contrazicem) au fost păstrați destui care au fost necinstiți în trecut și sînt necinstiți și astăzi.

■ "Comportamentul democratic înseamnă respectarea opțiunilor electoratului" a reamintit președintele Iliescu. După o prezentare la vot în proporție de 75%; după rezultatele turului II care le-au confirmat pe cele din turul I, motivele de contestare nu mai există, iar reproșurile sînt nedrepte - a conchis. Din acest moment, nu mai există elemente care să alimenteze suspiciunea de nelegitimitate. Ca urmare, parlamentului convocat vineri 14 octombrie, ora 14 i s-a cerut același "spirit constructiv" și în plus "depășirea încrîncenării".

■ Întrebat ce anume va prelua din programul lui Emil Constantinescu, Ion Iliescu a spus că "toată lumea este pentru schimbare, democrație, întărirea instituțiilor fundamentale ale statului".

■ Influențate desigur de cadrul oficial și limbajul de lemn, nici întrebările din sală n-au

reușit să fie cu adevărat incitante. În acest moment, cînd își căuta legitimitate fie în tabăra opoziției, fie în diasporă, pentru o coaliție guvernamentală, președintele Ion Iliescu a promis "receptivitate față de părerile critice ale opoziției" și chiar reconciliere cu "o anumită parte a presei". ("Nu vreau să fac o diferență dintre diferitele părți ale presei")

■ Pentru concretizarea leit-motivelor campaniei sale electorale, președintele Ion Iliescu a anunțat că va propune măsuri imediate (legislative, administrative) împotriva corupției. Între acestea, Statutul funcționarului public va trebui să-l pună la adăpost pe acesta de fluctuațiile vieții politice și de tentațiile corupției. Cît privește violența, președintele Iliescu a promis o perioadă de 6 luni de măsuri excepționale, pentru care vor fi chemate să se pronunțe și legislativul și executivul, și Ministerul de Interne și Procuratura.

■ La ușa conferinței de presă, în curte se afla d-l Ulieru, purtătorul de cuvînt S.R.I., care ne-a comunicat că directorul S.R.I., d-l Virgil Măgureanu, nu se așteaptă deloc la o schimbare din post. Schimbarea promisă ar rămîne doar a părerii noastre (a tuturor) despre S.R.I., după ce d-l Virgil Măgureanu își va prezenta în noul parlament raportul. Ceea ce evident nu credem să se întîmple.

■ În curte, polițiștii și oamenii de ordine citeau "Academia Cajavencu". Cartea lui Ion Iliescu "Probleme globale. Creativitate" și fotografia președintelui se ofereau gratis doritorilor.

G.A.

CE CREDIBILITATE AU REPREZENTANȚII PARTIDELOR LA SATE?

GABRIELA ADAMEȘTEANU

● U.M. 0575 de la Măgurele a devenit cunoscută mai ales după 14-15 iunie, cînd au fost aduși aici cei bătuți în stradă de mineri. Condițiile inumane în care au fost ținuți și anchetați sînt cunoscute celor care (ca și mine) au avut șansa să nu le trăiască din Raportul întocmit de G.D.S. asupra evenimentelor din 13-15 iunie, din Cartea albă a lui Mihnea Berindei, Anne Planche și Ariadna Combes și din paginile presei independente - cu deosebire România liberă și "22". Comandantul unității (de atunci și de acum) de jandarmi de la Măgurele, col. Peter Petre, nu are cuvinte prea măgulitoare despre aceste publicații. Iar certitudinea că va fi mereu (cel puțin) pe același post nu se lasă ghicită mai ușor decît inflexibilitatea arogantă din zîmbetul cu care își întîmpină oaspeții - observatori străini. Între ei, ambasadorul Franței, domnul Renaud Vignal, o deputată din parlamentul francez și (nu toate coincidențele sînt înfîpliri) Mihnea Berindei, autorul Cărții albe. Nu e o întîmplare că vicepreședintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului din timpul lui Ceaușescu este observator la alegerile din '92 din România, nici că la o importantă unitate militară de lină capitală îl întîmpină același comandant care l-ar fi întîmpinat (cum însă oare?) și în '88, pe timpul lui Ceaușescu. Nu sînt întîmplătoare nici frazele pe care comandantul unității de jandarmi de la Măgurele le declamă, provocator și ritos, la plecarea: "N-o să trăim, nici dumneavoastră, nici eu, cît să aflăm adevărul despre aceste lucruri. Și pe cine mai interesează adevărul despre ce s-a petrecut atunci? Pe nimeni". Ceva pare totuși să se fi petrecut atunci, ceva ce colonelul nu vrea să ne spună pentru că este "secret de serviciu", de vreme ce singur introduce această temă a adevărului, cu o argumentație foarte asemănătoare cu cea a președintelui Iliescu. Nu eu l-am anunțat că aș mai căuta adevărul: nu-mi place să vorbesc în clișee, și ce adevăr să mai cauți cînd o lume întreagă știe cum au fost bătuți cei din 13-15 iunie? Glacialitatea față de "22" a comandantului de jandarmi de la Măgurele se dizolva (fără a deveni slugărie însă) față de observatorii străini. Alerta în care poate l-au ținut întrebările adresate de observatorii străini comisiei nu i s-a observat pe chip, dar la sfîrșit, flatat de prezența lor (totuși) și de faptul că nici o neregulă nu s-a făcut evidentă, îi poartă, cu o curiozitate tipică, la cafea. Ca să îl consolez de refuzul observatorilor străini, grăbiți să ajungă la alte secții de vot de pe Șoseaua Alexandriei ("România profundă"), îi propun să revină în schimb la unitatea din Măgurele colegi ai mei de la "22" pentru anchete legate de evenimentele din 13-15 iunie. "Nu dumneavoastră faceți anchete. Ancheta o face numai Procuratura" îmi dă replica tăios domnul comandant al unității de jandarmi: și, evident, nu mai reușesc să-l conving că m-am referit la ancheta ca la o specie jurnalistică.

Dar ce pot vedea niște observatori, fie și străini, din procesul votării? În afară de reprezentanții clasici ai partidelor (FSN, FDSN, CDR), în comisie mai există cinci independenți propuși de primărie și trași la sorți, care vor fi remunerați cu 2041 lei, față de ceilalți 3614 ai președintelui (Niculina Chiripuci). Observatori naționali nu există la secția 161 a circumscripției 42, adică U.M. 0575 Jandarmi Măgurele.

Soldații intră disciplinați și rar în cabinetele de vot, iar felul cum au votat la primul tur confirmă procentele pe țară. Deci nu pot trezi suspiciunea nimănui: voturi nule - 30 (Senat), 38 (Camera Deputaților), 20 (Președinte). Președinte: Iliescu (260), Constantinescu (138), Funar (73), Caius Dragomir (32), Druc (31), Mănzaru (5). Parlament: FDSN (154), CDR (130), FSN (62), UDMR (29), PUNR (24), PRM (13) ș.a.m.d.

● La ora 12, din cei 1611 votanți ai secției 20 Bragadiru nu veniseră decît 200. De ce să vină? Cei cu casele demolate nu au primit nici acum despăgubirile, iar puțini au alături speranță în noul parlament încît să depună efortul să se deplaseze pînă aici. La primul tur Iliescu a avut 446 voturi, iar Constantinescu 172. Convenția stă chiar mai bine, cu 170/159 față de FDSN (263/259). PSM, cu cele 20/22 voturi ale lui, depășește doar cu circa 4 PRM. PUNR este și el foarte palid. Comisia este reprezentată, clasic, de FSN, FDSN și CDR.

● Dar cît de reale sînt partidele în teritoriu și cît de "reprezentative" sînt reprezentanții lor? Pentru că, de pildă, nu e ușor de înțeles de ce cei trei maștrii mecanici din circumscripția 16, secția 52 (Mihăilești), nu fac parte din aceeași organizație, asociație, partid, ci din trei formațiuni politice atît de distincte diferite: FDSN, PSM și CDR. "Mai era un tovarăș, dar a plecat" ne spune reprezentantul PSM (foarte mîndru, de altminteri, de prezența parlamentară a partidului său). "Tovarășul" care a plecat avea un moral mai scăzut. Explicabil: era "liberalul".

● La secția 192 (comuna Toporu, județul Giurgiu, fost Teleorman, vechea Vlașcă), din 1599 de votanți au venit pînă la ora 16 doar 620, deci nici jumătate. "La primul tur au apărut doar spre seară, așa că vin ei" ne încurajează primăria, care supraveghează cu un ochi vigilent, ca la o ședință de p.c.r., și comisia și oamenii care intră în cabinete. E drept că intră cîte doi, soț și soție, cuprinși brusc de o tandrețe pe care și-o exprimă prin glume discrete. "La secția aceasta votează numai bărbaiți" observă cu bonomie Mihnea Berindei, ba chiar într-o cabină se văd trei persoane. Observînd și el că observatorul străin i-a observat, reprezentantul CDR (PNȚCD) se repede să facă o sesizare: o și face, spre nodumerirea președintelui de comisie (Netejeoru Marieta), care nu înțelege ce l-a apucat dintr-o dată. Președinția este secretară la primărie, iar locțiitorul ei este agent agricol, tot acolo. Dacă primăria este atît de prezentă, este greu de înțeles de ce nu a explicat mai bine procedeele de votare. Cele 320 de voturi nule (pentru Senat) din totalul de 628 și cele 280 (din totalul de 668) pentru Camera Deputaților de la primul tur o uluiesc pe deputata din parlamentul francez tot atît de mult cît și neliniștea bătrînei care nu știe ce să facă cu buletinul pînă intră cu ea cineva în cabina de vot și pe urmă, ieșind cu un aer nemulțumit și îngrijorat, își invocă moartea: să vină s-o ia mai repede. Se înțelege - ca să scape de alt vot. "Moartea nu vine cînd vrei dumneata" îi răspunde cineva din comisie, cu evidenta plăcere de a o contrazice. O să trăiască și tot de astfel de votări o să aibă parte - este subtextul. Oricum, și comisia electorală scapă de presă și de observatorii străini: aici nu s-a văzut picior de ziarist pînă acum doi ani cînd Jean-Yves Potel a fost invitat să iasă din primărie de fostul primar pentru că "noi nu ne vindem țara". Observatorii tot au să-și vadă de drum, pînă diseară cînd se deschid urnele au să

STUDENTII ȘI PENSIONARII LA URNE

OANA ARMEANU

Dacă alegerile de la 27 septembrie au stat sub semnul fraudei, dominanta celor din 11 octombrie a fost absenteismul, pasivitatea, dezinteresul. Oameni dezamăgiți, care n-au mai avut chef să iasă din casă pe o vreme rece și umedă, sau oameni plictisiți ce mergeau la vot fiindcă tot n-aveau ceva mai bun de făcut. Suspiciunile care planează încă asupra primului tur și-au extins influența și asupra celui de-al doilea. În special în rândul tinerilor, numărul absenților de la urne a fost foarte mare, depășind în multe cazuri 50%. La secția nr. 145 din Institutul de Agronomie, de exemplu, la ora 10,30 dimineața votaseră doar 20-25% dintre studenți, în Regie până la ora 18 votaseră sub 35%, iar la ora 20 aproximativ 45%. O situație asemănătoare am întâlnit și la căminele de la Leu, unde până la ora 19, din 2000 de studenți votaseră doar 730, și la căminele din Grozăvești, unde din 2600 votaseră până la 19,45 cca. 1100. Sigur că, duminică fiind, o parte erau plecați acasă și au votat acolo, iar alții nici nu veniseră încă în București (facultățile abia s-au deschis); cu toate acestea, cifra celor prezenți la urne este, totuși, foarte mică. Căminele erau pline, lumină, muzică, forfotă peste tot, dar nici un interes pentru alegeri. Să fi considerat studenții partida pierdută de la început? I-am întrebat pe câțiva dintre cei care votaseră dacă au urmărit emisiunile televizate în care au fost prezenți cei doi candidați la președinție și dacă aceste emisiuni le-au schimbat în vreun fel opțiunea. Puțini le văzuseră, iar dintre aceștia nici unul nu și-a schimbat părerea, cel mult și-a confirmat-o. Redăm mai jos câteva dintre aprecierile lor.

22 ani, Agronomie - "Mi-a plăcut Constantinescu pentru inteligența lui. Iliescu a rămas în aceleași tipare."

23 ani, Electronică - "Cum a zis și Emil Constantinescu, Iliescu a vorbit ca la ședințele de partid. A vorbit incontinuu, Constantinescu nici nu mai putea să zică ceva. Dl. Constantinescu e un om deosebit. A răspuns prompt la întrebări și exact la subiect. Iliescu nu cred că a răspuns clar la vreo întrebare."

24 ani, Arhitectură - "Iliescu a rămas după același tipic, cu același limbaj. Constantinescu, în schimb, e foarte inteligent și a vorbit pe înțelesul tuturor, ca să priceapă și oamenii simpli cum e problema cu monarhia."

21 ani, Chimie - "Iliescu mi se pare cam parșiv. Face un mare rău țării pentru că nu se retrage. A ocolit răspunsurile la întrebări și a ascuns ceea ce știm de fapt cu toții. Constantinescu e un om de bun-simț și el poate să aducă într-adevăr schimbarea."

22 ani, Mecanică agricolă - "Iliescu e comunist până în străfunduri. Constantinescu e un dicționar ambulant."

20 ani, Medicină - "Iliescu e un demagog, nimic din ceea ce spunea nu corespundea realității. Parcă îl auzeam vorbind pe Ceaușescu. Au comunistii știut un sistem alt de bine pus la punct, totul se leagă cu totul, e ca un glob perfect rotund pe care n-ai de unde să-l apuci. Singura soluție e să-l spargi."

22 ani, Arte plastice - "La prima confruntare directă, o spun cu regret, a fost mai bun Iliescu.

Emil Constantinescu s-a cam enervat, părea și obosit, și n-a mai avut răbdare să-și gândească bine replicile. La a doua au fost cam la același nivel."

19 ani, Mecanică fină - "Iliescu se eschiva mereu. Totuși a fost nevoit să răspundă mai precis când i s-au pus întrebările din partea sindicatelor. S-a cam schimbat la față când a văzut cum îl atacau sindicatelor. Doar zicea că toți oamenii muncii sînt cu el!"

18 ani, Limbi străine - "Mi s-a părut curioasă să zică Iliescu că a fost trimis ca prim-secretar la reeducare. Poate prim-secretar cu reeducarea."

24 ani, Matematică - "De departe mai bun dl. Emil Constantinescu. Iliescu bătea apa în piua. Când i s-au pus în față graficele ce arătau declinul economic, el răspundea că s-a dezvoltat rețeaua de comerț, că exportul a mers bine, că a făcut și a dres. Sintem sătui de atîta ipocrizie!"

22 ani, A.S.E. - "Avea dreptate dl. Constantinescu când i-a zis lui Iliescu că trebuie întâi să dea socoteală de cum a condus țara doi ani și jumătate și pe urmă să se inghesueie la putere."

26 ani, Filologie - "Iliescu crede că noi nu vedem ce avid de putere e. Zice că el și-a «asumat răspunderea» să conducă, când nimeni nu voia să o facă."

24 ani, Informatică - "Mi s-a părut o obrăznicie să se compare Iliescu cu Emil Constantinescu, să spună că sînt amîndoi comunisti, amîndoi nomenclaturişti. Și o jignire adusă oamenilor care îl ascultau și pe care îi mințea pe față, fără nici o jenă. Un asemenea om n-ar trebui lăsat să conducă nici o fabrică, darămite o țară."

Prezentare mică la vot am constatat nu numai la secțiile din căminele studențești, ci și la multe altele. De exemplu, la secțiile 104 și 105 votaseră aproximativ 20-25% la ora 10,30, la secția 199 - 35% la ora 14, la secția 211 - 35% la 14,30, la secția 192 - 28% la 14,40, la 364 - 55% la ora 20 etc.

Am cerut și părerea pensionarilor despre emisiunile TV. Marea lor majoritate le urmăriseră, dar nici ei nu și-au schimbat opiniile.

63 ani - "Nu mi-am schimbat părerea, mi-am întărit-o."

65 ani - "Mi-a plăcut Iliescu, se vedea că era mai în temă. La Constantinescu nu mi-a plăcut aerul de zeflemea. Mi s-a părut și cam superficial, ocolea unele întrebări."

58 ani - "Eu sînt ardelen și noi ardelenii nu acceptăm extremismele. L-am urit pe Ceaușescu, dar și cămășile verzi. Am urit și minerii, dar și Piața Universității. Văzindu-l pe dl. Constantinescu la balcon, mi-am pierdut orice respect față de el. Prefer moderația. La televizor, Iliescu a fost mai experimentat."

67 ani - "Mi-a plăcut dl. Constantinescu, întregul lui mod de comportare, calmul și promptitudinea. La Iliescu nu mi-a plăcut nimic."

70 ani - "Dl. Iliescu s-a prezentat mult mai bine, mai documentat. Are și experiență. Dl. Constantinescu n-a făcut impresie bună, în loc să-și prezinte programul său, îl tot ataca pe dl. Iliescu, care bine i-a zis că lucrurile astea le știe toată lumea. Pînă cînd o să le tot repete?"

69 ani - "M-am uitat doar la emisiunile de miercuri. Cînd am văzut, dîtai președinții să se certe ca la piață, am închis televizorul și m-am culcat. Halal de ci!"

Dintre cei întrebați, o singură persoană a spus că și-a schimbat părerea în urma emisiunilor de la televizor: **33 ani** - "Mi-am schimbat părerea, în sensul că nu-l mai votez pe nici unul. Amîndoi sînt răzbuțitori."

Nici acest tur îl n-a scăpat de nereguli, însă ele au fost practic neînsemnate ● la secția 299 (școala generală nr. 64, B-dul Gării Obor) au lipsit 13 buletine de vot. D-na Dabu Eugenia, vicepreședinta comisiei, ne spune că în 27 septembrie au lipsit 200 buletine la Camera Deputaților și că la Primărie, unde s-au predat procesele verbale și buletinele de vot anulate, nu se elibera nici o dovadă de primire, încît unii președinți, sătui să stea la coada de cca. 300 de persoane ce se formase la camera 203 din Primărie, au plecat cu buletinele acasă ● reprezentanta CDR de la secția 210 atrage atenția că ștampila se pune pe buletinul de identitate oriunde în altă parte numai unde trebuie nu, ceea ce ar putea face ca ea să treacă neobservată și persoana respectivă să voteze de două ori ● la secțiile 190, 191, 192, s-a semnalat faptul că listele permanente venite de la Primărie sînt prost întocmite, la multe persoane e trecută altă vîrstă (cu diferențe de pînă la 10 ani), la unele lipsește adresa (numărul casei), sînt persoane trecute de cîte două ori pe listă etc.

● la secția 208 lipseau foarte multe persoane de pe listele permanente, deși situația a fost semnalată încă de acum două săptămîni de către Arif Alexandru, președintele comisiei. Ca urmare, aproximativ 25% dintre alegători au fost trecuți pe listele speciale ● la secțiile 1145, 1147 și 1149 din Regie, mai mulți studenți n-au putut să voteze pentru că nu le-au fost înapoiate buletinele de identitate reținute de Poliție în vederea punerii vizei de flotant. Deși Poliția a eliberat buletinele în cursul zilei de vineri, chiar și nevizate, studenții nu le-au primit, ele fiind reținute la administrația căminelor.

E evident că aceste nereguli sînt neesențiale, ele fiind prea mici pentru a putea influența rezultatul votului. Prezența lor va pune însă pecetea "made in Romania", unde nimic nu poate merge pur și simplu bine.

ANDREEA PORA

SUBESTIMAREA INAMICULUI

Nu știu dacă cele două "finale" televizate ale întîlnirilor candidaților la președinție au schimbat opțiunea electoratului într-un sens sau altul, dar ele au constituit în orice caz o "lecție" pentru toți cei din opoziție care timp de doi ani l-au considerat pe dl. Iliescu ca fiind un simplu activist comunist cam stupid și neinformant, ce rezistă la putere numai datorită Securității; un fel de "Ceaușescu doi" ceva mai evoluat. S-a pendulat mereu între două extreme: o subestimare a calităților intrinseci și native ale personajului și o dilatare a forțelor care stau în spatele lui, atribuindu-se acestora aproape în exclusivitate "succesul" de la 20 mai. Realitatea se află însă undeva la mijloc. Dacă pînă miercuri seara, mulți s-au lăsat amăgiți de una dintre cele două variante, cu ocazia "finalei" a devenit clar că dl. Iliescu este departe de a fi un personaj caragialesc aruncat în joc numai de poliția politică. El s-a dovedit a fi nu numai un interlocutor incomfortabil, agresiv și cu replică, dar și unul care știe să speculeze punctele slabe ale adversarului și să le transforme în avantaje proprii, care știe de unde și ce fel de informații să ceară, ca mai apoi să le utilizeze cu abilitate drept atuturi personale.

Desigur că obișnuința discursului în ședințele de partid (cum bine a punctat dl. Constantinescu), a monologului în fața unui auditoriu tembelizat de frica obedienței puterii, șmecheria innăscută și autoritarismul dobîndit - au fost concluzive pentru adevărata sa structură intimă și blîtoare la ochi chiar și pentru neavizați, în special în momentele cînd nu era capabil să-și stăpînească logoreea; dar nici nu putem nega că dl. Iliescu (cu precădere în prima seară) a reușit să transforme toate acestea în bile albe.

Faptul că a venit cu un vraf de așa-zise "declarații" contradictorii ale d-lui Emil Constantinescu, cu "documente" despre opțiunea monarhică și antinațională a Convenției, cu cifre și date despre situația "economiei în tranziție" a lăsat electoratului neinformant, dar majoritar, senzația că "s-a rotat", că "acum știe unde s-a greșit și ce trebuie îndreptat", că "și-a făcut plinul", deci de aici înainte va avea grijă și de "cei săraci" (replii culese de la țară în ziua celui de al doilea tur de scrutin). Pînă și poziția sa în ierarhia de partid a reușit în final s-o transforme în "disidență" și "curaj al opiniilor", prin contrapunct cu "lăcerea" adversarului. De fapt, a redovedit că "atacul este cea mai bună apărare", anuci cînd ai practica folosirii lui, și că defensivă (în care s-a postat în prima seară dl. Constantinescu) nu este deloc atrăgătoare de voturi.

Dibaci, cu tupeu și neiertător, dl. Iliescu n-a lăsat să-i scape nimic din ceea ce putea fi speculat în favoarea sa. Am constatat cu uimire că are o tehnică imbatabilă a revenirii la subiectul care-l interesează, egalată de o știință, ce aproape atinge perfecțiunea, a ochirii subiectelor și întrebărilor stînjenoare. De fapt, nu s-a lăsat "inculcat" pe nici o temă majoră (vezi, printre altele, episodul mineridelor, unde cu regret trebuie să remarcăm că dl. Constantinescu "l-a scăpat", neprecizînd nimic la momentul oportun despre procesele "13 iunie", în care Procuratura s-a implicat și "autosensizat", procese care au inculpat peste o mie de tineri și care au durat un an de zile) și a făcut un slalom printre acuzele de comunist, distrugător al imaginii României, ascunderea adevărului, sărăcirea populației etc. Slalomul a fost posibil nu numai datorită avantajului pe care-l are întotdeauna cel aflat la putere prin accesul la informații, ci și datorită "talentului" (consecință a rutinei comuniste) de a diminua toate greșelile comise, în sensul transformării lor în "normale" și "inevitabile" și de a specula "realizările" înfăptuite sub mandatul său; cu alte cuvinte, talentul de a "trage spuza pe turtă".

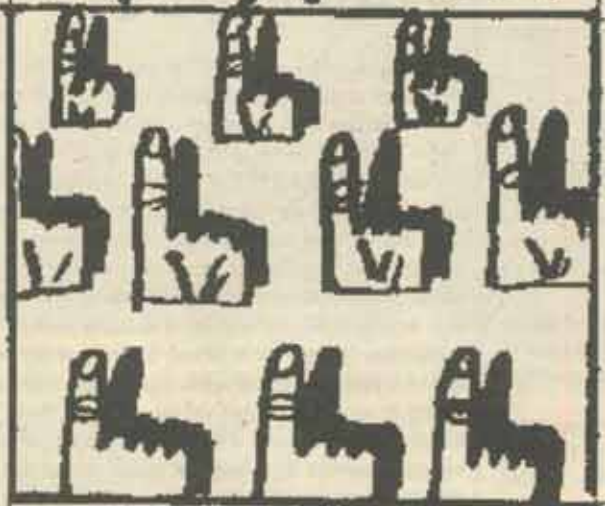
Am vrut să spun că dl. Iliescu este departe de a fi "prostul" și "manipulabilul" pe care mulți l-au crezut, că toate aceste "calități": șmecheria, știința replicii, agresivitatea, rutina activistului, zîmbetul, populismul, memoria, informația... îl fac un inamic redutabil și pe viitor. Un inamic cărui trebuie să i te adaptezi, să-i înveți "tehnica", în fața căruia blîndețea, cumsecădenia, intelectualismul, cei șapte ani de acasă sau dialogul civilizată, în adevăratul sens al cuvîntului nu par a avea sorți de izbîndă... Asta nu înseamnă că opoziția trebuie să producă un "Iliescu doi" pentru a-l înfrînge pe actualul, dar că trebuie să găsească liderul politic care să întumeze, în alt plan, desigur, calitățile indispensabile pentru aceasta. Și în nici un caz nu trebuie să-l mai subestimeze.

PARLAMENTUL ROMÂN

PARLAMENT

Mandate pentru SENAT

Circumscripția	Numele și prenumele - Partidul	Etapa
1 Alba	1 Emil Negruțiu C.D.R. - P.A.C.	2
2 Alba	1 Dumitru Pustai P.U.N.R.	2
3 Alba	1 Tiberiu Ștefan Incze U.D.M.R.	2
4 Arad	2 Ioan Alexandru C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
5 Arad	2 Ioan Crețu F.S.N.	2
6 Arad	2 Zoltan Hosszu U.D.M.R.	2
7 Argeș	3 Alexandru Paleologu C.D.R. - P.A.C.	2
8 Argeș	3 Constantin Simionescu F.D.S.N.	1
9 Argeș	3 Gheorghe Rizescu F.D.S.N.	2
10 Argeș	3 Constantin Radu Baltazar F.S.N.	2
11 Bacău	4 Constantin Moiceanu C.D.R. - P.S.D.R.	2
12 Bacău	4 Radu Vasile C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
13 Bacău	4 Simion Darie F.D.S.N.	1
14 Bacău	4 Octavian Opreș F.D.S.N.	1
15 Bacău	4 Ionel Aichimoaie F.S.N.	2
16 Bihor	5 Nistor Bădiceanu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
17 Bihor	5 Mancia T. Mircea P.U.N.R.	2
18 Bihor	5 Ignat Florica Doina P.U.N.R.	2
19 Bihor	5 Iosif Csapo U.D.M.R.	1
20 Bistrița-Năsăud	6 Emil Scurtu P.D.A.R.	2
21 Bistrița-Năsăud	6 Viorel Ilișiu P.U.N.R.	2
22 Botoșani	7 Dumitru Mocanu F.D.S.N.	2
23 Botoșani	7 Dumitru Mocanu F.D.S.N.	1
24 Botoșani	7 Constantin Moldovan P.R.M.	2
25 Brașov	8 Valentin Comeliu Gabrielescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
26 Brașov	8 Florea Dudiță F.D.S.N.	2
27 Brașov	8 Aristotel Adrian Clincescu F.S.N.	2
28 Brașov	8 Gheorghe Dospinescu P.U.N.R.	2
29 Brăila	9 Mihai Matetovici F.D.S.N.	2
30 Brăila	9 Ioan Broscățeanu F.D.S.N.	2
31 Buzău	10 Mihai Petrescu F.D.S.N.	2
32 Buzău	10 Ioan Constantin Pop F.D.S.N.	2
33 Buzău	10 Vasile Ion F.D.S.N.	1
34 Caraș Severin	11 Adrian Dumitru Popescu Necșești C.D.R. - P.N.L.-C.D.	2
35 Caraș Severin	11 Ștefan David P.S.M.	2
36 Călărași	12 Doru Ioan Tărbălău F.D.S.N.	1
37 Călărași	12 Florin Velicu P.D.A.R.	2
38 Cluj	13 Matei Boilă C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
39 Cluj	13 Ioan Netodea P.R.M.	2
40 Cluj	13 Adrian Ovidiu Moțiu P.U.N.R.	1
41 Cluj	13 Valer Șuian P.U.N.R.	2
42 Cluj	13 Petre Constantin Buchwald U.D.M.R.	1
43 Constanța	14 Sabin Ivan C.D.R. - P.N.L.-C.D.	1
44 Constanța	14 Gheorghe Dumitrașcu F.D.S.N.	1
45 Constanța	14 Eugen Dijmărescu F.S.N.	2
46 Constanța	14 Ion Coja P.D.A.R.	2
47 Constanța	14 Ion Cărciumaru P.R.M.	2

48 Covasna	15 Gabor Kozsokar U.D.M.R.	1
49 Covasna	15 Lajos Magyari U.D.M.R.	2
50 Dimbovița	16 Tudor Gane C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
51 Dimbovița	16 Emil Dima F.D.S.N.	1
52 Dimbovița	16 Mihail Iurcu F.S.N.	2
53 Dolj	17 Aurelian Popescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
54 Dolj	17 Gheorghe C. Ionescu F.D.S.N.	1
55 Dolj	17 Oliviu Gherman F.D.S.N.	1
56 Dolj	17 Ion Predescu F.S.N.	2
57 Dolj	17 Adrian C. Păunescu P.S.M.	2
58 Galați	18 Dumitru Căluțanu C.D.R. - P.N.L.-C.D.	2
59 Galați	18 Florica Secară F.D.S.N.	2
60 Galați	18 Ilie Plătici-Vidovici F.D.S.N.	1
61 Galați	18 Costel Gheorghiu F.S.N.	2
62 Giurgiu	19 Dragomir Popescu F.D.S.N.	2
63 Giurgiu	19 Marin Predilă F.D.S.N.	2
64 Gorj	20 Vasile Văcaru F.D.S.N.	2
65 Gorj	20 Ion Mocioi P.R.M.	2
66 Gorj	20 Mihai M.Ladaru P.S.M.	2
67 Harghita	21 Gabor Menyhart Hajdu U.D.M.R.	2
68 Harghita	21 Attila Verestoy U.D.M.R.	1
69 Hunedoara	22 Tiberiu Vladislav C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
70 Hunedoara	22 Ioan Diniș F.D.S.N.	2
71 Hunedoara	22 Octavian Muntean F.D.S.N.	2
72 Ialomița	23 Constantin Sava F.D.S.N.	1
73 Ialomița	23 Victor Stoicescu P.R.M.	2
74 Iași	24 Ion Manea C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
75 Iași	24 Ion Solcanu F.D.S.N.	1
76 Iași	24 Romul-Petru Vonica F.D.S.N.	1
77 Iași	24 Ion Aurel Stoica F.S.N.	2
78 Iași	24 Dan-Constantin Vasiliu F.S.N.	2
79 Maramureș	25 Voicu Valentin Glodean C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
80 Maramureș	25 Augustin Botiș-Griguiță F.D.S.N.	2
81 Maramureș	25 Teodor Ardelean P.U.N.R.	2
82 Mehedinți	26 Mihai Buracu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
83 Mehedinți	26 Stelian Dedu F.D.S.N.	2
84 Mureș	27 Radu Ceantea P.U.N.R.	1
85 Mureș	27 Ioan Jorța P.U.N.R.	2
86 Mureș	27 Gheorghe Frunda U.D.M.R.	2
87 Mureș	27 Bela Marko U.D.M.R.	1
88 Neamț	28 Florin Buruiană C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
89 Neamț	28 Alexandru Radu Timofte F.D.S.N.	1
90 Neamț	28 Valeriu Momanu F.D.S.N.	2
91 Neamț	28 Sorin Adrian Vornicu Nichifor F.S.N.	2
92 Olt	29 Ioan Paul Popescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
93 Olt	29 Teiu Păunescu F.D.S.N.	1
94 Olt	29 Alexandru Diaconu F.S.N.	2
95 Prahova	30 Alexandru Popovici C.D.R. - P.A.C.	1
96 Prahova	30 Dan-Mircea Popescu F.D.S.N.	1
97 Prahova	30 Dimitrie Popa F.D.S.N.	2
98 Prahova	30 Victor Apostolache F.D.S.N.	2
99 Prahova	30 Ionel Blaga F.S.N.	2
100 Satu Mare	31 Vasile Vetișanu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
101 Satu Mare	31 Viorel Sălăgean P.U.N.R.	2
102 Satu Mare	31 Karoly Ferenc Szabo U.D.M.R.	1
103 Sălaj	32 Augustin Crecan P.U.N.R.	2
104 Sălaj	32 Deneș Sereș U.D.M.R.	2
105 Sibiu	33 Nicolae Manolescu Apolzan C.D.R.-P.A.C.	1
106 Sibiu	33 Andrei Țugulea F.S.N.	2
107 Sibiu	33 Mircea Vălcu P.U.N.R.	2
108 Suceava	34 Maria Matilda Teju C.D.R. - P.N.L.-C.D.	2
109 Suceava	34 Ioan Băncescu F.D.S.N.	1
110 Suceava	34 Nicolai Senciuc F.D.S.N.	1
111 Suceava	34 Cristian Sorin Dumitrescu F.S.N.	2
112 Teleorman	35 Adrian Sirbu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
113 Teleorman	35 Dragomir Stan F.D.S.N.	2
114 Teleorman	35 Dumitru Vasile F.D.S.N.	1
115 Timiș	36 Ioan Păun Otman C.D.R. - P.A.C.	1
116 Timiș	36 Tănase Tăvală C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
117 Timiș	36 Ion Marcu F.D.S.N.	2
118 Timiș	36 Florin Rădulescu Botică F.D.S.N.	2
119 Tulcea	37 Elena Preda F.D.S.N.	2
120 Tulcea	37 Andrei Suhov P.S.M.	2
121 Vaslui	38 Virgil Popa F.D.S.N.	1
122 Vaslui	38 Vasile Pipa F.D.S.N.	2
123 Vaslui	38 Gigel Grigore P.D.A.R.	2
124 Vâlcea	39 Șerban Săndulescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
125 Vâlcea	39 Stelian Dan Marin F.D.S.N.	1
126 Vâlcea	39 Gheorghe Rîboacă P.S.M.	2

127 Vrancea	40 Gheorghe Cătușanu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
128 Vrancea	40 Sergiu Nicolaescu F.D.S.N.	1
129 București	41 Constantin Ticu Dumitrescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
130 București	41 René Radu Policrat C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1
131 București	41 Corneliu Coposu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
132 București	41 Emil Tocaci C.D.R. - P.A.C.	1
133 București	41 Ioan Lup C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
134 București	41 Ion Iliescu F.D.S.N.	1
135 București	41 Petre Ninosu F.D.S.N.	1
136 București	41 Iulian Mincu F.D.S.N.	1
137 București	41 Mircea Boulescu F.S.N.	2
138 București	41 Ovidiu Comeliu Popescu F.S.N.	2
139 București	41 Caius Traian Dragomir F.S.N.	1
140 București	41 Corneliu Vadim Tudor P.R.M.	1
141 București	41 Petru Dan Lazăr P.U.N.R.	2
142 SAJ	42 Ștefan Radoff C.D.R. - P.A.C.	2
143 SAJ	42 Victor Neagu P.D.A.R.	2

Mandate pentru CAMERA DEPUTAȚILOR

Circumscripția	Numele și prenumele - Partidul	Etapa
1 Alba	1 Mircea Ioan Popa C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
2 Alba	1 Ion Berciu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
3 Alba	1 Ioan Maier F.D.S.N.	1
4 Alba	1 Corneliu Dorin Gavaliugov F.S.N.	2
5 Alba	1 Nicolae Octavian Dărmășu P.U.N.R.	2
6 Alba	1 Eugen Crișan P.U.N.R.	1
7 Arad	2 Ion Hui C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
8 Arad	2 Nicolae Alexandrescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
9 Arad	2 Emil Liviu Nicolae Putin C.D.R. - P.S.D.R.	1
10 Arad	2 Teodor Jurcă F.D.S.N.	1
11 Arad	2 Aristide Nelu Dragomir F.S.N.	2
12 Arad	2 Emil Roman P.U.N.R.	2
13 Arad	2 Gheorghe Tokay U.D.M.R.	2
14 Argeș	3 Sergiu George Rizescu C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
15 Argeș	3 Barbu Pițigoi C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
16 Argeș	3 Adrian Duță F.D.S.N.	1
17 Argeș	3 Gheorghe Zgondea F.D.S.N.	2
18 Argeș	3 Vasile Nițu F.D.S.N.	1
19 Argeș	3 Marin Jugravu F.D.S.N.	1
20 Argeș	3 Iulian Nistor F.D.S.N.	1
21 Argeș	3 Doru Viorel Ursu F.S.N.	1
22 Argeș	3 Dan Cristian Popovici P.R.M.	2
23 Argeș	3 Dumitru Drăguș P.S.M.	2
24 Bacău	4 Ion Corniță C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
25 Bacău	4 Cornel Protopopescu C.D.R. - P.E.R.	2
26 Bacău	4 Ovidiu Bibire Genaru F.D.S.N.	1
27 Bacău	4 Nicolae Roșca F.D.S.N.	1
28 Bacău	4 Dumitru Brăneanu F.D.S.N.	1
29 Bacău	4 Matei-Agathon Dan F.D.S.N.	1
30 Bacău	4 Constantin Enache F.D.S.N.	1
31 Bacău	4 Mihăiță Postolache F.S.N.	1
32 Bacău	4 Vasile Nistor F.S.N.	2
33 Bacău	4 Marcel Moldoveanu P.R.M.	2
34 Bacău	4 Corneliu Bălan P.U.N.R.	2
35 Bihor	5 Octavian Bot C.D.R. - P.A.C.	2
36 Bihor	5 Gabriel Tepelea C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	1
37 Bihor	5 Florian Serac F.D.S.N.	1
38 Bihor	5 Florian Bercea F.S.N.	2
39 Bihor	5 Crăciun M. Florujă P.U.N.R.	2
40 Bihor	5 Vasile Șuța P.U.N.R.	1
41 Bihor	5 Ervin Zoltan Szekely U.D.M.R.	2
42 Bihor	5 Zolt Szilagy U.D.M.R.	1
43 Bihor	5 Ludovic Rakoczi U.D.M.R.	1
44 Bistrița-Năsăud	6 Dorcel Coc C.D.R. - P.A.C.	1
45 Bistrița-Năsăud	6 Ioan Catang F.D.S.N.	1
46 Bistrița-Năsăud	6 Vasile Ene P.U.N.R.	1
47 Bistrița-Năsăud	6 Ioan Sonca P.U.N.R.	2
48 Bistrița-Năsăud	6 Zoltan Szilagy U.D.M.R.	2
49 Botoșani	7 Alexandru Simionovici C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2
50 Botoșani	7 Viorica Afrăsinei F.D.S.N.	2
51 Botoșani	7 Tudor Manolescu F.D.S.N.	1
52 Botoșani	7 Toader Ciocotici F.D.S.N.	1
53 Botoșani	7 Mihai Teodorescu F.D.S.N.	1
54 Botoșani	7 Octav Pintilie F.D.S.N.	1
55 Botoșani	7 Alexandru Ota F.S.N.	2
56 Brașov	8 Ioan Ghișe C.D.R. - P.A.C.	1
57 Brașov	8 Ioan Victor Pica C.D.R. - P.N.Ț.C.D.	2

NIEI - LISTE COMPLETE

58 Braşov	8 Sorin Victor Lepsea C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	149 Gorj	20 Constantin Gheorghe P.R.M.	2	240 Sibiu	33 Gavril Dejeu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
59 Braşov	8 Petru Tănăsie F.D.S.N.	2	150 Gorj	20 Mitică D. Bălăş P.S.M.	2	241 Sibiu	33 Raymond Luca C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1
50 Braşov	8 Emil Stoica F.D.S.N.	1	151 Gorj	20 Constantin Emil Hoara P.S.M.	1	242 Sibiu	33 Francisc Tobă F.D.S.N.	2
51 Braşov	8 Vasile Bran F.S.N.	1	152 Harghita	21 Benedek Nagy U.D.M.R.	1	243 Sibiu	33 Daniel Frunzescu F.D.S.N.	2
52 Braşov	8 Mircea Muşat P.R.M.	2	153 Harghita	21 Imre Andras U.D.M.R.	1	244 Sibiu	33 Bujor Bogdan Teodoru F.S.N.	2
53 Braşov	8 Horia Pop P.U.N.R.	1	154 Harghita	21 Emeric Dumitru Borbely U.D.M.R.	1	245 Sibiu	33 Ioan Bogdan P.U.N.R.	1
54 Braşov	8 Lazăr Mădăraş U.D.M.R.	1	155 Harghita	21 Ferenc Aszalos U.D.M.R.	1	246 Suceava	34 Vasile Măndroviceanu C.D.R. - P.A.C.	1
55 Brăila	9 Liviu Neculai Marcu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	156 Harghita	21 Istvan Antal U.D.M.R.	2	247 Suceava	34 Emilian Bratu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
56 Brăila	9 Nicolae Băteanu F.D.S.N.	1	157 Hunedoara	22 Dumitru Ifrim C.D.R. - P.S.D.R.	2	248 Suceava	34 Nicolai Lazăr F.D.S.N.	1
57 Brăila	9 Lascu Ilie F.D.S.N.	1	158 Hunedoara	22 Mihail Bucur C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	249 Suceava	34 Corneliu Monoranu F.D.S.N.	1
58 Brăila	9 Petrică Petre F.D.S.N.	1	159 Hunedoara	22 Gheorghe Ana F.D.S.N.	1	250 Suceava	34 Sabin Ghilea F.D.S.N.	2
59 Brăila	9 Alexandru Sassu F.S.N.	1	160 Hunedoara	22 Aurel Şirbu F.D.S.N.	1	251 Suceava	34 Viorel Munteanu F.D.S.N.	1
70 Brăila	9 Smaranda Ionescu P.R.M.	2	161 Hunedoara	22 Ioan Timiş F.S.N.	1	252 Suceava	34 Anatolie Costin F.D.S.N.	1
71 Buzău	10 Florian Ion-Angelo C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	162 Hunedoara	22 Ion Hortopan P.R.M.	2	253 Suceava	34 Mihai Chiariac F.S.N.	1
72 Buzău	10 Dumitru Pîslaru F.D.S.N.	1	163 Hunedoara	22 Petru Steolea P.U.N.R.	2	254 Suceava	34 Toader Constantinescu P.R.M.	2
73 Buzău	10 Ovidiu Petrescu F.D.S.N.	1	164 Hunedoara	22 Csaba Albert Takacs U.D.M.R.	2	255 Suceava	34 Vasile Potolincă P.U.N.R.	2
74 Buzău	10 Petre Posea F.D.S.N.	1	165 Ialomiţa	23 Gheorghe Cristea C.D.R. - P.N.T.C.D.	2	256 Teleorman	35 Sorin Pantiş C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1
75 Buzău	10 Alexandru Albu F.D.S.N.	1	166 Ialomiţa	23 Ion Dumitrescu F.D.S.N.	1	257 Teleorman	35 Floarea Calotă-Lupu F.D.S.N.	1
76 Buzău	10 Petre Partal F.S.N.	2	167 Ialomiţa	23 Vlad Vladimir Galin Corini F.D.S.N.	1	258 Teleorman	35 Vasile Cristea F.D.S.N.	1
77 Buzău	10 Tudor Mohora P.S.M.	2	168 Ialomiţa	23 Gheorghe Ţarma F.S.N.	2	259 Teleorman	35 Mihail Olteanu F.D.S.N.	1
78 Caraş-Severin	11 Cornel Sturza Popovici C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	169 Iaşi	24 Dan-Florin Trepcea C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1	260 Teleorman	35 Marian Dumitriu F.D.S.N.	1
79 Caraş-Severin	11 Mircea Popescu C.D.R. - P.S.D.R.	1	170 Iaşi	24 Ion Străchinani C.D.R. - P.S.D.R.	1	261 Teleorman	35 Constantin Berechet F.S.N.	2
80 Caraş-Severin	11 Miron Mănescu F.D.S.N.	1	171 Iaşi	24 Vasile Lupu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	262 Teleorman	35 Adrian Videanu F.S.N.	2
31 Caraş-Severin	11 Ioan Adrian Vilău F.S.N.	2	172 Iaşi	24 Valentin Soroceanu F.D.S.N.	1	263 Timiş	36 Horia Mircea Rusu C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1
32 Caraş-Severin	11 Dragoş Enache F.S.N.	2	173 Iaşi	24 Gheorghe Roman F.D.S.N.	1	264 Timiş	36 Teodor Vintilescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
33 Călăraşi	12 Aurelian Paul Alecu C.D.R. - P.N.T.C.D.	2	174 Iaşi	24 Ion Hariga F.D.S.N.	1	265 Timiş	36 Petre Dugulescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
34 Călăraşi	12 Ivanciu Nicolae Văleanu F.D.S.N.	1	175 Iaşi	24 Ion Ionescu F.D.S.N.	1	266 Timiş	36 Vasile Popovici C.D.R. - P.A.C.	1
35 Călăraşi	12 Ion Neagu F.D.S.N.	1	176 Iaşi	24 Dionisie Vitcu F.D.S.N.	1	267 Timiş	36 George Sănescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
36 Călăraşi	12 Vasile Voicu F.D.S.N.	2	177 Iaşi	24 Dumitru Calance F.S.N.	1	268 Timiş	36 Romulus Dabu F.D.S.N.	2
37 Călăraşi	12 Ion Gurău F.S.N.	1	178 Iaşi	24 Anghel Stanciu P.R.M.	2	269 Timiş	36 Vasile Dorin Munteanu F.D.S.N.	1
38 Cluj	13 Ion Raţiu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	179 Iaşi	24 Flăcă Danilă P.S.M.	2	270 Timiş	36 Emil Borog F.S.N.	2
39 Cluj	13 Petru Liţiu C.D.R. - P.A.C.	1	180 Iaşi	24 Petru Ioan P.U.N.R.	2	271 Timiş	36 Valeriu Tabără P.U.N.R.	2
40 Cluj	13 Ionel Roman F.D.S.N.	1	181 Maramureş	25 Teodora Bertzi C.D.R. - P.N.L.-A.T.	2	272 Timiş	36 Francisc Baranyi U.D.M.R.	2
41 Cluj	13 Ioan Tănăsă P.R.M.	2	182 Maramureş	25 Tudor Gavril Dunca C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	273 Tulcea	37 George Crin Laurenţiu Antonescu C.D.R. - P.A.C.	2
42 Cluj	13 Vasile Matei P.U.N.R.	2	183 Maramureş	25 Nicolae Filip F.D.S.N.	2	274 Tulcea	37 Ion Lazia F.D.S.N.	1
43 Cluj	13 Costică Ciurtin P.U.N.R.	1	184 Maramureş	25 Gheorghe Popa F.D.S.N.	1	275 Tulcea	37 Ilie Nicola F.D.S.N.	2
44 Cluj	13 Ioan Gavra P.U.N.R.	1	185 Maramureş	25 Teodor Lupuţiu F.S.N.	1	276 Tulcea	37 Cristian Traian Ionescu F.D.S.N.	2
45 Cluj	13 Mircea Creţu P.U.N.R.	2	186 Maramureş	25 Nicolae Bud P.U.N.R.	2	277 Vaslui	38 Mihnea-Tudor Ioniţă C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1
46 Cluj	13 Ştefan Sinko U.D.M.R.	1	187 Maramureş	25 Gheorghe Brânzei P.U.N.R.	2	278 Vaslui	38 Dan Marţian F.D.S.N.	1
47 Cluj	13 Alexandru Konyia Hamar U.D.M.R.	1	188 Maramureş	25 Iosif Alfred Mazalik U.D.M.R.	2	279 Vaslui	38 Ioan Costin F.D.S.N.	1
48 Cluj	13 Eugen Matiş U.D.M.R.	2	189 Mehedinţi	26 Mihail Nica C.D.R. - P.E.R.	1	280 Vaslui	38 Grigore Marcu F.D.S.N.	1
49 Constanţa	14 Romulus Ioan Joca C.D.R. - P.A.C.	1	190 Mehedinţi	26 Victor Penescu F.D.S.N.	1	281 Vaslui	38 Dumitru Buzatu F.D.S.N.	1
100 Constanţa	14 Ioan Sorin Marinescu C.D.R. - P.S.D.R.	1	191 Mehedinţi	26 Eugen Nicolicea F.D.S.N.	1	282 Vaslui	38 Traian Bănescu F.S.N.	2
101 Constanţa	14 Mircea Ciomara C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	192 Mehedinţi	26 Nicolae Şerban F.D.S.N.	2	283 Vaslui	38 Emil Cojocaru F.S.N.	2
102 Constanţa	14 Mihai Liţă F.D.S.N.	1	193 Mehedinţi	26 Nicolae Draghiea P.S.M.	2	284 Vâlcea	39 Radu Livezeanu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
103 Constanţa	14 Anton Mănguş F.D.S.N.	1	194 Mureş	27 Ioan Mureşan C.D.R. - P.N.T.C.D.	2	285 Vâlcea	39 Severin Baciu F.D.S.N.	1
104 Constanţa	14 Ioan Dumitrescu F.D.S.N.	1	195 Mureş	27 Lazăr Ladariu P.U.N.R.	1	286 Vâlcea	39 Gheorghe Cautis F.D.S.N.	1
105 Constanţa	14 Alexandru Dumitru Radu F.S.N.	2	196 Mureş	27 Ovidiu Iosif P.U.N.R.	2	287 Vâlcea	39 Rada Istrate F.S.N.	2
106 Constanţa	14 Dumitru Moinescu F.S.N.	1	197 Mureş	27 Coriolan Bucur P.U.N.R.	1	288 Vâlcea	39 Grigore Răban P.S.M.	2
107 Constanţa	14 Bogdan Nicolae Năulescu Duvăz F.S.N.	1	198 Mureş	27 Petru Burcă P.U.N.R.	1	289 Vâlcea	39 Constantin Rotaru P.S.M.	2
108 Constanţa	14 Ion Hristu P.R.M.	2	199 Mureş	27 Ladislau Borbely U.D.M.R.	1	290 Vrancea	40 Călin Emil Anastasiu C.D.R. - P.A.C.	1
109 Constanţa	14 Vasile Ionescu P.U.N.R.	2	200 Mureş	27 Matei Bama Elek U.D.M.R.	1	291 Vrancea	40 Florian Udrea F.D.S.N.	1
110 Covasna	15 Aurel Dragomir P.U.N.R.	2	201 Mureş	27 Ioan Nemeth U.D.M.R.	2	292 Vrancea	40 Laurenţiu Veber F.D.S.N.	1
111 Covasna	15 Akos Birtalan U.D.M.R.	1	202 Mureş	27 Karoly Kerekes U.D.M.R.	1	293 Vrancea	40 Vasile Fudulică F.D.S.N.	2
112 Covasna	15 Arpad-Francisc Marton U.D.M.R.	1	203 Neamţ	28 Valentin Vasilescu C.D.R. - P.E.R.	2	294 Vrancea	40 Aurelian Popescu F.D.S.N.	1
113 Covasna	15 Laszlo Zsigmond U.D.M.R.	1	204 Neamţ	28 Smaranda Dobrescu C.D.R. - P.S.D.R.	1	295 Vrancea	40 Adrian Severin F.S.N.	2
114 Dimboviţa	16 Dinu Patriciu C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1	205 Neamţ	28 Constantin Mardare F.D.S.N.	1	296 Bucureşti	41 Stelian Tănase C.D.R. - P.A.C.	1
115 Dimboviţa	16 Constantin-Şerban Rădulescu Zonier C.D.R. - P.A.C.	1	206 Neamţ	28 Alexandru Casapu F.D.S.N.	1	297 Bucureşti	41 Sergiu Cunesu C.D.R. - P.S.D.R.	1
116 Dimboviţa	16 Sorin Diaconescu F.D.S.N.	1	207 Neamţ	28 Ioan Bivolariu F.D.S.N.	1	298 Bucureşti	41 Ion Dinu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
117 Dimboviţa	16 Constantin Constantin F.D.S.N.	2	208 Neamţ	28 George Iulian Stancov F.S.N.	1	299 Bucureşti	41 Ion Diaconescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
118 Dimboviţa	16 Constantin Ghiţă F.D.S.N.	1	209 Neamţ	28 Cristian Rădulescu F.S.N.	2	300 Bucureşti	41 Vasile Nicolae C-tin Ionescu Galbeni C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
119 Dimboviţa	16 Daniela Popa F.D.S.N.	1	210 Neamţ	28 Viorel Burlacu P.R.M.	2	301 Bucureşti	41 Alexandru Athanasie C.D.R. - P.A.C.	1
120 Dimboviţa	16 Victor Boşinaru F.S.N.	1	211 Olh	29 Valentin Argeşanu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	302 Bucureşti	41 Constantin Gheorghe Avramescu C.D.R. - P.S.D.R.	1
121 Dimboviţa	16 Corneliu-Dan Vrabie P.R.M.	2	212 Olh	29 Mircea Chioştec F.D.S.N.	1	303 Bucureşti	41 Nicolae Cerveni C.D.R. - P.N.L.-C.D.	1
122 Dolj	17 Doru-Mihai Dobrescu C.D.R. - P.S.D.R.	1	213 Olh	29 Anişoara Cojocaru F.D.S.N.	1	304 Bucureşti	41 Constantin Ionescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	2
123 Dolj	17 Emil-Teodor Popescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	214 Olh	29 Ilie Gitan F.D.S.N.	1	305 Bucureşti	41 Răzvan Dobrescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
124 Dolj	17 Constantin-Romeo Dragomir C.D.R. - P.N.L.-A.T.	2	215 Olh	29 Marin Diaconescu F.D.S.N.	2	306 Bucureşti	41 Horia Radu Pascu C.D.R. - P.N.L.-C.D.	1
125 Dolj	17 Mihail Panait F.D.S.N.	1	216 Olh	29 Marin Ioniţă F.S.N.	1	307 Bucureşti	41 Otto-Ernest Weber C.D.R. - P.E.R.	1
126 Dolj	17 Petre Baniţă F.D.S.N.	1	217 Olh	29 Mihail Viziru P.S.M.	2	308 Bucureşti	41 Constantin Teculescu F.D.S.N.	1
127 Dolj	17 Neculai Gîngoraş F.D.S.N.	1	218 Prahova	30 Ion Dobrescu C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1	309 Bucureşti	41 Mircea Porojan F.D.S.N.	1
128 Dolj	17 Alexandru Tobă F.D.S.N.	1	219 Prahova	30 Mircea-Mihai Munteanu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	310 Bucureşti	41 Agatha Maria Nicolau Ilescu F.D.S.N.	1
129 Dolj	17 Radu Mircea Berceanu F.S.N.	1	220 Prahova	30 Remus-Constantin Opriş C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	311 Bucureşti	41 Petre Sălcudeanu F.D.S.N.	1
130 Dolj	17 Alexandru Brezniceanu F.S.N.	2	221 Prahova	30 Petre Ţurlea F.D.S.N.	1	312 Bucureşti	41 Şt. Cazimir F.D.S.N.	1
131 Dolj	17 Simion Silviu Şomcu P.S.M.	2	222 Prahova	30 Ilie Nica F.D.S.N.	1	313 Bucureşti	41 Adrian Năstase F.D.S.N.	1
132 Dolj	17 Marin Gheorghe Lungu P.S.M.	2	223 Prahova	30 Mircea-Anton Silvas F.D.S.N.	1	314 Bucureşti	41 Ovidiu Tiberiu Muştescu F.D.S.N.	1
133 Galaţi	18 Leonida Lari-Iorga C.D.R. - P.N.T.C.D.	1	224 Prahova	30 Gheorghe Boboc F.D.S.N.	1	315 Bucureşti	41 Mircea Pavlu F.D.S.N.	1
134 Galaţi	18 Nestor Călin C.D.R. - P.S.D.R.	1	225 Prahova	30 Paula-Maria Ivănescu F.S.N.	1	316 Bucureşti	41 Florica Dumitrescu F.D.S.N.	1
135 Galaţi	18 Ioan-Cătălin Iamandi F.D.S.N.	2	226 Prahova	30 Nicolae Alexandru F.S.N.	2	317 Bucureşti	41 Bogdan Marinescu F.S.N.	1
136 Galaţi	18 Mircea Leonte F.D.S.N.	1	227 Prahova	30 Corneliu-Constantin Ruse F.S.N.	1	318 Bucureşti	41 Victor Babuc F.S.N.	1
137 Galaţi	18 Trifu Chirilă F.D.S.N.	1	228 Prahova	30 Ion Mureşan P.R.M.	2	319 Bucureşti	41 Petre Roman F.S.N.	1
138 Galaţi	18 Dan-Lilion Gogonea F.D.S.N.	1	229 Prahova	30 Gheorghe Dobre P.U.N.R.	2	320 Bucureşti	41 Eugen Barbu P.R.M.	1
139 Galaţi	18 Neculai Chivu F.D.S.N.	1	230 Satu Mare	31 Gheorghe Toduţ C.D.R. - P.N.L.-A.T.	1	321 Bucureşti	41 Iuliu Ioan Furo P.R.M.	1
140 Galaţi	18 Viorel Lixăndriou F.S.N.	2	231 Satu Mare	31 Viorel Pop F.D.S.N.	2	322 Bucureşti	41 Ioan Marinescu P.R.M.	2
141 Galaţi	18 Constantin Arhire F.S.N.	2	232 Satu Mare	31 Gheorghe Sălăjean F.D.S.N.	1	323 Bucureşti	41 Mihail Păraluţă P.S.M.	2
142 Giurgiu	19 Laurenţiu Pricpepu C.D.R. - P.N.L.-A.T.	2	233 Satu Mare	31 Ioan Pop P.U.N.R.	1	324 Bucureşti	41 Cornel Brahaş (Ionel Viţu) P.U.N.R.	1
143 Giurgiu	19 Viorel Pavel C.D.R. - P.N.T.C.D.	2	234 Satu Mare	31 Francisc Pecci U.D.M.R.	1	325 S.A.I.	42 Costel Păunescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	2
144 Giurgiu	19 Mihail Iuşut F.D.S.N.	1	235 Satu Mare	31 Attila Varga U.D.M.R.	1	326 S.A.I.	42 Gheorghe Comănescu C.D.R. - P.N.T.C.D.	1
145 Giurgiu	19 Mircea Adrian Ichim F.D.S.N.	1	236 Sălaj	32 Vasile Gheorghe Victor Pop C.D.R. - P.N.T.C.D.	2	327 S.A.I.	42 Constantin Ivanovici F.D.S.N.	1
146 Gorj	20 Gheorghe Gorun C.D.R. - P.A.C.	2	237 Sălaj	32 Radu Liviu Bara F.D.S.N.	2	328 S.A.I.	42 Gheorghe Fiton P.S.M.	2
147 Gorj	20 Nicolae Mischie F.D.S.N.	1	238 Sălaj	32 Miron Chichişan P.U.N.R.	1			
148 Gorj	20 Mihail Golu F.D.S.N.	1	239 Sălaj	32 Iuliu Vida U.D.M.R.	1			

Invitați să-și spună punctul de vedere în legătură cu proaspăt încheiatele alegeri, d-nii Andrei Pleșu, Mihnea Berindei și Michael Shafir ne-au declarat următoarele:

(Urmare din pag. 1)

● Români – în ciuda surescării care i-a copleșit în ultimii doi-trei ani – sînt nativi mai curînd cordiale

Nu pot face, deocamdată, decît o schemă pripită a ceea ce ar trebui luat în discuție în vederea unei viitoare analize. Trec repede peste ideea unui eventual candidat comun Convenție – FSN, care ar fi avut, oricine ar fi fost, șanse mai bune. Am sugerat, cu mai multe luni în urmă, o asemenea soluție și am fost amendat drept om al compromisurilor: mi s-a vorbit de puritate, de incompatibilități fundamentale. Opoziția e "principială", imaculată, riguroasă. Dar va fi constrînsă să accepte, în Parlament, ceea ce n-a acceptat pentru Președinție. Cu acest prilej, problema purității va trebui reformulată... Dar e cam tîrziu. Tîrziu a fost și debutul propriu-zis al campaniei. Senzația pe care am avut-o este că reprezentanții C.D. n-au luat prea în serios alegerile prezidențiale. Căci e neserios să inventezi un candidat în ultima clipă (quasi-necunoscut și departe de a fi o

personalitate devastatoare). Recunosc că – date fiind condițiile în care a fost pus să candideze și date fiind datele lui personale – Emil Constantinescu a obținut un scor onorabil. Antrenat mai din timp, ar fi fost mai eficient (deși în dezbaterile finale cu oponentul său a lăsat impresia unei deprimante și – ca să zic așa – multilaterale precarități). A existat, în mod vădit, o anumită disponibilitate a electoratului de a vota altceva. Acest "altceva", însă, a lipsit. Ar fi, de altfel, de analizat și listele C.D. pentru Parlament: cele pentru București, de pildă, erau alcătuite în așa fel încît să-și anuleze pofta de vot. Nu e normal ca după doi ani de opoziție să nu se poată propune pentru cele două Camere decît ceea ce s-a propus. E România o țară fără personalități? Tot ce putem întreprinde contra lui Gh. Dumitrescu e Ticu Dumitrescu?

Pe urmă, tonul politic al opoziției a eșuat în neadocvare. Înțelegem, firește, concentrarea generală pe anticomunism și pe critica actualii structuri a Puterii. Dar, pînă la urmă, și "Jos Iliescu" și "Jos comunismul" se consumă în zona strictei nervozități sau a exasperării. Ele nu pot ține loc de discurs politic. Paraponul nu este o doctrină politică, iar proasta dispoziție nu e un mod de viață. În orice caz, nu la români. Români – în ciuda surescării care i-a copleșit în ultimii doi-trei ani – sînt nativi mai curînd

**ANDREI PLEȘU
ALEGERILE N-AU FOST
ATÎT CÎȘTIGATE DE
ILIESCU, CÎT PIERDUTE DE
OPOZIȚIE**

● Disponibilitatea electoratului de a vota altceva, însă acest "altceva" a lipsit ● Iliescu – un cult al personalității răsturnat ● Opoziția însă, mai ales presa de opoziție, a comis – în raport cu masa electorală – cele mai rudimentare erori strategice ● Nu putem vorbi neîncetat de schimbare, de înnoire, de reîmprospătarea administrării țării, lăsînd totul, sau în orice caz greul, pe mîinile unei generații care e a bunicilor noștri ● Această euforie politică – "noi cîștigăm sigur" ● Cel mai puternic partid e sub nivelul unei treimi din electorat ●

cordiale. Reacționează prost la o prea compactă negativitate. Amintiți-vă că pînă și pe Ceaușescu s'fîrșiseră prin a-l absorbi cu "nea Nicu". Dictatorul era, cu alte cuvinte, "diminuat", demonismul său exorcizat printr-o sceptică familiaritate. Tendința românilor – fie că ne place sau nu – este aceea de a bagateliza răul, nu de a-l monumentaliza. E ceea ce n-a priceput opoziția, pentru care Iliescu a devenit un soi de superstiție, o figură mitologică, obiect (cum a spus odată Dinescu) al unui cult al personalității răsturnat. O importantă parte a electoratului s-a plictisit de monotonia acestui "cult". De altfel, ignorarea sau proasta cunoaștere a electoratului a fost o componentă esențială a eșecului. Am prieteni care adoră – ca pe o legendă – țărănul român, dar sînt mereu surprinși de reacțiile lui: apare o incomodă discrepanță între ceea ce știu ei despre țărănul român (de la Blaga sau mai știu eu de unde) și ceea ce este, de fapt, țărănul român. Asta nu înseamnă că țărănul s-a "stricat", chiar dacă 45 de ani de politică antițărănească n-au putut trece fără urmări. Pur și simplu el nu e ceea ce credem, sau ceea ce vrem noi să fie. Electoratul trebuie tratat ca o realitate care nu se pretează la decorativism și utopie. El este așa cum este și trebuie introdus în calcul ca atare, fără

reprezentări deziderative. Am auzit despre o bătrîină care ar fi declarat: "Am pus ștampila și pe Iliescu, și pe Constantinescu. Să aleagă Dumnezeu pe cel mai bun". O dovadă despre cît de imprevizibil, de misterios dialectic este, uneori, omul de rînd. A intra în comunicare cu acest "personaj" e o operațiune extrem de complicată. Opoziția însă, mai ales presa de opoziție, a comis – în raport cu masa electorală – cele mai rudimentare erori strategice. Cînd ai nevoie de voturile cuiva e ridicol să-l îngropi în injurii. După rezultatele primului scrutin, România liberă s-a grăbit, pe prima pagină, să beștelească nația ("Mersi popor!") ca pe o clasă de repetenți (un fel de – să-mi fie iertat! – "de ce nu ne-ai votat, mă, animalelor?!"). Pe pagina a doua, aceeași publicație adaugă erorii strategice una logică: ea dezvoltă amplu tema fraudei electorale. Or, din două una: dacă electoratul a votat "bine", iar votul său (corect) i-a fost falsificat prin fraudă, electoratul nu trebuie certat; dacă, dimpotrivă, electoratul a votat greșit, atunci rezultatele alegerilor n-au fost falsificate: a ieși, pur și simplu, ceea ce s-a votat. Pe scurt: tema electoratului "prosti" exclude tema fraudei, și viceversa. Dar cine mai stă să gîndească logic? Se practică doar impulsivitatea, partizanatul năîng, furia umorală.

Michael Shafir este cercetător în probleme românești la Institutul Radio Europa Liberă din München. S-a născut la București (1944), iar în 1961 emigrează în Israel. Își efectuează studiile la Universitatea Ebraică din Ierusalim și la Londra, obținînd un doctorat în științe politice. Este autorul a două cărți și a publicat cîteva sute de articole de specialitate.

MICHAEL SHAFIR

**"ÎNGRIJOREAZĂ ASCENSIUNEA
COMBINAȚIEI EXTREMA STÎNGĂ-
EXTREMA DREAPTĂ"**

Domnule Shafir, cum apreciați rezultatele alegerilor parlamentare de la 27 septembrie?

În primul rînd, cred că trebuie să consemnăm că acest interviu are loc înaintea celui de-al doilea scrutin al alegerilor prezidențiale, cînd încă nu avem de fapt toate rezultatele. Precizez, de asemenea, că voi vorbi în numele meu personal și nu al Institutului de Cercetare Radio Europa Liberă și cu atît mai puțin al Radio-ului. Cred că rezultatele indică destul de clar că alegerile nu au fost cîștigate de FDSN, cît au fost pierdute de către Convenție. Și spun acest lucru pe baza unor observații mai îndelungate

asupra campaniei electorale, începînd cu data de 11 septembrie. Una din concluziile principale pe care le putem trage este că rezultatul alegerilor parlamentare a fost foarte influențat de rezultatul alegerilor prezidențiale. De fapt, dl. Iliescu a reușit să tragă după dînsul FDSN-ul, salvîndu-l de o performanță cu mult mai puțin îmbucurătoare. Și aici se pune problema dacă Convenția Democratică a procedat cu înțelepciune atunci cînd a așteptat atîta timp pînă să-și desemneze candidatul. Un candidat nou, necunoscut în mare parte publicului larg, a cărui performanță a fost neașteptat de bună în cursul unui timp atît de scurt. Dar nu trebuie să ne rezumăm, cred, numai la alegerile prezidențiale. Se pune, de

asemenea, întrebarea dacă și candidații Convenției au fost îndeajuns de convingători. Aș dori să fac aici o mică paranteză. De meserie sînt politolog și poate și sociolog. Nu sînt deci psiholog. Și totuși, în științele sociale se îmbină toate aceste discipline și cred că este necesar, vine, în orice caz, momentul necesar – în care trebuie să se evite tentația de a arunca vina pe alții și, ca în orice psihoterapie, cred că trebuie ca suportorii Convenției, sprijinitorii ei, dar mai ales liderii, să se întrebe "unde am greșit eu, unde am greșit noi". Aceasta este atitudinea de bază pe care o adopt în acest scurt interviu. Deci este foarte departe de a fi ostilă Convenției, însă cred că este necesar să se producă acest lucru, ca liderii Convenției să

se întrebe "unde am greșit noi". Oare acești candidați, în mare majoritate membri ai unuia dintre partidele Convenției, care, în ciuda unor grele suferințe în trecut, sînt în măsură să atragă un electorat care vrea să uite de trecut sau, în orice caz, nu trecutul este problema lui principală? Faptul că X sau Y a suferit foarte mult, a stat ani de zile în pușcărie, îl face într-adevăr o personalitate? Oare îl face într-adevăr o personalitate electorală? Cred că rezultatele alegerilor au dovedit că nu este așa. Oricum, se va pune problema în viitor, pentru că posibilitatea unor alegeri care să aibă loc cu mult timp înaintea celor patru ani stabiliți de lege este foarte reală. Se va pune problema în viitor ca membrii Convenției, fie că vor merge

Aș mai pomeni, în treacă, calitatea modestă (cu prea puține excepții) a oamenilor care au făcut politica țării în ultimii doi ani și jumătate (e vorba nu numai de opoziție). Scena politică a fost ocupată de naturi mediocre, de oameni de mina a doua și a treia, ajunși peste noapte vedete: veleitari, fără anvergură, fără consistență. Dacă evenimentele din decembrie '89 n-ar fi avut loc, unii dintre ei ar fi moșăit și azi în mici posturi funcționărești, în Cișmigiu sau la vreo coadă. Bieți gazetari conformiști, institutori de provincie sau scriitori prudenți, bine supravegheați la restaurantul Casei "M. Sadoveanu", au devenit, dintr-o dată, dascăli ai națiunii. La fel, cite un inginer fără biografie sau cite un jurist prăfuit s-au trezit șefi de fracțiune parlamentară, "faruri" ale opoziției sau chiar mai mult. Nu e de mirare că n-am auzit - în doi ani de "democrație" - nici o replică memorabilă în vreo dintr-o Cameră, nici un discurs "istoric": au predominat resentimentele, vanitățile, kitsch-ul.

● Nu orice om în vîrstă este Churchill sau de Gaulle

Și acum, o problemă foarte delicată: abia îndrăznesc să o ating, pentru că are o inevitabilă tentă ireverențioasă. Pe de altă parte, n-o putem amina la nesfîrșit, de vreme ce face parte din peisajul politic al țării: e problema generațiilor, a structurilor de vîrstă ale formațiunilor din opoziție. Nu putem vorbi neîncetat de schimbare, de înnoire, de reimpresă administrării țării, lăsînd totul, sau în orice caz greul, pe mîinile unei generații care e a bunicii noastre. De regulă sînt, firește, oameni cu totul respectabili, categoric bine intenționați, adesea "cumsecade", și de o certă verticalitate morală. În plus, mai toți au suferit cumplit de pe urma comunismului. Pentru suferința lor, sîntem datori să-i înconjurăm cu iubirea noastră protectoare, să-i onorăm ca pe niște martiri. Le putem cere sfaturi, îi putem ruga să ne povestească despre "vremurile normale" cînd ei au experimentat, nemijlocit, o Romînie democratică și europeană. Dar trebuie să cîntărim fără sentimentalism calitățile lor de conducători politici. Ei înșiși trebuie să o facă. Nu orice om în vîrstă este Churchill sau de Gaulle (de altfel, și unul și celălalt au trebuit - și au acceptat - să se retragă, în ciuda performanței lor politice și a prestigiului lor). Iar dacă sîntem anticomuniști, să nu uităm că una din imaginile tipice ale puterii comuniste (Biroul politic al URSS, de pildă) era tocmai

obstinația gerontocrației, "mineralizarea" puterii. Eu nu exclud posibilitatea ca un bătrîn politician să aducă soluții formidabile. Dar unde sînt, la noi, asemenea soluții? Riscăm să facem politică nostalgică, resentimentară, compensatoare. Să acordăm prea mult nevoii de restaurație și prea puțin inițiativei creatoare, imaginației politice. Și încă ceva: în anumite cazuri, invocarea suferinței, adoptarea ei drept criteriu de promovare politică e inacceptabilă din punct de vedere moral. Suferința nu poate fi manevrată drept capital politic și nici drept garanție a competenței politice. (Avem exemplul ilegalistilor comuniști, "nomenclaturizați" în numele aceluiași sofism.) Nu ni-l putem închipui pe Iisus coborînd de pe cruce pentru a candida în numele suferinței lui pentru un post de senator...

Constat, în treacă, că a devenit tipică pentru scena noastră politică o "figură" bicefală, avînd aerul de a rezolva, generos, conflictul generațiilor: îl vedem pe dl. Constantinescu însoțit de dl. Coposu, îl vedem pe dl. Manolescu însoțit de dl. Vintilă Brătianu, îl vedem pe dl. Patriciu însoțit de dl. Cerveni. Ceea ce, din unghi retoric, pare foarte frumos: iată două generații care își dau mina, care "își trec" stafeta. Intrebarea e: își trec efectiv stafeta? Predau cei vechi stafeta? Sau înfrînză indefinit cu mina pe stafeta, nepunînd remușca la cursă și întîrziînd să-și lanseze succesul?

● Diletantism politic și unicul snobism al aderenței la "tabăra bună"

Încă n-am vorbit de diletantismul politic al campaniei. "Cîntarea Romîniei" ni se părea delirantă pentru că idolatriza amatorismul. Dar ceea ce, în artă, era taxat, pe bună dreptate, drept un scandal, a devenit practică politică zilnică. Mi se va spune că, neavînd o adevărată clasă politică, era fatal să începem cu "amatori", cu neprofesioniști. De acord. Numai că începătorul cuminte e cel care adoptă postura învățatului, nu pe aceea a știutorului. Or, la noi, toți se comportă ca niște cunoscători versați, toți au soluții, explicații și țișină. În lupta împotriva activiștilor au început să se distingă mari activiști, la fel de zgomotoși, de superficiali, de agresivi ca și cei vechi. Adam Michnik a vorbit odată de antistalinismul stalinist al opoziției în țările post-totalitare. Scenografia "baricadei", a "luptei", a demascării, epurării și "dreptății populare" e tot mai răspîndită, dovadă că nu numai vechii comuniști sînt intoxicați de stilistica "revoluției" transfiguratoare și a

"victoriei finale". Îmi îngădui să spun - în altă ordine de idei - că au fost prea mulți actori, prea mulți publiciști și prea multe poezie implicate în viața politică. Politică a devenit un fel de gesticulație nobilă, un spectacol în aer liber, lăcrămos, mobilizator, un arnec de gingășie și jacobinism. Există și detalii caricaturizabile ale "luptei" noastre politice. Am perceput, de pildă, un mic snobism al aderenței la "tabăra bună". O mitologie de basm tradițional ne-a împărțit în două tabere radicale opuse, repartizate aproape spațial. Am auzit formulări de tipul: "m-am văzut ieri cu cutare la Alianță" sau "la Convenție"... Asta e ca și cum ai spune "m-am întîlnit cu cutare la Jockey Club unde era numai lume bună". O asemenea propoziție e o indicație că te miști într-un spațiu select și inatacabil, un club exclusiv în care ai de a face numai cu oameni care te confirmă. Toți cu care te întîlnești îți spun că ai dreptate. Din punct de vedere electoral, o asemenea "lume" nu poate fi decît iritantă. Senzația că unii se consideră infailibili, că unii sînt într-un teritoriu al purității de unde pot judeca tot, în vreme ce alții - și anume mulți - plutesc în confuziune, nu putea - electoral - să fie simpatcă. Această suficiență politică - "noi nu greșim" - și această euforie politică - "noi cîștigăm sigur" - au dovedit pînă la urmă că oamenii angajați în această luptă au trăit în afara realului. Ei au văzut frecvent numai ce voiau să vadă. Adaug că aceeași formă de suficiență și euforie o are și dl. Ilescu. Adică el are aerul - după cite mi-am dat seama în acest final de campanie - că nu ia notă de faptul că, totuși, conform primului tur de scrutin, 53% din romîni nu l-au mai votat. Deci că legitimitatea în numele căreia el va funcționa de aici încolo va fi o legitimitate foarte obosită. Nu e chiar așa triumfal finalul lui de campanie.

● Partidele noastre politice - un fel de orchestră de cameră ușor dezacordată

O altă concluzie care se impune după acest final de campanie e că nu avem încă partide politice veritabile, după cum nu am avut mari lideri politici. În fond, Convenția Democratică a obținut un procentaj onorabil, dar numai pentru că toate partidele dinlăuntrul ei s-au unit. E limpede că dacă s-ar fi prezentat separat, nici unul n-ar fi depășit 10-12%. Altele nici n-ar fi intrat, probabil, în Parlament. Singurul partid mai viguros pare a fi fost FDSN-ul (care singur a obținut mai mult decît toate partidele Convenției la un loc). Dar și asta este

iluzoriu, pentru că FDSN-ul, de fapt, la rîndul lui, nu atinge nici măcar o treime din electorat. Deci cel mai puternic partid e sub nivelul unei treimi de electorat, iar partidul însuși beneficiază, de fapt, de voturile lui Ilescu și e mai mult un fel de fundal peșteră, neclar al portretului prezidențial. Deci, încă o dată, noi nu avem partide. Partidele noastre de acum sînt, în cel mai bun caz, un fel de orchestre de cameră ușor dezacordate. Dacă nu simple grupuri vocale, gen surorile Kessler, trio Grigoriu etc.

● Cine ar trebui să aibă insomnii după această înfrîngere

Ar fi încă multe de spus. O campanie, pe lîngă un populism inevitabil, trebuie să aibă și o componentă pe care aș numi-o "erotică". Candidatul trebuie să aibă farmec personal și un anumit instinct al seducției. El trebuie să fie convingător, puternic, înzestrat cu o charismă "ne-partinică": să placă adică și partidelor care nu îl sprijină. Campania electorală se face în primul rînd pentru adversari. Convenția Democratică a făcut o campanie de care cei mai mulțumiți sînt propriii ei membri, așadar cei care o votau și fără campanie. Cîta vreme se va bloca în această naivă mulțumire de sine, opoziția romînească nu va reuși să-i mulțumească pe cei care trebuie să o crediteze. Știu că toate lucrurile acestea sînt antipatic. O să fiu, pesemne, definitiv clasat în categoria celor care greșesc, care văd lucrurile neclar, nu pricep despre ce e vorba, se vind puterii și lovesc în biata opoziție. M-am învățat cu postura asta, la fel cum s-au învățat cei care mă acuză mereu cu postura infailibilității lor. De aceea, nu sînt dispus, după aceste afirmații, să răspund nici unei eventuale sermonizări. Dar un lucru e clar: cînd în următorii patru ani o să mă simt rău (și mă tem că vor fi momente cînd o să mă simt rău), voi ști cui să-i mulțumesc. Și știu de pe acum cine ar trebui să aibă insomnii după această înfrîngere. Știu și că n-o să le aibă. Știu că cei responsabili or să doarmă relativ liniștiți în iluzia că tot răul e în altă parte, e "dincolo" și că cine pretinde altfel e suspect. Cînd te trezește cineva dintr-o euforie dai întoideauna vina pe cel care te trezește.

împreună, fie că vor merge separat - asta numai viitorul va decide - să își facă propria lor socoteală de conștiință. De asemenea, vîzînd la televiziune campania electorală, de multe ori m-am întregat: "Oare nu este nimeni care să explice Convenției Democratice ce înseamnă o campanie electorală televizată?". Mai ales pentru parlament. Mă refer la parlament pentru că, așa cum am spus, dl. Constantinescu a fost foarte convingător. Cred că performanța sa a fost aproape strălucită, dar nu putea performanța unui singur om, desemnat cu nici două luni înainte, să acopere toate aceste lacune. Iar campania electorală a Convenției mi s-a părut a fi condusă cu o totală lipsă de profesionalism. Asta nu înseamnă deloc că ar fi fost datoria Convenției să răspundă cu moneda atacurilor personale, denigratoare ale FDSN-ului. Nu. Dar în același timp FDSN-ul avea destule lacune care au rămas neacoperite în campania sa electorală și era clar că acei care conduc această campanie nu știu nici cum să răspundă, nici cînd să răspundă și, mai ales, au știut numai să răspundă la atacuri și nu să atace.

Din păcate, s-a rămas la un mesaj care era pe placul unora dintre sprijinitorii Convenției, neîncercîndu-se atragerea electoratului indecis.

Da, aș putea și eu aici să notez cîteva impresii. Am fost prezent în Piața Palatului cu ocazia ultimei întruniri și am avut impresia că s-a greșit foarte mult de către organizatorii întrunirii, care era interminabilă, parodiînd o serie întregă de "personalități", care nu aveau nimic de spus, și contribuind în felul acesta la reacția participanților. Participanții nu-i mai ascultau. Or, Convenția are ceva de spus. Uita că are ceva de spus, ceva nou, un nou mesaj, care trebuie să fie axat într-adevăr pe nouate și nu pe negație. Spun acest lucru pentru că unul dintre sloganurile care erau afișate la tribună era cel al reconcilierii. Nimic nu entuziasma însă mai mult pe participanți decît cînd se striga "Jos Ilescu", "Jos comunismul". Cu astfel de lozinci se pot convinge participanții unii pe alții. Dar așa se vor pierde și viitoarele alegeri. Dacă este vorba de reconciliere, este vorba - așa cum dl. Constantinescu a înțeles din primul moment - exact de a atrage această parte a electoratului care a votat cu frică, cu teamă.

Însă alegerile parlamentare s-au încheiat. Se vorbește foarte insistent de "spargerea" Convenției Democratice. În acest context, apreciați ca oportunitate participarea opoziției la guvernare, fie și la nivelul partidelor componente, de exemplu PAC?

Mai întîi ar trebui văzut ce portofolii ar fi puse în joc. Pentru ca să refuze anumite portofolii, PAC-ului ar trebui să i se ofere anumite portofolii în primul rînd. Or, în condițiile create, nu cred că se va pune problema PAC-ului, ca parte a Convenției sau separat, va fi, după părerea mea, o parte a opoziției. Dacă această tactică ar fi bună sau nu, este greu de spus. În cazul în care PAC-ului i s-ar oferi cîteva portofolii importante, în care să-și poată demonstra capacitatea de guvernare, cred că ar fi o mare greșală să le refuze. Este adevărat că tactica ar putea fi dezavantajoasă dintr-un punct de vedere: următoarea perioadă va fi grea și deci, în felul acesta, nu ar trebui să suporte consecințele responsabilității guvernării. Dar, pînă la urmă, englezul are o vorbă care spune că "examenul cel mai bun al budincii constă în a o minca". Toate acestea rămîn însă ipoteze asupra cărora nu mă pot pronunța decît în mod teoretic.

În sfîrșit, nu pot încheia acest interviu fără a mă referi la lucrul principal, poate, în rezultatul alegerilor. Și anume, îngrijorătoare ascensiune a combinației extreme dreaptă - extrema stîngă. Am definit-o în altă parte drept "stîndreapta" sau se poate numi în același timp și "drestînga". Dar combinația Romînia Mare - PUNR - PSM (care, de fapt, ca rezultat al alegerilor,

are la mîină partidul majoritar, în cazul în care aceasta va fi alianța electorală) este o combinație foarte îngrijorătoare, care va duce la confruntări și care va favoriza fără îndoială izolarea Romîniei pe scena internațională. Ar fi foarte bine, deși mă îndoiesc, dacă FDSN-ul ar lua în considerare aceste puncte înainte de a decide să formeze un guvern bazat pe această combinație.

● Într-adevăr, viitorul pare destul de tulbure. Să ne așteptăm la o perioadă după model italian, adică guvernări de scurtă durată, schimbarea guvernului foarte des?

Nu știu dacă modelul italian este cel care trebuie să ne îngrijoreze, pentru că Italia, în ciuda greutăților economice cărora trebuie să le facă față, totuși are o situație care nu se compară cu cea a Romîniei. Și tocmai aici intervine pericolul acestor partide extremiste. Poate ar fi mai bine să vorbim de modelul polonez, unde, de asemenea, s-a produs o situație în care guvernul de-abia se poate forma. Deci o perioadă de instabilitate, o perioadă care probabil nu va putea fi depășită decît prin alegeri anticipate.

A consemnat
MARIAN CHIRIAC

DIALOG

MIHNEA BERINDEI IDEEA DE SCHIMBARE A FOST CONTRA- PRODUCTIVĂ

Nu monopol politic, ci bipolarizare

Sînt două moduri de a privi rezultatul alegerilor din 27 septembrie și din 11 noiembrie. În primul rînd, ele trebuie comparate cu alegerile prezidențiale și legislative din 1990: din acest punct de vedere, este evident că s-au făcut niște pași importanți în bine în ceea ce privește organizarea lor, felul cum a decurs campania electorală și implicarea mult mai conștientă a alegătorilor. În ceea ce privește rezultatele, se poate spune că de data aceasta opoziția se impune ca o forță politică: deci nu se mai poate vorbi despre monopol politic în România, ci despre o bipolarizare. Am asistat la o campanie prezidențială mult mai echilibrată în intervalul dintre turul I și turul II - așadar s-a făcut un pas important în direcția democratizării. Pozitivă este și reducerea numărului de partide din parlament și spulberarea unei bariere mentale, evidentă pînă în preajma alegerilor, a unei viitoare colaborări, posibilă și necesară pentru dezvoltarea democratică a acestei țări între Convenția Democratică și FSN. (Aici aș vrea să omagiez perspicacitatea lui Andrei Pleșu, care, într-o precizare trimisă revistei "22" în luna mai, nota că singura posibilitate de a înfrînge FDSN-ul și celelalte forțe extremiste nu poate fi decât o alianță CD-FSN. Rezultatul alegerilor i-a dat pe deplin dreptate.)

Banalizarea răului - confirmarea extremismelor

Constatarea generală pozitivă trebuie să fie însă imediat nuanțată. Dacă ne uităm la repartitia voturilor, constituirea unui guvern stabil apare deja compromisă. Ne găsim, de asemenea, în fața unei confirmări a extremismelor, reprezentate prin trei partide extremiste, două pe care eu le consider de dreptă acum nu aveau puțin de a se exprima decât pe căi literarice, obțin o tribună importantă. Am ajuns la o banalizare a răului - ceea ce ar fi trebuit evitat în România. A doua nuanță trebuie adusă după ce facem o comparație cu alegerile locale. În raport cu ele, opoziția a făcut un pas înapoi. Dacă vrem să tragem învățămintele acestor alegeri, trebuie să analizăm cauzele a ceea ce s-a putut numi un dublu eșec: alți în alegerile prezidențiale, cît și în cele legislative. Să ne amintim că în februarie a sîrbit pentru prima dată bipolarizarea în viața politică românească și speranța unei posibile viitoare guvernări a forțelor democratice. Această speranță este astăzi amintită. Forțele democratice nu au reușit să obțină scorul din februarie (ci cu 6-7 procente mai puțin), iar CDR apare, cel puțin în forma ei actuală, în burnă măsură compromisă. Este evident, de asemenea, că nici măcar printr-o alianță cu FSN-ul nu se poate ajunge la o majoritate. Care ar putea fi cauzele eșecului dublu?

Politicianismul a intervenit prea devreme

Convenția - o coaliție electorală care, în mod neașteptat chiar și pentru membrii ei, a obținut la alegerile locale rezultate importante - nu putea fi decât o forță politică fragilă. Ea ar fi trebuit să știe să profite de dinamica rezultatelor din februarie: 1) prin desemnarea grabnică a unui candidat unic în campania prezidențială; 2) prin începerea, practic, mai devreme a campaniei. Să nu uităm că alegerile ar fi trebuit să aibă loc în februarie. Într-o țară ca România, în care opoziția are și are un acces extrem de limitat la televiziune - televiziunea rămînd principalul vector pentru a face cunoscut un candidat sau un program -, singurul mod de a duce campania se rezuma la contactele directe cu oamenii, prin deplasări multiple; 3) crearea cît mai rapidă a listelor comune de candidați pentru a mobiliza la maximum filialele. Însă în Convenția a intervenit mult prea devreme politicianismul. În principiu, eu nu sînt împotriva lui. Este normal ca un partid să vrea să câștige cît mai mult, să se impună într-o coaliție (mă gândesc la PNȚCD, PAC sau PNL, principalele forțe politice în acel moment). Dar politicianismul putea fi acceptat decât după o victorie politică reală a Convenției, nu în momentul cînd era necesară o mobilizare a tuturor forțelor. Este fals să crezi că un electorat îți este fidel odată pentru totdeauna; rezultatele au arătat că electoratul

CDR era departe de a fi stabil. Electoratul nu este amorf. El a reacționat funcție de ceea ce i s-a prezentat. El a votat mult mai mult dacă a fost convins de candidatul respectiv decât atunci cînd a votat din inerție. Ceea ce confirmă încă o dată ideea că electoratul votează "cheia" și că puțin îi pasă de candidat - teorie susținută înainte de desemnarea candidatului pentru președinție. Numirea tardivă a unui candidat unic al CDR (practic, cu două luni înainte de alegeri) și finalizarea tirajului de candidați (pe 27 august, deci cu o lună înainte de ziua votului) ar fi suficiente (doar ele) pentru a explica eșecul CDR în alegeri.

Dacă Emil Constantinescu ar fi dispus de cîteva luni în plus, rezultatul ar fi arătat altfel

Să revenim asupra felului în care a fost desemnat candidatul CDR - fel pe care eu îl consider fals democratic. El nu a ținut cont de realitățile electoratului român și nici măcar de realitățile CD. Nu vreau ca din aceasta să se înțeleagă că aș pune în discuție persoana candidatului opoziției la prezidențiale, felul în care ei și-a dus campania. Cred că se poate chiar aduce un omagiu lui Emil Constantinescu, care s-a dovedit a fi un candidat ce a făcut progrese evidente de la o apariție la alta, de la un miting la altul, de la o emisiune televizată la alta. Totuși, este evident că dacă ar fi dispus de cîteva luni suplimentare, lucrurile ar fi arătat altfel. De asemenea, unul din handicapurile majore ale campaniei prezidențiale a fost faptul că Emil Constantinescu a apărut mult prea mult drept candidatul unui singur partid din CDR - mă refer la PNȚCD -, care a vrut să-și pună o amprentă prea persistentă asupra întregii campanii (și mai ales a candidatului). Emil Constantinescu a încercat să reprezinte întreaga CDR, mai ales după rezultatul primului tur. Dar nu numai Emil Constantinescu, ci și întregul său comitet de susținere au făcut un efort extrem de mare. Fără acest comitet este greu de crezut că s-ar fi ajuns la rezultatul la care s-a ajuns, dată fiind inexistența, practic, a unei campanii pentru președinție organizată de Convenția (și mai ales de directorul ei de campanie, dl. Ilie Plăneșcu).

O manieră politicianistă de a desemna oameni incompetenți

Desemnarea unor oameni incompetenți în funcții de extremă responsabilitate, cum sînt acelea de a organiza campania electorală, reprezintă o gravă greșală. Aici responsabilitatea le revine nu doar celor aflați direct în cauză (cred că vor și să recunoască ce și cît au greșit...), ci și celor care i-au numit și care nu i-au schimbat cît mai repede posibil, atunci cînd toată lumea și-a putut da seama că sînt ineficienți. Din nou s-a procedat în manieră politicianistă: oamenii au fost desemnați mai mult funcție de apartenența lor la un partid politic, decât funcție de competența lor. La fel s-a procedat și la desemnarea candidaților pe liste: nu s-a respectat un prim protocol (extrem de eficient la alegerile locale) - acela de a ține cont, înainte de toate, de părerea alegătorilor din teritoriu. Felul în care au fost negociate locurile pe listele electorale a determinat și el demobilizarea unor importante pături ale militanților și susținătorilor Convenției. Este evident că nu poți, de exemplu, să ceri ca PAC-ul să facă altele eforturi fără să aibă în perspectivă decât o realizare politică extrem de modestă. Candidații trebuiau numiți în primul rînd de către Convențiile teritoriale și doar în cazurile de litigiu să se rezolve la nivel central. Nu s-a procedat astfel din cauza sistemului viciat de funcționare a Convenției, sistem de care a profitat un singur partid - PNȚCD. De aceea s-au aflat pe liste, în numeroase cazuri, oameni ale căror onestitate și fidelitate față de partidul respectiv nu poate fi pusă la îndoială, dar ale căror pregătire reală și capacitate de a face față (chiar și fizic) la cererile unei vieți parlamentare extrem de active în perioada următoare par îndoielnice. Nu poți să prezinti unui partid (care și-a probat eficacitatea în alegerile locale) să-și mobilizeze forțele pentru a sprijini niște candidați în care, din diverse motive, nu crede!

Ar fi fost mai importantă preintîmpinarea fraudelor decît lamentarea postelectorală

O altă lipsă de organizare efectivă a campaniei CDR a fost aceea a nesocotirii posibilităților de a preîntîmpina fraudele, cu alți mai mult cu cît în mod constant partidele istorice au pretins că alegerile din mai '90 le-au fost în mare măsură furate și că fraudă explică, în primul rînd, mediocritatea rezultatelor. (Este o părere pe care nu o împărtășesc în întregime. Frauda mare, în '90, a fost aceea a unei campanii lipsite de posibilitatea de exprimare.) Dar în '92, cunoscută riscurile fraudei, CDR ar fi trebuit să organizeze cel puțin prezența membrilor ei în toate birourile de vot. De asemenea, să le impună să stea pînă la anunțarea rezultatelor și să ia în mod sistematic copiile proceselor verbale. Dacă aceste copii ar fi fost obținute peste tot, rezultatul cred că ar fi arătat altfel. Nu neg că au putut avea loc multe fraude în alegerile legislative (ținînd seama de baza de 3% și de diferența destul de mică de voturi care împiedică CD și FSN să atingă o majoritate de blocaj sau guvernamentală), dar cel mai important ar fi fost preîntîmpinarea lor și nu lamentarea postelectorală, cu dovezi insuficiente. Deci o nouă lipsă de eficiență în organizarea campaniei, care n-a fost preîntîmpinată decât parțial, la al doilea tur. Din toate aceste motive este imposibil de crezut că CDR va funcționa ca pînă acum. Este evident că va fi o coaliție a unor partide politice care se găsesc în momentul de față în parlament, chiar dacă o

parte dintre ele nu sînt decât niște partide "parlamentare", fără o bază reală pe teren. Mă gândesc la PSDR, PER, PNL-CD - care nu există în parlament decât grație Convenției. Numărul de deputați sau senatori dintr-un partid al Convenției nu poate fi luat, din păcate, drept un semn al importanței reale a acestui partid.

Este necesară crearea unei uniuni de centru a forțelor democratice

Convenția nu poate exista și nu se poate extinde decât dacă se respectă, înainte de orice, noile realități politice. Or, aceasta ar însemna o primă revizuire a Convenției. În al doilea rînd, este bine ca toate forțele care au format Convenția să rămîină sub o pălărie comună, implicînd conlucrarea continuă între forțele parlamentare, paraparlamentare și celelalte. În acest fel poate fi și sporit numărul acestora, numai că trebuie găsit un nou mod de conlucrare. Dar cel mai necesar, în momentul de față, cred că ar fi crearea unei uniuni de centru a forțelor democratice care să reunească nu numai partidele din Convenție - mă gândesc în primul rînd la FSN, ca partid parlamentar, și apoi la cele care nu mai au o viață parlamentară, dar există prin aleei locali - primari, filiale etc. Probabil că, în afară de Alianța Civică (ca mai are încă pe teren, în unele locuri, formații cît de cît importante), celelalte asociații paraparlamentare nu au adus Convenției decât un aport minim.

O campanie electorală în '92 ca și cînd ne-am fi aflat în '90

Față de alegerile din '90, se menține fractura dintre Transilvania/Banat și Vechiul Regat. A doua fractură este cea observată și la alegerile locale - între populația urbană și populația rurală. Convenția nu a reușit să pătrundă în zonele rurale, iar față de alegerile locale ea a pierdut practic în toate județele din Moldova, Țara Românească și chiar Dobrogea. Candidatul CDR nu a reușit să facă un scor semnificativ superior decât în trei județe (față de alegerile locale), iar Convenția a obținut încă și mai puțin. CDR a făcut un scor mai bun doar în 11 județe (față de alegerile locale); majoritatea sînt din Transilvania. Un scor net superior a fost obținut în Bihor, Satu Mare, Sălaj, Harghita, iar în afara Transilvaniei, la Galați, unde a avut un efect evident vizita lui Emil Constantinescu. În mai multe din aceste județe, șefii de campanie au fost oameni dinamici. Bineînțeles, Timișoara a fost loconotivă. În schimb, în turul I pe București rezultatele au fost inferioare celor de la alegerile locale. În ceea ce privește listele, s-a încercat (chiar prin fraudă) punerea pe listă a candidaților PNȚCD înaintea celor din PAC. În ultima noapte s-au putut observa mai multe greșeli de acest tip în introducerea listelor pe ordinat. Este, de asemenea, nepermis ca o personalitate ca Ștefan Augustin Doinaș, căruia i se negociase locul 5 pe lista din București la Senat, să nu obțină acest loc în urma împingerii lui pe locul 6, prin prezentarea președintelui PNȚCD (Corneliu Coposu) în fruntea acestei liste. Logic ar fi ca un alt candidat PNȚCD să-i cedeze locul lui Ștefan Augustin Doinaș, care își avea locul negociat. Se simte lipsa unei instituții cum ar fi un "șef al birourilor", care să permită unor oameni politici cu experiență politică foarte limitată, doar din tinerețe, dar care vor să mai aibă o activitate politică acum, să se desființeze într-un cadru mai calm și mai puțin stresant decât va fi parlamentul nostru într-o perioadă viitoare.

Campania Convenției s-a făcut prea mult pe ancorarea în trecut

În mare, se poate spune că principala greșală a CDR a fost să facă în '92 o campanie electorală ca și cum lucrurile s-ar fi oprit în '90: o campanie mai mult legată de trecut decât de prezent și foarte puțin deschisă spre viitor. Chiar ideea schimbării a fost contraproductivă. Adevărul este că, pentru majoritatea poporului, o schimbare s-a produs. Dar după alegerile locale care s-au făcut cu tema schimbării, dar pentru lucruri mult mai precise (primari, înfrîșnarea localităților, administrație), ideea schimbării acum, cînd totul e în plină schimbare, poate produce mai degrabă frică. Pentru a fi acceptabilă - și acceptată de oameni -, schimbarea trebuie explicată. Și această explicație a lipsit. În același timp, campania Convenției (sau a unor lideri ai CDR) a făcut mult prea perceptibilă ancorarea în trecut. O dorință evidentă de readucere a României la perioada antebelică, chiar și la forma de guvernămînt, a fost de dăunătoare, am văzut cu toții, pentru campania prezidențială. Nu vreau să fiu considerat rău intenționat și nu vreau să lansez zvonuri - mai ales că zvonurile au devenit în România o plagă mult prea mare -, dar faptul că a circulat ca zvon ideea că o parte din liderii CDR nici nu doreau victoria candidatului acesteia pentru că ei preferau ca prin victoria lui Ion Iliescu să se producă o criză care ar fi beneficiat (cred ei) venirii Regelui în țară - este destul ca să vedem cît de dăunătoare a fost de la început neprecizarea poziției CDR în problema monarhiei. Ea a putut fi utilizată de adversarii CDR și a produs, fără îndoială, confuzie în rîndul electoratului.

- Spulberarea unei bariere mentale - o posibilă colaborare între CDR și FSN
- Constituirea unui guvern stabil pare compromisă
- Un pas înapoi față de alegerile locale
- Dublul eșec, la prezidențiale și parlamentare
- Politicianismul a intervenit prea devreme
- Nici un electorat nu îți este fidel odată pentru totdeauna
- Felul cum s-au negociat locurile pe liste a demobilizat susținătorii
- PNȚCD și-a pus o amprentă prea puternică asupra campaniei și asupra candidatului CDR
- Desemnarea unor oameni incompetenți în funcții de extremă responsabilitate
- Un partid nu-și poate mobiliza forțele pentru a sprijini candidați în care nu crede
- Partide parlamentare, fără bază pe teren
- Crearea unei uniuni de centru a forțelor democratice

ECONOMIE

Echilibrul poate fi considerat ca "stare între anumite forțe în cadrul sistemului economic", ceea ce este sensul simplu și mecanic al noțiunii; aceasta poate fi ilustrată, de exemplu, prin egalitatea dintre cererea și oferta de piață, sau prin echilibrul monetar înțeles ca balanța dintre intrări și ieșiri de monedă. O altă definiție accentuează "starea de repaus a sistemului sau a elementelor acestuia". Cazul keynesian de șomaj poate fi citat ca o înțelegere mecanică a acestei definiții⁹, ce poate fi comparată cu o abordare ce încearcă să examineze natura relațiilor dintre agenții economici. În acest sens, Fr. Perroux consideră că un sistem economic se află într-o stare de echilibru general când energia netă necesară pentru schimbare, rezultată în urma interacțiunii dintre agenții economici, este nulă (1975, p. 156). Iar F. Hahn - luând în considerare relația dintre informațiile disponibile și acțiunile agenților - consideră că o economie se află într-o stare de echilibru când mesajele care circulă în cadrul sistemului nu-i induc pe agenți să modifice preceptele care le ghidează acțiunile și obiectivele urmărite (1976, p. 243).

Un alt sens, care pune accentul pe comportamentul individual și pe psihologia agenților economici, consideră echilibrul ca o stare de împlinire a anticipațiilor agenților cu privire la variabilele esențiale ale sistemului economic. Astfel, echilibrul - văzut ca "echilibru informațional" - "denotă o stare în care evoluția salariilor și altor prețuri corespunde în medie - în timp și spațiu - anticipațiilor". (E. Phelps, 1970, p. 8); când anticipațiile nu se împlinesc și planurile agenților nu sînt reciproc comparabile, economia se află în dezechilibru. În sfîrșit, un sens oferit de J. Kornai în ultimele sale lucrări consideră echilibrul ca o stare "normală" a sistemului, o stare care se reproduce pe măsură ce "forțele interne care deviază sau se opun se compensează reciproc, iar rezultanta lor nu este capabilă să devieze sistemul de la calea de echilibru" (1983, p. 150).

Definițiile a doua și a treia menționate sînt interesante, întrucît evidențiază posibila stare latentă a unui sistem, aparent și temporar în repaus, în condițiile în care anticipațiile (dorințele) a numeroși agenți economici sînt departe de a fi împlinite. În aceste condiții, este probabil ca presiunea pentru schimbare - în vederea restabilirii echilibrului - să crească. Prin urmare, starea de echilibru (dezechilibru) se cuvine a fi calificată în funcție de perioada de timp considerată. Bunul-simț ne obligă să privim conceptul de echilibru în legătură cu rezultatul interacțiunilor dintre agenții economici, cu starea sistemului economic. Totuși, energia pentru schimbare se manifestă la nivel micro, la nivelul agenților economici¹⁰. Comportamentul agenților economici poate fi apreciat luînd în considerare criteriile care conferă un sens stării de (de)echilibru. Se poate spune că microechilibrele se realizează atunci cînd microunitățile (indivizi, firme) ating un echilibru între efort și răsplătă (venit), cînd și-au atins obiectivele, iar anticipațiile li s-au împlinit. Pentru sistem, echilibrul (dezechilibru) apare ca o stare globală (agregată).

Evaluarea stării unui sistem necesită selectarea

(identificarea) indicatorilor care îl caracterizează. În timp ce echilibrul global nu exclude existența "zgomotului informațional" și a fricțiunilor în cadrul sistemului - determinate de costurile informațiilor și tranzacționale -, starea de echilibru general le exclude. Este evident că mai mult "zgomot informațional" și mai multă fricțiune presupun microdezechilibre mai mari, ineficiență mai ridicată sau un nivel mai scăzut de utilizare a factorilor de producție. Stricto sensu, comparația dintre oferta efectivă agregată și cererea efectivă agregată permite o evaluare a (de)echilibrului global. În sens

guverne, cel puțin într-o perspectivă pe termen scurt.

O altă relație fundamentală (compromis) există între dezechilibrul extern și dezechilibrul intern, acesta din urmă înțeles în sens larg. Relația nu apare, în mod necesar, atunci cînd dezechilibrul intern este luat în sens restrîns: ca egalitatea între cererea totală și oferta totală: o utilizare adecvată a instrumentelor politicii macroeconomice ar reduce atât dezechilibrul extern, cît și dezechilibrul intern. De exemplu, într-o economie confruntată cu deficite de nesușinut ale contului curent (comercial) și o

plată). Proceul de internalizare începe cînd efectul net cumulat în timp devine negativ, respectiv cînd utilitatea netă se transformă în disutilitate (povară) netă¹¹. În cazul în care productivitatea capitalului importat utilizat este scăzută, pare că țara a importat resurse pe credit pentru consum. Presupunînd o productivitate semnificativă a capitalului importat, ajungem la cea de a doua situație¹².

Această a doua situație se referă la externalizarea dezechilibrelor interne, care, mai devreme sau mai tîrziu, determină un proces inevitabil de internalizare în momentul în care împrumutul net se oprește din cauza costurilor sale prohibitive. Procesul de externalizare amină doar orientarea economiei către o nouă dinamică. În cazul în care acest proces nu este însoțit de schimbări pozitive în structura funcțională a economiei și cînd contextul extern nu produce "cîștiguri neașteptate" (cum ar fi o ameliorare dramatică și puternică a condițiilor de schimb extern), externalizarea dezechilibrelor interne complică ajustările forțate amînate. Așa cum am arătat, internalizarea poate fi optimizată. Presupunînd un cost minim al dezechilibrelor pentru economie - care este dat de combinația dintre dezechilibrele interne și externe -, se poate deduce că internalizarea nu trebuie să depășească un anumit nivel. Acest nivel este legat de o perioadă optimă de rambursare a datoriei externe: o perioadă care minimizează costurile ajustării, ceteris paribus, presupunînd că nu se produc modificări în calitatea funcționării economiei. Minimizarea costurilor și nivelul optim de internalizare sînt, astfel, privite într-o perspectivă intertemporală.

Costurile internalizării sînt temporare și de durată. Costurile temporare, imediate, au în vedere reducerea absorbției (consumului), în timp ce costurile de durată sînt reflectate de o scădere a ratei de creștere a absorbției (consumului) intern(e) ca urmare a reducerii investițiilor. O supra reacție înseamnă un grad mai mare și un ritm mai rapid de internalizare față de dimensiunea și ritmul indicate de procesul optim. În cazul unei reacții excesive, factorii de decizie insistă mai mult pe reducerea datoriei externe decît pe necesitatea de a preveni dezechilibrele interne crescînde. O subreacție, respectiv o internalizare prea lentă și redusă, mărește, de asemenea, costurile ajustării comparativ cu situația optimă. Cînd reacția factorilor de decizie este minimală, are loc o subestimare a costurilor ulterioare ale ajustării.

DANIEL DĂIANU DINAMICA DEZECHILIBRELOR ȘI TRANZIȚIA* (I)

normativ - din perspectiva echilibrului general care maximizează producția și bunăstarea din sistem -, analiza trebuie să ia în considerare o serie de factori privind starea actuală a unei economii: a) nivelul de utilizare a resurselor; b) gradul de ineficiență în alocarea resurselor și "ineficiența - X"¹³; c) uzura fizică și morală a resurselor; d) intensitatea substituițiilor forțate în producție și consum care afectează calitatea producției și bunăstarea consumatorilor. După cum se vede, sensul larg (normativ) al (de)echilibrului global pe care îl folosesc este foarte apropiat ca semnificație de ceea ce s-ar putea numi deficitul de performanță global al economiei.

I. Dezechilibru intern și dezechilibru extern - există un mix optim?

Într-o lume perfectă nu există dezechilibre interne sau externe; economiile funcționează cu ocuparea deplină a forței de muncă și nu există deficite de performanță. Dar lumea reală este imperfectă și, întrucît dezechilibrele se produc continuu, are sens să ne imaginăm și să tindem către o presupusă combinație, un mix optim de dezechilibre. De fapt, compromisurile (trade-offs) efectuate de factorii de decizie în elaborarea politicilor economice constituie un exemplu grăitor în acest sens. "Indicele mizeriei" (rata inflației + rata șomajului) este o cale bine cunoscută, foarte simplă dar sugestivă, de a descrie o situație macroeconomică: acest indice ascunde o relație fundamentală, extrem de relevantă pentru

inflație ridicată se vor aplica politici monetare și fiscale restrictive pentru a comprima absorbția internă, în speranța că acestea vor soluționa ambele probleme simultan. Dar influxuri acomodative de capital pot fi declanșate, astfel încît autoritățile pot căpăta posibilități substanțiale de a influența ajustarea necesară a balanței comerciale. Acest raționament ne permite să concepem un mix de dezechilibre, care să fie cel mai avantajos pentru economie; comparativ cu potențialul de performanță al economiei, în timp, costurile vor fi minimizate. Aceste costuri pot fi imaginate în termeni absoluți, sau relativi - ca pondere în fluxurile viitoare de producție.

Internalizarea datoriei externe a constituit o trăsătură majoră a politicii economice din România în ultimul deceniu și moștenirea acesteia are putere explicativă pentru evenimentele actuale. Aș dori să fac o distincție între rambursarea datoriei și internalizarea unui dezechilibru extern. În mod evident, nu orice rambursare a datoriei externe este, în același timp, o internalizare a dezechilibrelor externe; trebuie să ne gîndim la modul în care apar aceste datorii externe. În acest sens, sînt posibile două situații majore: importul de resurse externe pentru a mări investițiile productive interne și, prin urmare, ritmul de creștere a economiei și finanțarea externă a importurilor în scopul atenuării dezechilibrelor interne (externalizarea acestor dezechilibre).

Să ne oprim la prima situație. Cînd se asigură o utilizare eficientă a capitalului importat, rambursarea datoriei se face din surplusul de utilitate (producție) obținut. Cu cît eficiența (puterea de cîștig extern) a utilizării capitalului importat este mai scăzută, cu atît surplusul net de utilitate devine mai mic (ceea ce rămîne după

⁹ Cazul keynesian de șomaj apare ca o stare de dezechilibru conform primei definiții menționate, dacă se ține cont de existența unui excedent de forță de muncă în condițiile salariilor ce operează.

¹⁰ O economie în care consumul intern depășește producția internă poate fi considerată într-o stare stabilă atît timp cît dezechilibrele contului curent sînt tolerate de lumea din afară. Cînd ajustările nu vor mai putea fi amînate, ele vor avea loc la nivelul indivizilor și al organizațiilor economice.

¹¹ "Ineficiența - X" (la nivelul întreprinderilor) a fost evidențiată de H. Leibenstein (1967).

¹² Internalizarea este cu atît mai intensă, cu cît eficiența utilizării capitalului importat este mai redusă.

¹³ Criteriul general de evaluare a internalizării în prima situație (a doua situație vorbește de la sine) sună astfel: măsura în care rambursarea datoriei externe creează, în timp, o disutilitate (povară) netă cumulată pentru economie, ceea ce se exprimă printr-un consum mai scăzut și ritmuri de creștere economică mai reduse.

Traducere de
CORNELIA ATUDOSIEI

* Versiune redusă a unui material prezentat la Conferința Asociației Europene de Economie Comparată (Gröningen, septembrie 1992) și la Congresul Mondial de Economie (Moscow, august 1992)

(Urmare din numărul trecut)

Că Noica s-a ținut de cuvânt este iarăși incontestabil. Dar că el a frinat și descurajat unele acte de rezistență intelectuală ale altora este la fel de adevărat. Să ne reamintim, de pildă, doar chemarea energică la ordine a lui Andrei Pleșu în urma unui articol al său mai îndrăzneț (*Jurnalul de la Păltiniș*, pp. 204-205). Prudența excesivă, pasivitatea, dezarmarea morală a unor "rezistenți" potențiali par evidente. Vom reveni și asupra argumentării, de esență, a unei astfel de atitudini, care cere de fapt o explicație mai complexă. Transformă ea pe Constantin Noica – vrînd-nevrînd – într-un, să spunem, aliat obiectiv al regimului? Poate că da...

Nu mai puțin semnificative – și pe deplin lămuritoare – sunt și cauzele pentru care regimul, în acea fază de deschidere (să nu uităm că toate acestea se petreceau după 1964), era viu interesat să obțină "colaborarea" lui Noica.

Prestigiul său moral și intelectual era considerabil. El crescuse și mai mult după anii de închisoare. Capacitatea sa de polarizare era pe deplin verificată. Putea fi deci "folosit", eventual, potențial, ca un centru de "raliere" și "recuperare". Iar acesta era ușor de controlat și supervizat (să ne amintim doar de... microfoanele din vilele de la Păltiniș și de mutarea sa intempestivă într-una mai... "adecvată").

Două au fost, după noi, punctele imediate de contact, convergență și "colaborare" dintre Constantin Noica și regimul ceaușist.

Cel dintâi – probabil determinant, fundamental – privește orientarea "naționalistă" a studiilor sale, numeroase și pasionate, pe tema "ființei românești" și a "limbii române", publicate după eliberare. Nu insistăm acum asupra tuturor complexelor și preconceptelor care animă aceste cercetări-eseuri. Într-o mare cultură filozofică scrisă, într-o cultură majoră, ele n-ar fi fost posibile. Să nu uităm totuși că întreaga generație a lui Noica, atmosfera spirituală în care s-a format, au fost în mod incontestabil naționaliste, etniciste, izolaționiste, ortodoxiste, antieuropene etc., sub influența directă a lui Nae Ionescu. Textele, între altele, din *Roza Vinturilor*, sunt cu totul revelatoare.

Constantin Noica, din acest punct de vedere, a rămas, în continuare, fidel sie însuși. Își reluase preocupările și ideile anterioare în noile condiții date. Iar acestea erau, nu mai puțin, naționaliste: apelul la tradiție și vovevozi în fruntea cărora se pusese modest Nicolae

ADRIAN MARINO

"DOSARUL CONSTANTIN NOICA" (II)

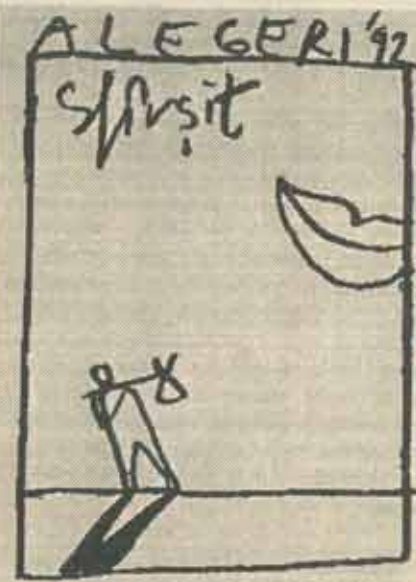
Ceaușescu, la independența națională, la pretinsa "rezistență" față de U.R.S.S. etc. Toate acestea sunt bine cunoscute. O astfel de politică, inclusiv culturală, putea deci să "recupereze" și chiar să încurajeze tot ce Noica scria și publica – chiar dacă la un cu totul alt nivel – despre "sufletul românesc" și "spiritul românesc în cumpătul vremii". Ambiguitatea și echivocul unor astfel de idei totuși rămân incontestabile. Și ele n-au servit, în multe cercuri, reputației ideologice – trebuie subliniată această nuanță – a lui Constantin Noica, în țară și în străinătate. Am amintit, în acest sens, deocamdată, doar reacțiile unui etnolog francez, care ne cunoaște bine limba și care a făcut cercetări în Maramureș: Claude Karnoouh, *Constantin Noica et la quête d'une essence de la tradition roumaine* (Comunicare la colocolviul *Identité Roumaine*, Paris, 27-28 mai 1988) și *Constantin Noica: Métaphysicien de l'ethnie-nation* (Inalco, nr. 6). Un necrolog sensibil (*Lupta*, Paris, martie 1988) rețușează ceea ce ar fi putut părea o polemică agresivă chiar în momentul decesului.

Echivocă, să recunoaștem – în primul rînd din cauza contextului politico-ideologic din țară – era și o a doua acțiune, la fel de controversată. Este vorba de planuri de colaborare cu exilul. În *Fragments d'un Journal*, II, 1970-1978 de Mircea Eliade (Paris, 1981, p. 72), găsim următoarea însemnare, datată 26 iunie 1972 (deci cu prilejul primei "ieșiri" a lui C. Noica în Occident după eliberare): "Îmi propun să redactez, de îndată ce mă întorc la Chicago, o dare de seamă minuțioasă a ideilor și sugestiilor lui Noica privitoare la «o colaborare culturală» pe care el o preconizează între cei din exil și regimul actual". Sugestie oficială? Inițiativă personală? Convergență a două gesturi cu motivații evident deosebite, dar care duceau practic la colaborare și deci la același rezultat? Este greu de spus. Toate ipotezele sunt permise. Convingerea noastră este că, din motive profunde pe care le vom analiza mai jos, Noica acționa din convingere și cu sinceritate. Doar că bunle sale intenții puteau și au și fost de altfel din plin speculate. Operație cu atât mai ușoară cu cât ele erau efectiv exploabile în sensul politicii culturale a regimului. Toate acțiunile culturale externe ale epocii – chiar și cele mai oneste – aveau din păcate și acest viciu originar inevitabil, erau corupte din start. Trebuie avut însă în vedere, în primul rînd, în toate împrejurările, condițiile și constrîngerile cu totul specifice ale celui mai totalitar și represiv regim din sud-estul Europei.

În cazul Constantin Noica, pentru a fi drept și onești pînă la capăt, se cere luată în considerare și o altă împrejurare. Într-un fel, ea este hotărîtoare. Ea explică, în esență, întregul său comportament și limbaj, uneori – pentru mulți – derutant, chiar straniu. Pentru noi, nu mai există însă nici o îndoială: semantica lui Noica era cu totul particulară. El dădea, adesea, alte înțelesuri unor idei și cuvinte. La prima vedere, unele accepții și

afirmații pot părea scandaloase. Iată doar câteva exemple. Într-un loc din *Jurnalul de idei* (București, Humanitas, 1991, p. 175) se reproduce o confesiune făcută tot cu prilejul primei călătorii în Occident: "Le spun că fericirea are mai multe gusturi și comunismul mi l-a dat pe cel mai bun". Să înțelegem de aici că... "comunismul" are gustul cel mai bun? Ceea ce ar fi o aberație. Sau că, dimpotrivă, prin contrast, prin confruntare, prin experiența directă a comunismului, Noica a aflat sensul adevăratei fericiri? Undeva la antipod? Este, credem, interpretarea cea justă. Dar cine stă să facă la prima vedere astfel de analize, să taie firul în patru?

Într-un alt loc el recunoaște că a fost "fericit" chiar și în închisoare. Totul, pînă la urmă, poate fi și o chestiune de temperament. Un om deschis congenital fericirii o regăsește oriunde. Napoleon exilat pe insula Elba săpase o inscripție în casa unde stătea: *Napoleon ubicumquefelix*, "Napoleon este fericit oriunde". Ca și Noica. Sau invers. Astfel de confesiuni au mai fost făcute și de alții. Reacțiune de altfel clasă, studiată (cf. Wladislaw Tatarkiewicz, *Analysis of Happiness*, Warszawa – The Hague, 1976, p. 209; în genere, întreg capitolul *Character and Happiness*). Ce poate fi, în definitiv, mai

personal, subiectiv și incomunicabil decît "fericirea"? Dar echivocul rămîne.

Înțelegem și mai bine astfel de atitudini, inclusiv verbale, citind încă o confesiune tot din *Jurnalul de idei* (p. 194): "Ce împedează-mi-e că limitele sunt lăuntrice. Ori de câte ori mi se plînge că nu știe de cele interioare". Deci constrîngerile regimului n-ar avea de fapt nici o importanță. Ele pot fi abolite. Sau că o țară, transformată într-o vastă închisoare, poate fi totuși fericită. Sau că oricine ignoră sau recunoaște ca inexistente limitele exterioare poate fi fericit etc. În acest punct, Noica reia, în realitate, teza pur marxistă a libertății ca necesitate înțelesă. Înțeleg că trebuie să stau în lanțuri. Și atunci sunt împăcat cu existența, pot fi chiar fericit etc. Cazuri-limită, extreme,

ESEU

posibile totuși. Să admitem. A generaliza însă o astfel de filozofie a "limitelor" ar fi o adevărată catastrofă. Gabriel Liiceanu a reflectat (și chiar a scris) despre "limite". Am fi curioși să-i cunoaștem opinia și în acest caz precis. Nu este o epigramă, ci o simplă curiozitate intelectuală.

În sfîrșit, un ultim exemplu de sematică, n-am spune neapărat abuzivă, ci doar specioasă, exploatabilă în toate sensurile. Ultima carte publicată a lui Noica se intitulează: *Simple Introduceri în bunătațe timpului nostru* (București, Humanitas, 1992). La prima vedere, cineva – nu neapărat malițios – se poate întreba perplex: care "bunătațe"? A lui... Ceaușescu? Și care a "timpului nostru"? A... "epocii de aur"? Simțind dificultatea unui titlu mai mult decît ambiguu, profund echivoc, editorii încearcă să-l explice. Ar fi vorba, de fapt, de însemnări despre tot ce în cultura europeană și a noastră "a însemnat reușite, promovare, redresare sau remedieri". "Bunătațe" deci în sens de creație *malgré tout*, argument și pentru o "jubilație nesfîrșită". S-a spus de altfel despre Constantin Noica, în mod pătrunzător, că era incapabil să vadă, să simtă, să realizeze "răul". Nici cel "comunist", nici un altul. Așa este. Ceea ce nu înseamnă că nu ne aflăm în fața unei evidente deformații. Sau mai bine spus a unei lipse de priză la realitate. Căci răul există – vrem nu vrem – în lume. Zeci de teologi și filozofi iluștri i-au recunoscut existența. Noica nu-l percepe totuși, nu-l recunoaște, nu-l realizează, mai ales. Este cea mai bună dovadă că ne aflăm în fața unui *esprit faux*. Definiția lui Al. Paleologu (din *Despărțirea de Noica*) ni se pare și exactă și definitivă. Vom aduce și alte argumente în acest sens. Nu din intenții polemice, bineînțeles, ci pur analitice. Vrem doar să "înțelegem".

Atitudinea față de "istorie" a lui Noica constituie, după noi, dovada supremă nu numai a unui idealism și iluzionism integral, dar totodată și explicația unui anume "amoralism", care oferă – credem – încă o cheie a multor atitudini. "Disprețul" pentru "oamenii politici" și "istoria politică" este desăvîrșit. Pe aceasta din urmă (*Jurnal de idei*, p. 387), Constantin Noica pur și simplu "scuipă". O disprețuiește total. O desconsideră. Nu-i recunoaște realitatea. Nu poate deci citi cartea lui Orwell, 1984, care nu-l interesează, deoarece este despre... "neființă", "despre ce nu este" (p. 136). Nu se discută, într-adevăr, acolo, despre esențe, idei, realități ultime, absolute, singurele "realități" luate în considerare de filozof. Ca și cum existența, respectiv sistemul totalitar, ar fi numai obiect de cunoaștere absolută. Căcită de-a dreptul stranie.

(va urma)

Disidența anti-comunistă română nu a fost atât de bogată în erei vizibile ca cea din Rusia, din Ungaria sau din Polonia. Popor vechi, românii nu s-au unit în mod durabil într-un stat național decât în 1859; mai mult, toate teritoriile de limbă română nu au format o singură unitate politică decât în 1918, cu numai treizeci de ani înainte de instalarea regimului comunist. Inevitabil, tradiția dezbaterii și a rezistenței politice a rămas fragilă. Lipsa de experiență civică a contribuit la succesul naționalismului virulent al anilor '30, la slăbiciunea relativă a disidenței sub regimul comunist, ca și la recentele dificultăți ale țării la ieșirea, pentru moment parțială, din socialismul totalitar. Această lipsă de experiență explică de asemenea atracția pe care intelectualii au simțit-o față de romantismul politic și filosofic, îndeosebi față de variantele sale conservatoare, și chiar fasciste. Din păcate, entuziasmul a suplinit - și suplinese încă - aptitudinile practice.

Odată promovată la rangul de stat modern, România a produs fără întârziere o elită strălucită, cosmopolită și sigură pe sine, însă puțin numeroasă și supărată de îndepărtată de restul populației. De unde și ușurința cu care regimul comunist a distrus-o: cinci sau șase ani de teroare stalinistă după 1948 au fost suficienți pentru nimicirea vechii clase politice. Rîndul intelectualilor a venit în 1958, cu ocazia campaniei lansate de Hrușciov împotriva revizionismului. Și de data aceasta rezultate surprinzătoare au fost obținute cu un efort minim: câteva cărți oprite la cerzură, câteva jurnale de demascare a dușmanilor și un singur mare proces - procesul Noica - au curmat cu eficacitate și pentru multă vreme rezistența intelectuală.

Rezistență pur simbolică, de altfel. Crima lui Constantin Noica și a prietenilor săi a constat în organizarea unor reuniuni private consacrate lecturii și comentării unor texte de filosofie clasică, în special de Platon. Fără să-și dea seama, Noica, filosof heideggerian respectat, a servit drept model într-o adevărată cursă: una din cele mai fidele organizații ale reuniunilor se puuse de la bun început în serviciul Securității. În 1958, grupul a făcut să circule "Scrisoarea către un prieten român" de Emil Cioran, tocmai publicată de Nouvelle Revue Française la Paris. Scrisoarea, evident adresată lui Noica, era de părere că opoziția deschisă împotriva regimului comunist nu e eficace și recomandă intelectualilor români să-și propună drept scop o îmbinzare treptată a noului regim. Regimului, însă, o astfel de îmbinzare nu părea să-i stădă. Noica și o duzină de prieteni au fost arestați pentru complot împotriva statului democratic-popular. Căci, poliția l-a invitat pe Nicu Steinhardt, unul dintre prietenii lui Noica, să servească drept martor al acuzării. Scenariu profund educativ! Un intelectual evreu ajută regimul popular să dea jos planurile mirșave ale intelectualilor reacționari. Antisemitismul, să ne amintim, nu a devenit o politică oficială decât în jurul anului 1965.

Steinhardt însă refuză să coopereze. E arestat imediat, torturat timp de luni de zile, judecat împreună cu restul

TOMA PAVEL JURNALUL LUI NICU STEINHARDT

lotului și condamnat la 14 ani de muncă silnică. Acuzată: complicitate cu fascismul. Agnostic în ajunul arestării, Steinhardt se convertește în închisoare la ortodoxie și, în ciuda interdicției severe a oricărei activități religioase, se hotează în secret. Ieșit din închisoare grație amnistiei generale din 1964, se călugărește după cîțiva ani. Respectat și înconjurat de prieteni, se retrage într-o mănăstire din nordul țării, unde se stinge în 1989, câteva luni înainte de căderea comunismului în Europa Centrală.

Jurnalul său, redactat în anii de după punerea în libertate, conține numeroase amintiri, în special legate de proces și de închisoare, precum și reflecții politice, morale și religioase ale lui Nicu Steinhardt. Jurnalul se deschide cu un emoționant testament politic, una din rarele încercări românești de a schița o teorie a rezistenței împotriva comunismului. După Steinhardt, individul care decide să se opună universului concentraționar poate să aleasă între trei căi diferite. Prima, predicată de Soljenjin, consistă în a se considera un om mort din momentul arestării. Dacă decizia deținutului este fermă, tortionarii pierd orice putere asupra lui. Putem de asemenea rezista rămînd cu perseverență la marginea sistemului, alegînd deci sărăcia, vagabondajul, nebunia. Este soluția lui Alexandr Zinoviev, Calea lui Churchill și a lui Vladimir Bukovski, în fine, consistă în a accepta de bună voie provocarea și în a lupta cu energie și curaj împotriva forțelor înfrînți superioare ale dușmanului. Steinhardt alege a treia cale. Acceptarea morții și a nebuniei este, pentru el, un simplu mijloc auxiliar într-o luptă încăpățînată al cărei principiu este curajul individual, curaj moral, dar mai ales fizic.

Admirația pentru curajul fizic vine de departe. Unele dintre cele mai frumoase pasaje ale jurnalului evocă discuțiile de tinerețe, în anii '30, între Steinhardt și Manole Neumann: doi evrei tineri și elegați reflectînd la fundamentele ordinii politice moderne. Constituționalist, Neumann admira cu pasiune liberalismul clasic al lui Montesquieu, Tocqueville, Lord Acton și Ortega y Gasset. Steinhardt împărțea idealul liberal și constituționalist, dar exprima îndoiele asupra capacității regimurilor constituționale de a se apăra în caz de urgență. Sistemul liberal, susținea el, nu reușește să supraviețuiască decât dacă apărătorii lui stau întotdeauna de pază, gata să înfrunte adversitatea și moartea. Statul parlamentar burghez se bazează pe morala cavalerescă. Fundamentul tuturor virtuților politice este curajul. De curaj moral și fizic, Steinhardt a dat din plin dovadă în bătăliile poliției comuniste. În jurnal, el nu insistă asupra propriului său eroism, fie din pudor, fie că scenele care implică poliția îl interesau mai puțin decît cele în care apar camarazii săi de închisoare, fie, în sfîrșit, pentru că în perioada în care jurnalul a fost redactat, un minim de prudență era încă necesar. (Detaliu semnificativ, în timpul unei percheziții la domiciliu, Securitatea a confiscat prima versiune a jurnalului, fără să prevadă că perseverența Steinhardt avea să se apuce de îndată de redactarea unei versiuni revizuite și adăugite.) Dar deși menționează puține nume de poliști, Steinhardt nu-și ascunde profundul dispreț pentru execuțanții regimului concentraționar. Nervoși și neîndemnatnici, inchiștorii joacă prost în care nimem nu crede. În același timp, aspectul practic al represiei îl

umple pe Steinhardt de o admirație ironică. Paginile despre închisoare insistă asupra simplității diabolice a terorii regimului celular, de exemplu, se baza pe interdicția de a închide ochii sau de a se sprijini de perete timp de 16 ore din 24; în schimb, în sălile comune, toțura venea de la zgomotul neînțecat și de la certurile nesfîrșite pentru fleacuri.

În amintirile lui Steinhardt, deținuții dau cel mai adesea dovadă de o mare solidaritate, în special cînd este vorba de practici religioase interzise. Proștii ortodocși din jurnalul lui Steinhardt sunt tăiați din stofa martirilor. La fel de angelici, tinerii legionari îl hrănesc și îl îngrijesc pe convertitul Steinhardt, în ciuda originii sale evreiești. La rîndul său, Steinhardt se lasă îndușoit de curajul legionarilor, singurul grup care nu cedează niciodată provocărilor gardienilor. Cîntecurile sau psalmii de îngroritate trebuie să fi fost închisocile comuniste dacă cei mai vitezi dintre deținuți au fost legionari, partizani ai unei doctrine la fel de singeroase ca cea a paznicilor lor! Precum comuniștii la Auschwitz, numai fanaticii au reușit să reziste fanaticismului. În asemenea împrejurări, doctrina curajului fizic pâlleşte. Dacă prețul curajului este adesea la sistemul teroris rival, poate că la urma urmei frica e preferabilă. Fără teamă, adevărații cavaleri sunt în același timp fără păd.

Și totuși, în fața răului încarnat, cum putem respinge la nesfîrșit ispite înfrîncării și a solidarității? Steinhardt și-a iubit țara cu o dragoste tristă, răbdătoare, generoasă; cu nenumerate ocazii, el își amintește de dulceața vieții burgheze înainte de război, de bogăția limbii, de seninătatea peisajelor de modestia bisericilor, de resemnarea locuitorilor. Jurnalul, cu siguranță una din operele cele mai însemnate ale literaturii române contemporane, păstrează cu fidelitate urma dublei conversii, religioase și naționale, a lui Steinhardt. Conversiune care, departe de a dizolva straturile vechi, le pune, dimpotrivă, în relief. Originea sa evreiască îi dă lui Steinhardt spiritul de aventură și de contradicție, mobilitatea derutantă a inteligenței. De la ortodoxie îi vine profunzimea credinței și abandonul febril în mințile Creatorului. Sunt simptome europene fidelitate față de cultură - nenumerabile aluzii la literatură, la muzică și la arta occidentală -, ca și înalțul preț acordat libertății politice. Este român, în sfîrșit, fericită nepăsare cu care Steinhardt călătorește, fără să se oprise vreodată, între realitate și dorință, între adevăr și rugăciune.

(Versiunea franceză a articolului va apărea în *Le Messager européen* nr. 6, Paris, Gallimard, 1992, cu introducerea la o selecție din Jurnalul fericiții de Nicu Steinhardt, tradusă în franceză de Marie-France Ionescu)

Notă: TOMA PAVEL este profesor de literatură comparată și franceză la Princeton University din Statele Unite ale Americii.

PAINTINGS ON PAPER

DAN PERJOVSCHI

La sfîrșitul anului 1991 a vizitat România domnul Alexander Tolnay, directorul I.F.A. Stuttgart (Institutul German pentru Relații Culturale Internaționale). Vizita a reprezentat un prim contact cu arta contemporană românească și cu instituțiile din țară care o gestionează: Oficiul Național pentru Expoziții, Ministerul Culturii, U.A.P., revista "Arta".

Din programul comun stabilit atunci, primul punct s-a realizat zilele trecute, cînd la Galeria "Etaj 3/4" de la Teatrul Național, a fost vernisată expoziția "Picturi pe hîrtie" - 12 artiști germani contemporani.

I.F.A. este o instituție guvernamentală cu scopuri precise: 1. să facă cunoscută în Europa și în lumea arta germană contemporană; 2. să prezinte în Germania arta contemporană din țările cu care I.F.A. are relații (România fiind acum una dintre ele); 3. să întreprindă piața artistică germană prin achiziționarea lucrărilor selectate în propriile expoziții (lucrările se donează, la sfîrșitul proiectului, muzeelor de artă germane, sporindu-le în permanență patrimoniul cu creații de ultimă oră).

Expoziția prezentată în România - care a fost itinerată în mai multe țări europene pe parcursul a doi ani - are în concepția de bază doi factori unificatori: 1. materialul de lucru: hîrtie; 2. calitatea lucrărilor, fiind prezenți aici unii dintre cei mai cunoscuți artiști germani contemporani. Selecția este strînsă (12 artiști), dar acoperă complet anii '80 în Germania, cînd interesul pentru producția de serie (gravură) a scăzut, iar galeriile și muzeele s-au orientat spre "unicate". În ultimul timp expozițiile de acest tip cunoscute prin sintagma engleză *works on paper* sint foarte răspîndite (fenomen sesizabil și în România). Ele traduc capacitatea de exploatare artistică a hîrtiei, material preferat pentru că permite o mare libertate de expresie și adaptabilitate la diferitele tehnici moderne (colaj, obiect, instalație). O privire fugărită poate lăsa impresia înșelătoare că în această expoziție "nu e nimic nou sub soare", dar lecturată cu atenție ea denotă amplitudinea și forța artei contemporane germane. Artiștii prezenți aici sînt "nume" celebre întîlnite în cele mai tari expoziții și în cele mai cotate galerii mondiale: A. R. Penck, Sigmar Polke, Markus Lüpertz etc. Importanță, expoziția de la "Etaj 3/4" înscrisă România în circuitul european al expozițiilor I.F.A. și deschide posibilitatea prezentării în schimb în primăvara anului 1993 la sediile I.F.A. din Stuttgart, Bonn și Berlin a unei expoziții similare de artă românească contemporană.

Jürgen Klauke
Fără titlu - 1984

LITERA '92

La începutul lui 1992, EDITURA LITERA promitea o valoroasă serie de eseuri, semnificativ

începută prin volumul lui Nicolae Manolescu, Dreptul la normalitate (280 p., 140 lei). Discursul politic limpede, coerent și adecvat realității din volumul omului politic Nicolae Manolescu a fost continuat la LITERA prin cartea cunoscutului disident-matematician-viitorolog Mihai Botz: Români despre ei înșiși (108 p., 170 lei). Subtitulată O cercetare de comunismologie-prospectivă, lucrarea, realizată pînă în 1986 pe baza unor sondaje inedite și extrem de riscante pe aminci, este urmată și de o substanțială Postfață, în care autorul aduce lucrurile "la zi" printr-o plină de demnitate scrutare în sine însuși și în labirintul prezentului.

□ În fața de semnal - așteptate zilele acestea în librării - se află densul eseu al lui Gabriel Andreescu, Spre o filosofie a disidenței (196 p., 160 lei), completat de un jurnal de maxim interes, precum și Visul chimeric (138 p., 98 lei) de Mircea Cărtărescu. Poetul contemporan pătrunde în "subteranele poeziei eminesciene" și cititorului nu-i rămîne decît să-l însoțească fascinată.

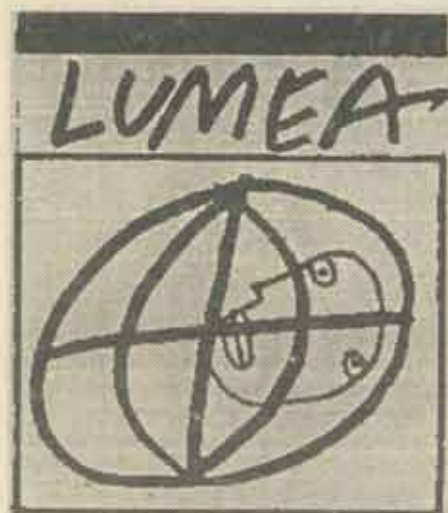
□ Sub tipar, în aceeași serie a eseurilor se află un volum de excepție: Lucian Raicu, Jurnal în fărîme cu Eugen Ionescu, literatură și metalingvistică, meditație calmă și

dramatism interior intens, bijuterie medită a cugetului și receptare simpatetică a fărîmelor de cuget ionescian. De asemenea, se află în lucru o antologie de texte apărute în revista "22" și volumul Amnezia la românii anti-amnezicului Paul Goma, expresivă și mîncătoare serie de articole politice.

□ Dintre scrierile prin care EDITURA LITERA (S.A.) îndreaptă atenția cititorilor spre punctele fierbinți ale actualității noastre literare poetice și prozastice menționăm: Ioana Ieromim, Triumful paparudei (160 p., 90 lei), poeme ce readuc în atenție dureroasa problemă a sașilor din Transilvania, Ileana Mălăncioiu, Sora mea de dincolo (104 p., 90 lei) și, aparținînd aceleiași valoroase poete, o ediție "necenzurată și adăugită" a volumului Urcarea muntelui, aflată sub tipar.

□ Dintre cărțile tinerilor scriitori meriți reținute cel puțin două: Scripto-Poeme (56 p., 70 lei), volum al poetului sibian Radu Turcanu, ilustrat de Mircea Stănescu, și excelentul volum (proză și versuri) Ficțiuni (136 p., 128 lei), scris de șase autori nouăzeciști, afirmați deja în viața noastră literară: Ion Manolescu, Fevronia Novac, Vlad Pavlovici, Alexandru Pleșcan, Andrei Zlatescu, Ara Șeptilici. Sub tipar se află și o ediție a treia a romanului de debut al Gabrielei Adameșteanu, Drumul egal al fiecărei zile, carte ce se recomandă de la sine.

□ Dintre traducerile apărute la LITERA menționăm doar câteva: Galsworthy, Balzac, Maupassant, iar în pregătire două volume de Poezii alese: Amette von Droste-Hülshoff și Osman Türkay, propus pentru premiul Nobel pentru literatură.

KOSTA PAVLOWITCH

Psihatri din toate țările, uniți-vă!

Orice analiză a societăților post-comuniste ne obligă la utilizarea conceptului de *societate civilă*. Societatea civilă presupune statul de drept, instituții sociale care să reprezinte o contrapondere a statului, economie de piață. Nu trebuie uitate, totuși, alte elemente importante. Viața comunitară nu se poate întemeia fără un minimum de morală; ea nu este posibilă decât dacă există o anumită cultură civică, simț civic. Țăranul sârb dinaintea de război era mai puțin instruit decât locuitorii de astăzi ai orașelor, dar el avea, fără îndoială, o judecată mai sănătoasă. Cadrul social este de asemenea important, existența categoriilor de un gen sau altul permițând cetățenilor să-și definească o poziție în comunitate. Individul au nevoie să se identifice și cu altceva, în afara apartenenței naționale; ei nu trebuie puși în situația de a-și defini opțiunile politice doar prin sentimente "patriotice" ori prin apartenența religioasă. Serbia de astăzi, dar și celelalte republici din fosta Iugoslavie au tendința să amestece toate apartenențele: ești ortodox pentru că ești sârb, dacă ești opozant politic înseamnă că ești rău sârb etc.

O societate militarizată

Pentru că este greu să vorbești despre "o societate sârbă", este greu să vorbești și despre "o societate civilă sârbă". Sârbii au avut o istorie complicată. Imperiul otoman și imperiul austro-ungar au avut fiecare influența lui în această zonă. Începând cu secolul XIX s-au format primele state independente, dar au rămas și sârbi sub dominație străină. Muntenegru a rămas până la sfârșitul secolului trecut un adevărat câmp de bătălie, unde ideea de "cetățean" nu prea își găsea locul. Serbia actuală oferă un exemplu ceva mai nuanțat. Deși tradițiile politice rămân dominate de autoritarism și conflicte dinastice, preocupări constituționale se manifestă deja după insurecția din 1804, iar de la mijlocul secolului XIX se duce lupta pentru un sistem parlamentar. Începând cu 1881 există și un partid politic veritabil, Partidul radical. O viață civilă autentică apare în Voivodina chiar dacă sârbii de acolo se aflau sub dominație austro-ungară. Monarhia austro-ungară a fost un stat de drept. Faptul a avut urmări importante, sârbii

reușind să pătrundă în economie și să se organizeze politic.

O evoluție asemănătoare puteau să o aibă și sârbi din Croația dacă aceștia nu ar fi fost trimiși să ocupe zonele de frontieră, militarizate. Mai târziu comuniștii au utilizat minoritatea sârbă din Croația exact în același fel, pentru a-și consolida puterea. Astăzi fenomenul se repetă, având la bază militarizarea și autarhia.

Bosnia, în care sârbi (creștini și ortodocși) reprezentau majoritatea, a rămas provincie otomană până în 1878, după care a trecut sub tutela austro-ungară. Aceasta explică sentimentul sârbilor din Bosnia că aparțin Serbiei și creștinismului ortodox. Prezența austro-ungară a avut prea puține efecte civilizatoare, mai ales la țară, unde structurile sociale sînt mai conservatoare.

În concluzie, primele elemente de societate civilă apar în Serbia și Voivodina. În condițiile amintite se explică slaba rezistență la penetrația comunismului, care utilizează tradiția războinică pentru a crea o societate militarizată, paranoică, întoarsă spre sine însăși. Regimul comunist a distrus structura socială care exista înaintea războiului fără să ofere nici o soluție de schimb; societatea socialistă promisă nu avea să apară niciodată.

Eroul, în locul cetățeanului

Burghezia a fost prima țintă a comuniștilor, dar efectele politice de omogenizare socială trec mult dincolo de această clasă, care nici nu este foarte numeroasă. În urma industrializării forțate și investițiilor străine, nivelul de viață din Iugoslavia de după război a crescut într-o manieră artificială.

Puternica urbanizare a schimbat raporturile dintre zona rurală și zona citadină (76% și, respectiv, 24% din populație, în 1959) în numai 30 de ani. Exodul spre orașe a avut efecte dramatice, în special în Belgrad. Înaintea de război, în capitală erau active o burghezie, elite profesionale și intelectuale, ca sub regimul lui Tito să se populeze cu partizani, sârbi din Croația și Bosnia, eroi ai războiului de eliberare națională, de militari în retragere. Este greu să definești acest amestec, de oameni care trăiesc într-un fel de marasm, fără nici o conștiință de clasă. Ei nu sînt nici țărani, nici burghezi, nu au devenit nici măcar proletari, căci - ironia sorții - comunismul la putere a distrus conștiința proletară.

Cetățeanul iugoslav "produs" de comunism "se are cu puterea cum se are cu pantalonul". El este în același timp supra-politizat, deoarece a fost implicat în toate manifestările regimului, și sub-politizat, întrucât opinia sa nu avea nici o greutate din punct de vedere decizional. El se bucură, sau suferă, de narcisism național. Toată lumea se împunează cu vitejia din perioada luptei de eliberare (o țară de eroi!), de "cazul" iugoslav, de experiența autogestioniunii, de nealiniere, de prestigiu internațional, de deschiderea spre străinătate, de prosperitate - atât de relativă. Realitatea societății civile din Serbia de astăzi este cu atât mai interesantă cu cât nu avem de-a face cu un sistem totalitar. S-ar putea spune chiar că presa nu a fost niciodată mai liberă, că cetățeanul este supus mai puțin ca oricând restricțiilor. În ziare pot fi găsite zilnic critici violente ale politiciii lui Miloșevici, iar străzile Belgradului se umplu periodic cu manifestații. Și totuși, Slobodan Miloșevici a fost ales cu o largă majoritate. Problema sârbă nu stă în Miloșevici, ci în realitatea societății ieșite din comunism; regimul sârb actual, puterea sa, limbajul său corespund mentalității unei mari părți din populație.

Dezbaterile politice între partide au creat impresia

- nu complet falsă - că acestea reprezintă fie gangsterism și corupție, fie intelectualism și teorie. Rar poți vedea printre oamenii politici pe cineva capabil să dezvolte o concepție asupra democrației sau statului de drept. Voislav Seselj, lider al Partidului radical sârb, ultranaționalist, deputat sârb, agită pistolul când este persiflat de către studenți și amenință ziariștii că îi va împușca, atunci când aceștia îi pun întrebări incomode. Scena politică este dominată de personaje charismatice - Miloșevici, Seselj, Drašković - și nu de programe, alternative politice, manifestările propriu-zise de pluralism. Politica a devenit o chestiune de emoție, căreia nimeni nu-i evaluează pierderile și beneficiile. Partidele de opoziție se diluează în lupte intestinale, se scindează și se transformă. Membrii lor nu au nici un fel de disciplină. Nici unul dintre aceste partide nu ajunge să creeze o veritabilă structură, să formeze cadre, să dezvolte alternative, într-un cuvânt, să încadreze cetățeanul într-o viață politică.

În ceea ce privește puterea, ea proclamă intenția ei democratică numai ca mod de legitimare. Opoziția a pierdut alegeții; atunci să tacă. Răspunzând criticilor opoziției, S. Miloșevici afirma că "numai voința poporului trebuie respectată, în treburile statului, nu voința diverselor persoane, grupuri, partide, fracțiuni sau alte elemente ale vieții politice". Miloșevici are foarte multă putere și nu pare deloc preocupat de faptul că, într-o democrație, cei care astăzi sînt la putere pot ajunge mâine în opoziție, și-au de dat socoteală pentru ce au făcut.

Într-o țară "capitalistă", practica economiei de piață și proprietatea privată joacă un rol important în educarea societății. În Iugoslavia, singura pedagogie propusă de fostul regim (care permitea totuși inițiativa privată) a fost corupția și eludarea legii. Aceste obiceiuri sînt atât de

înrădăcinate încît, spre exemplu, ziarele publice cursul devizelor la bursa neagră. Ar trebui adăugat că terapia de șoc a fost aplicată de către guvernul federal al lui Ante Marković chiar înainte de începutul crizei iugoslave, ducînd la o reducere sensibilă a nivelului de viață. Aceasta a întărit conservatorismul populației, care nu trăia foarte rău sub regimul lui Tito. Rezultatul a fost alegerea lui Miloșevici, mai puțin amenințător pentru sistemul economic anterior.

Organizațiile sociale - sindicale, culturale, pedagogice, sportive - fuseseră, după cum se știe, victimele comunismului. Ele au devenit obiectul politizării, ideologizării, utilizării drept curele de transmisie, mijloc de control. În prezent, aceste organizații au pierdut rolul lor politic, iar libertatea de care se bucură nu a făcut decât să sporească confuzia.

Compromiterea libertății

Cazul presei este cel mai instructiv. Aceasta nu este controlată de nici o lege. Orice poate fi publicat. Dar o presă liberă nu este suficientă. Cetățeanul trebuie protejat împotriva calomniilor și incitării la ură. În plus, puterea folosește "libertatea presei" și lipsa de maturitate politică a populației în propriile ei scopuri: o presă haotică, care se face glasul oricărui grupuscule politic, și oricărui nebun, în numele libertății de expresie, nu

face decât să afecteze această libertate. Manipulînd astfel presa, puterea se situează ca unic factor de stabilitate într-o perioadă pe care toți o simt anarhică. Opoziția ajunge să fie asimilată cu grupusculele extremiste. Războiul și presiunea internațională întăresc frustrările, dînd puterii ocazia de a folosi discursul patriotismului și al trădării, cu efectul scontat, de înăbușire a pluralismului ideilor.

Sindicatul, Biserica, Inteligența

Sindicatul - o altă curcă de transmisie - rămîn în mare parte etatizate. Cele câteva organizații sindicale independente s-au constituit cu greu. Din lipsă de coordonare, grevele - de altfel numeroase - au avut un slab impact politic.

Biserica ortodoxă ar fi putut juca un rol determinant, oferind o dimensiune spirituală, un cod moral, o forță de convingere care ar fi atins și satele. Dar, în fața acestor deschideri, a preferat să se lanseze în politică. În fond, populația este de creștinizată și consideră la rîndul ei că Biserica reprezintă identitatea națională. După o demonstrație a opoziției în Belgrad, un observator nota că "tribuna amintea de un nou politburo, în care locul lui Marx fusese luat de către Dumnezeu «care protejează pe toți sârbii»".

Inteligența și vechia opoziție anti-comunistă oferă, în aceeași măsură, un spectacol dezolant. Serbia are un întreg contingent de posesori de diplome, un mare număr de bărbați și femei de talent, savanți, pictori și scriitori de calitate, dar fără conștiință civică sau politică. Sub fostul regim, inteligența din Belgrad a jucat un rol pozitiv, creînd o disidență și apărîndu-i pe disidenții din celelalte republici, dar după cotitura naționalistă a lui Miloșevici se observă o fragmentare a mediilor intelectuale și, uneori, schimbări tulburătoare. Astfel, Mihailo Marković, unul dintre animatorii marxiști din jurul revistei *Praxis* în anii '70, a ajuns unul din fideli lui Miloșevici. Seselj, care a fost închis pe vremea lui Tito, face astăzi declarații agresive. Academia de Științe și Arte Frumoase a urmat fie tactica tăcerii, fie a conlucrării pe față cu regimul Miloșevici, dînd astfel naționalismului elocvență și patetism.

Dacă aceasta este situația în marile orașe ca Belgrad, Kragujevac, Novi Sad sau Niș, cu atît mai rău se arată a fi la sate, unde nu s-a schimbat aproape nimic. Primele alegeri locale au fost boicotate de către opoziție, ceea ce a permis puterii un control în forță. Cadrele sînt aceleași, mentalitățile de asemenea. Represiunea a fost înlocuită cu presiunea. Partidele de opoziție au mari dificultăți să găsească pe cei care urmează să candideze contra puterii. Provincia nu are drept informație decât propaganda regimului, radioteleviziunea neavînd mijloacele tehnice de a transmite dincolo de capitală.

Este dificil, în aceste condiții, să găsești motive de optimism. "Nu facem parte dintr-o societate civilă, ci din regnul animal" declara recent Zoran Djindjici, membru al Comitetului executiv al Partidului democrat. Războiul a legitimat ura, masacrele, sadismul. Valul de refugiați oferă noi argumente propagandei naționaliste, făcînd xenofobia și mai acută. Serbia se retrage în ea însăși. Un an în urmă, dorința de a reclădi relațiile cu Europa era predominantă, astăzi Occidentul este respins. Și, ceea ce este mai grav, este respins modelul său politic, moral, cultural și chiar ideea de societate civilă.

Traducere de
GABRIEL ANDREESCU
(Din *Nouvelle Alternative*
nr. 27/septembrie 1992)

Redacția "22": Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Gabriel Andreescu, Andrei Cornea (publiciști comentatori), Andreea Pora (șef secție politic), Mariana Dinu (secretar general de redacție), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Ana Mihail (director economic), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Gina Marin (secretariat), Didina Marc, Manuela Gheorghiu (dactilografie). Responsabil de număr: Andreea Pora.

Tiparul executat la
TIPOREX srl
Tehnoredactare
computerizată
Vali Alexandru